

די חסידישע פרשה

מאמרים על פרשיות השבוע ומועדי השנה
מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה צו את בני ישראל וגו' את קרבני לחמי (הב')
ביאור פנימי ב'תפלה כנגד קרבנות תקנוה'
יו"ל לש"פ פנחס ה'תשע"ו

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציונים

שנה ד / גליון קצ"ח

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושיש לבריאה

פתח דבר

לקראת שבת פ' פנחס, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'די חסידישע פרשה', והוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

בכדי להקל על הלומד והמעייין, הגהות כ"ק אדמו"ר הצ"צ נדפסו בתור הערות (באותיות כגון דא) בשולי הגליון ולא במקומם בגוף המאמר.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: rabbigelb@chassidusonline.org.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
לוי געלב

כ"א תמוז,
תשע"ו

להזמין או להקדיש את הגלינות הבאים או לשלוח הערות נא ליצור קשר עם לוי געלב 310-662-3437
או באימייל rabbigelb@chassidusonline.org

The Ma'amarim of LIKKUTEI TORAH and TORAH OR are copyright by the Kehot Publication Society, a division of Merkos L'inyonei Chinuch Inc. and are reprinted here with permission.

נדפס באדיבות:

The Print House

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237

718-628-670

מאמר ד"ה

עו את בני ישראל וגו' את קרבני (חב')
לקומי תורה פרשת פנחס דף עז

תוכן המאמר

צו את בני ישראל וגו' – הב' 5

פרק א (5) : קושיות ודיוקים על הכתוב 'צו את בני ישראל', ובענין הקרבנות בכלל

פרק ב (6) : ירידת אורו ית' למטה היא לצורך עלי', שיהי' ביטול היש לאין, שזהו עיקר התענוג דלמעלה

פרק ג (11) : ביטול יש לאין למעלה ברוחניות, במלאכים עליונים

פרק ד (14) : ענין הקרבנות והתפלה – ביטול היש (דהבהמה והאדם) לאין להכלל למעלה באלקות

פרק ה (19) : ענינם של הבשר גידים ועצמות של הקרבנות למעלה

פרק ו (23) : בשר גידים ועצמות בעבודת התפלה שכנגד הקרבנות

פרק ז (26) : הקטר החלב של הקרבן – המשכת אלקות ע"י תורה ומצות, לרוות צמאון נפשו

פרק ח (30) : 'היום לעשותם', גילוי אור אין סוף ב"ה ממש בגשמיות דוקא, במצות מעשיות

פרק ט (33) : הדרך לעורר את האהבה היא רק ע"י הרחמנות

פרק י (37) : התעוררות הרחמנות בכוח הדעת בגדלות ה' דוקא

פרק יא (38) : תירוץ הקושיות מתחילת המאמר על הכתוב 'צו את בני ישראל'

המאמר בלשונו כפי שמופיע בלקו"ת 41

ב"ה. לקו"ת פ' פנחס, ד"ה צו את בני ישראל וגו' את קרבני לחמי (הב') [עז, ג – עט, ב]

פרק א

קושיות ודיוקים על הכתוב 'צו את בני ישראל', ובענין הקרבנות בכלל

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם, את קרבני לחמי לאשי כו'. ואמרת אליהם, זה האשה אשר תקריבו כו', את הכבש אחד תעשה בבוקר כו'".²

[כתוב זה מדבר במצות הבאת הקרבן תמיד – שמצוותה היא בכבש דווקא, ופעמיים בכל יום, אחד בבוקר, ואחד בין הערבים.

וצריך להבין כמה דיוקים בכתוב זה:]

להבין כפל ב' פעמים "ואמרת".

לכאורה היה צריך הכתוב לקצר ולומר: 'צו את בני ישראל ואמרת אליהם, את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוח תשמרו להקריב לי במועדו', ולהמשיך מיד ב'זה האשה אשר תקריבו לה', מבלי להזכיר עוד הפעם 'ואמרת אליהם'.

וגם [להבין] שינוי לשון רכתיב "אשר תקריבו" [לשון הקרבה], וכתוב "את הכבש אחד תעשה" – לשון עשיה.

מדוע יש שינויי לשון בקשר להבאת קרבן התמיד.

וגם [להבין מה שכתוב] "תקריבו" – לשון רבים, ו"תעשה" – לשון יחיד.

כיון שהציווי הוא לכל ישראל, היה צריך לומר 'תעשו' בלשון רבים כמו 'תקריבו', דהיינו, שכולכם (ולא רק יחיד) תעשו ותקריבו קרבנותיכם.

והענין הוא:

לבאר וליישב כל הנ"ל.

[מקדים לתרץ הקושיא הראשונה – מדוע כתיב 'ואמרת' ב' פעמים:]

כמאמר רז"ל: 'כל מקום שנאמר "צו" הוא מיד ולדורות'.³

והיינו, שענין הקרבנות הוא דבר השייך מיד בזמן הציווי וכן לאחריו זה לעולם ועד. "ולכאורה אינו מובן, איך שייך לומר שמצות הקרבנות היא לדורות – הרי משחרב בית המקדש אין אנו מקריבין קרבנות" (תרל"ה ד"ה צו ע' שסט)?

(1) הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו:

הגהות באוה"ת במדבר-ז ע' א'תתיב. ד"ה כבשים בני שנה באוה"ת פ' פנחס ע' א'קיג מיוסד על מאמר זה. ראה אוה"ת פ' פנחס ע' סח. ראה ד"ה צו תרל"ה כרך ב ע' שסט.

(2) במדבר כח, ב-ד.

(3) (רבות במדבר פרק ז') [ראה באוה"ת פ' פנחס ע' א'קיג בארוכה. וראה גם שם ע' א'סח. וראה גם בספרי עה"פ].

כי הנה, נודע⁸ שתכלית ירידת הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף בנפש הבהמית – ירידה צורך עליה היא.

בהכרח לומר שירידת הנשמה למטה היא לשם איזה מטרה ותכלית, כי מקודם ירידתה למטה היתה בגן עדן בתכלית הרוחניות, ו'נהנית מזיו השכינה' ממש, ואילו אחרי ירידת הנשמה למטה הרי אינה רואה אלקות כלל, ואדברה, עולם הזה הוא מלא קליפות וסטרא אחרא שהם היפך ענין האלקות והקדושה, ולשם מה הוריד הקב"ה הנשמה כל כך למטה? אלא ע"כ צריך לומר אשר דוקא על ידי ירידה זו תגיע הנשמה למעלה יותר עליונה מכפי שהיתה טרם ירידתה, ועלייה זו אפשרית רק ע"י ירידת הנשמה למטה בעולם הזה.

ואם כן, צריך להבין מהי עלייה זו, כלומר, מה שייך עילוי גדול ממה שהיתה הנשמה נהנית מגילוי אלקות ממש. דלמטה בעולם הזה אין שום גילוי אלקות, ואיך תגיע הנשמה בעולם הזה – שבו אלקות היא מוסתרת ומכוסה מעין כל רואה – לעילוי גדול יותר?

[כדי להבין ענין זה – שירידת הנשמה לצורך עלי – תחילה יבאר ענין זה למעלה באורו ית'. דהיינו, שגם האור והזיו האלקי המתפשט מאתו ית', ירד מהתכללותו במקורו כדי להוות ולהחיות את העולמות, וזוהי ירידה גדולה לגבי האור, ותכלית ענין ירידה זו היא לצורך העלי שבאה על ידי זה.

ועל פי הביאור בענין העלי של האור על ידי ירידתו למטה, יבואר גם מהי העלי שנעשית בהנשמה על ידי ירידתה למטה:]

והנה, 'קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד'.⁹

אמרו רז"ל: 'עד שלא נברא העולם היה הוא [ית'] ושמו בלבד', 'ולכאורה אינו מובן, איך שייך קודם בריאת העולמות להיות בחינת 'שם' להקב"ה, ומי קראו בשמו?" (לקו"ת ר"פ ואתחנן), הרי כל ענין השם הוא בשביל הזולת (היינו, כדי שאחרים יוכלו לפנות אליו), וקודם שנברא העולם

וזהו [טעם] כפל אמירה: "ואמרת אליהם" – מיד, והוא ענין הקרבנות שהקריבו בזמן שבית המקדש קיים; "ואמרת להם" – היינו לדורות, שתקנו [חז"ל] תפילה כנגד תמידין¹⁰.

והנה, צריך להבין איך התפילה כנגד תמידין, שהן כבשים בני שנה, והתפילה היא בקשת רחמים – שזהו ענין התפילה בפשטות – ש"הא אדם מתפלל ומתחנן בכל בכל יום . . . [ו]שואל צרכיו שהוא צריך להן בבקשה ובתחינה" (רמב"ם תפלה א, ב), ואיך היא תמורת הקרבן?

והרי לכאורה אין להם שייכות כלל זה לזה – בקשת רחמים, והקרבת בהמה גשמית על גבי המזבח.

גם להבין מה שכתוב בקרבנות "ריח ניחוח", לשון 'נחת רוח' – כמו שפירשו חז"ל על תיבות אלו 'נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני', וגבי נח כתיב: "וַיִּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחּוֹחַ" – שמדבר בהקרבת הקרבנות שהקריב נח אחרי המבול, איזה נחת רוח הוא מריח הקרבנות?¹¹

מה כל כך מיוחד בריח הזה עד שנותן לה' נחת רוח, הרי אין להקב"ה גוף, ולא דמות הגוף, עד שיתכן לומר עליו שמקבל תענוג מריח גשמי!

פרק ב

ירידת אורו ית' למטה היא לצורך עלי, שיהי' ביטול היש לאין, שזהו עיקר התענוג דלמעלה

אך הענין הוא:

לבאר וליישב את כל הקושיות הללו.

[ויובן כל זה בהקדם:]

(4) ברכות כו, ב.

(5) בראשית ח, כא.

(6) (ועיין בזהר פרשת נח דף ס"ה עמוד א').

(7) להלן מובא באוה"ת שמות ע' נו עם הגהות. ובאוה"ת ענינים ע' קט מובא קטע זה דלהלן עם ביאור.

(8) ראה הנסמן באוה"ת עקב ע' תפא. וראה לקו"ת בלק עג, א. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרלה. וראה תניא פל"ז (מח, ב). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסז. וש"נ.

(9) פרקי דרבי אליעזר פרק ג'. וראה תו"א סג, ב. לקו"ת בהר מג, ב. אוה"ת ענינים ע' קעה.

תיבת 'יחיד' קאי על עצמותו ית', שהוא מובדל ומרומם לגמרי מכל גדר העולמות והנבראים, והוא המציאות האמיתית היחידה הקיימת, ד'כולא קמיה כלא חשיב' ממש, ובמילא מצידו ית' הרי הוא 'יחיד', היינו, שהוא לבדו קיים, ואין עוד מלבדו, דהכל כאין ואפס לגביו.

'וחי העולמים', אינו אלא בחינת 'מלך' כו'.

ואילו 'חי העולים', היינו זה שהוא חיות כל העולמות, "אינו אלא בחינת 'מלך'". כלומר, שחיות כל העולמות אינה מעצמותו ומהותו ית', אלא רק מבחינת 'מלך', היינו מספירת המלכות – ספירה האחרונה – שאינה אלא הארה מועטת וחיצונית בלבד מאיתו ית', ומהארה חיצונית זו נמשכת חיות כל העולמות. שכן מצד הקב"ה עצמו אין שום נתינת מקום למציאות העולמות, והוא המציאות היחידה ממש, ואינו אלא על ידי שהוריד וצמצם את אורו ית' להיות בבחינת הארה חיצונית בלבד (מלכות), מזה דוקא נמשך חיות וקיום כל העולמות.

[על פי זה שישמו' של הקב"ה קאי על בחינת מלכותו שעל ידה יכולה להיות התהוות כל העולמות, יבאר מה שהובא בדברי רז"ל שקודם שנברא העולם היה הוא וישמו' בלבד:]

ו'קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד'.

[פירוש:]

שבחינת מלכותו [-שזהו 'שמו' – הארה ממנו] **היתה כלולה באין סוף ברוך הוא ממש, ונקרא 'אור אין סוף ברוך הוא', שהוא ה'אור' ו'זיו' [ממנו]. והיה האור כלול במאור עצמו** [ולכן כמו שהמאור הוא אין סוף ובלי גבול ממש, כמו כן ה' האור בבחינת אין סוף (אור א"ס)].

"פירוש 'שמו' שהיה קודם שנברא העולם, היינו, המקור והשורש והיכולת שיש באור אין סוף ב"ה שיהיה יכול להתהוות ממנו כל העולמות, שיעלה בחפצו ורצונו על ידי התגלות ההארה וזיו שיוכל לגלות ממנו ית', שבחינת יכולת גילוי זה נקרא 'שמו הגדול', ראשית הגילוי. אבל עצמותו ית' למעלה מעלה מהארה זו, שהארה זו בטילה במהותו ועצמותו ית' כטפה מאוקיינוס ויתר על כן לאין ערוך" (דרך מצותיך ע' קמא, א).

"כמו על דרך משל זיו השמש הכלול בשמש עצמו, שאינו נראה שם כלל, רק הוא בטל בעצמותו, ואין אורו וזיוו

לא היתה שום מציאות זולתו ית', ואם כן, מהו ענין השם קודם שנברא העולם?

[הולך ומבאר ענין בחינת 'שמו' של הקב"ה למעלה, ועל פי זה יבואר גם כן מהי מדריגה זו של 'שמו' שהיתה קיימת קודם בריאת העולם:]

'שמו' בנימטריא רצון.

על פי הידוע, דתיבות שמשוות באותו הגמטריא, הרי זה מורה על יחס ושייכות פנימית שיש ביניהן – אם כן, 'שמו' שבגמטריא 'רצון' – צריך לומר שיש קשר פנימי ביניהם¹⁰.

[ומבאר מהו הקשר בין תוכן של שתי תיבות אלו (רצון ושמו):]

שהוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים, מפני שעלה ברצונו הפשוט להיות 'מלך שמו נקרא'.

הקשר שיש בין 'שמו' ו'רצון' הוא, ששניהם הם בחינת מקור להתהוות הנבראים. שכמו שרצונו ית' בהתהוות כל העולמות והנבראים זהו חיותם וקיומם, דהתהוותם היא מזה גופא שרצה בהם, דמרצון זה גופא נתהוו ונבראו מציאותם.

כן הוא בענין בחינת שמו ית'. דהרי מבואר בחסידות ד'שם' של הקב"ה הוא ספירת המלכות. דכמו עד"מ ששם האדם אינו מהותו, אלא כל עניינו הוא בשביל הזולת, כנ"ל, כמו כן הוא ענין מדת וספירת המלכות, דכל עניינה הוא היחס והשייכות להעולמות והנבראים ('זולת'). ובדוגמת ענין המלכות בגשמיות, שעניינה הוא שמולך על הזולת דוקא, כן הוא בענין המלכות למעלה, שנותנת מקום למציאות של זולת – עולמות ונבראים – כדי שיתכן להיות מלך עליהם.

ונמצא, שכמו שרצונו ית' הוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים, כנ"ל, כך בחינת מלכותו ית' – 'שמו' – היא המקור להתהוות מציאות עולמות ונבראים ('זולת').

ובמאמר¹²: 'יחיד, חי העולמים – מלך'.

[פירוש:]

שהוא לבדו 'יחיד' ומיוחד.

(10) ראה אוה"ת פנחס ע' א'פד.

(11) פיוט 'אדון עולם'.

(12) ברכת 'ברוך שאמר'.

רבים נעשה] עולם הזה הגשמי, שהוא ה'יש' הגשמי, ודבר נפרד ממש.¹⁶

והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו, שהיה כלול באור אין סוף ברוך הוא.

ירידה זו של האור שהיה כלול בעצמותו, 'לצאת' ולהתפשט מהמאור, זוהי ירידה גדולה מאד, שהרי מקודם לכן היה כלול באור אין סוף ב"ה ממש, ומכיון שכן היה במדריגה גבוהה מאד (כמו גודל מעלת המאור עצמו), אך, אחר שנאצל ונמשך מהמקור כדי להיות כל העולמות המוגבלים, נעשה אור זה מציאות בפני עצמו מחוץ למקורו, ולא נרגש בו כל כך המאור כמו מקודם, והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו הזה.

ותכלית הירידה היא צורך עליה.

כמו שמבואר לעיל בענין ירידת הנשמה למטה, שהיא לצורך עלי', כך הוא לגבי אורו ית' שירד למטה מטה להיות עולם הזה הגשמי והחומרי, הנה, תכלית מטרת ירידה זו היא לצורך עלי'.

[ומפרש מהי העליה הנפעלת באורו ית' דוקא ע"י ירידתו למטה להחיות העולמות המוגבלים שבהרגשתם הם בבחינת 'יש' ומציאות עצמאית:]

להיות מ'יש' ל'אין'.

"והנה, תכלית הכוונה של המאציל ב"ה שהאציל וברא ויצר ועשה סדר ההשתלשלות עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, ידוע, שהוא ירידה צורך עלי', שיהיה אחר כך ביטול היש לאין" (דרך מצותיך עז, א). "וזהו יסוד כל המצות, שתכליתם הוא בחינת לעשות מ'יש' – 'אין', שמזה נעשה צחוק ותענוג למעלה" (שם ע' קמ, ב).

[והנה, לכאורה תמוה, מה הפירוש בכך שצריך לעשות מ'יש' ל'אין', הרי כל העולם קיים במציאותו וישותו, ואיך יתכן להחזירו לבחינת 'אין'! וזהו שממשיך לבאר:]

(16) (ועיין מה שמבואר מזה בשייר השירים בד"ה 'קול דודי' [לקו"ת] שה"ש יד, ג), גבי פירוש "מלכותך מלכות כל עולמים" – מבואר שם איך שיש שתי בחינות: (א) 'מלכותך', ו(ב) 'מלכות כל עולמים'. 'מלכות כל עולמים' – הוא איך שכל העולמות חיותם היא רק ממדת מלכותו ית' בלבד, דהיינו הארה ממנו ית'. 'מלכותך' – הוא איך שמדת מלכותו ית' עדיין כלולה ובטלה באור ב"ה ממש, שזהו תוכנו הפנימי של 'עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד').

ניכר ונראה רק על הארץ. וזהו 'קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד', דהיינו, שהיה 'שמו' נכלל בעצמותו" (לקו"ת] שה"ש ד"ה קול דודי ע' יד, ד [מצויין בהגהת הצ"צ כאן]).¹³

ואחר שנברא העולם – נעשה התפשטות האור והזיו [מהמאור עצמו בכדי] להחיות הנבראים מ'אין' ממש ל'יש' בסדר השתלשלות המדריגות¹⁴, דרך 'עילה' ו'עלול'¹⁵, עד [שעל ידי מדריגות רבות וצמצומים

(13) ליתר ביאור:

"ענין 'קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד', היינו, המקור והשרש והיכולת שיש בא"ס ב"ה שיוכל להיות גילוי בחינת זיו והארה שיהיה ממנה התהוות עולמות, שיעלה בחפצו ורצונו. וכמו זיו השמש הכלול במאור, [שם] הוא השמש עצמה. אלא שבנמשל הוא באופן נעלה יותר אין קץ, שהרי השמש מאירה הזיו שלא בטובתה [שלא ברצונה, בעל כרחך], משא"כ למעלה, מהמשכת וגילוי הזיו עד"מ היינו כשעלה ברצונו כ"ר. א"כ, הזיו הכלול בו, היינו מה שיש ביכולת בו ית' להאיר בחינת זיו והארה כ"ר, אשר יכולת וכן זה נקרא 'שמו'. . . והיינו, לפי כי מהותו ועצמותו אינו בגדר השפעה והמשכה כלל. . . ולכן, כח ומקור ההמשכה נקרא 'שמו' (לקו"ת] שה"ש א, ב).

(14) כל העולמות, עם כל פרטי המדריגות שבהם, נקראים בשם 'סדר השתלשלות' – כי כל המדריגות קשורות זו בזו ובאות זו מזו כמו שלשלת העשוי' מטבעות האחות וקשורות זו בזו, כי כל עולם וכל מדריגה ומדריגה שבכל עולם, יורדים ו'משתלשלים' בסדר מסודר מהעולם והמדריגה שקדמו להם.

וכמו באדם שהדיבור 'משתלשל' ממחשבה, דתחילה האדם חושב באיזה ענין ובמחשבתו האותיות הן רוחניות עדיין, ומאותיות המחשבה משתלשלות ויורדות אותיות הדיבור, שהן מדריגה נחותה מאותיות המחשבה, כי הדיבור הוא אותיות גשמיות המלוכשות בקול גשמי.

(15) 'עילה ועלול' היינו, השרש ומקור (ה'עילה', ה'סיבה'), והדבר שנוצר ממנו (ה'עלול', המסובב). ויצירת דבר באופן של 'עילה ועלול' היא בדרך שיש יחס קרוב ביניהם, עד כדי כך שה'עלול' נמצא בתוך ה'עילה' עצמה. כמו המדות שבלב הנולדות מהתבוננות השכל שבמוח, דכאשר אדם מבין בשכלו שדבר מסוים טוב לו, יתעורר בדרך ממילא באהבה אליו. והיחס ביניהם הוא כך שבשכל עצמו כלולה המידה בדקות, כי גם השכל אומר שראוי לאהוב, היינו, שבשכל עצמו כבר יש נטי' לחסד או לגבורה ומנטי' זו שבמוח נוצר אחר כך הרגש שבלב.

ועד"ז במחשבה הדיבור, שהאותיות והמילים שאדם מוציא בדיבורו כבר היו קיימות במחשבתו, אלא שבמחשבה הם אותיות רוחניות, ובדיבור ירדו ונשתנו להיות אותיות ותיבות גשמיות, אבל מהותן כבר היתה במציאות בהיותן במקורן, במחשבה.

ועל דרך זה הוא בענין התהוות העולמות, שכאמור, הם באים בדרך 'סדר השתלשלות' שכל דרגה קשורה בחברתה בדוגמת הקשר שיש בין טבעות השלשלת, שכל דרגה באה ו'משתלשלת' מזו שלמעלה הימנה (ראה גם רמב"ם הל' יסודות פ"ב, ה"ו. מורה נבוכים ח"ב, פרק כב. ספה"מ תרנ"ט ע' רא [הוצאה חדשה] ואילך).

והיא העליה העיקרית, שעליה נאמר¹⁷ "לִוְיָתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ".

על עלייה זו של ביטול היש' ל'אין' – ביטול הישות העצמית של הנבראים לאלקות – נאמר 'לוי'תן זה יצרת לשחק בו'.

[פירוש:]

שמוזה נעשה שחוק וחרוה למעלה בביטול היש' ל'אין'.

וזהו 'לוי'תן זה יצרת לשחק בו', היינו, שהקב"ה יצר ועשה את ענין ה'לוי'תן' בעולם כדי לקבל 'שחוק' ושמחה ממנו.

וענינו של ה'לוי'תן הוא, "כי לוי'תן הוא לשון חיבור, כמו "וילוו עליך וישרתוך" בפרשת קרח (י"ח ג'). "הנלוים על ה' לשרתו" (בישעיה ס"ו נ"ו). וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש' ל'אין' ע"י הביטול" (הגהת הצ"צ לקמן).

ומחמת עבודה זו של ביטול היש' ל'אין' נעשה שחוק וחרוה למעלה אצלו ית' ('לשחק בו'), כפי שממשיך לבאר.

[מבאר מדוע מביטול זה נעשה שחוק וחרוה למעלה:]

שהתהוות מ'אין' ל'יש' הוא ענין הבריאה.

הדרך שבה הקב"ה בורא ומהווה את העולמות נקראת 'יש מאין'. היינו, שקודם הבריאה לא היתה שום מציאות כלל ('אין'), ועתה נתהוו העולמות בפועל ממש ('יש')¹⁸.

17) תהלים קד, כו.

18) ליתר ביאור:

גשמיות ורוחניות הרי הם שני הפכים לגמרי שאין שום דמיון והשתוות ו'ערך' ביניהם, שלכן התהוות הגשמי מן הרוחני "אין לך בריאה יש מאין גדול מזה" (לקוטי תורה פ' ראה כ, ד בשם חכמי המחקר), כלומר, זהו בגדר חידוש גמור, כי אין שום נקודה במציאות רוחנית שניתן לומר שמנקודה זו יכולים להוציא מציאות גשמית.

לדוגמא, מסביר שכלית מעולם לא תתהווה מציאות גשמית, דאף שניתן להוריד את הסברא ריבוי מדריגות עד שתהי' מובנת לאיש פשוט בעל מוח גס, מכל מקום לעולם תישאר מציאות רוחנית (סברא), ולא תתהפך להיות גשם שיכולים למשוש בידים.

ולכך, זה שבפועל נתהווה הגשמי מן הרוחני הוא חידוש גמור, כמו 'יש מאין' ממש, היינו, כאילו היש הגשמי בא מאין, מאחר שאין שום נקודה ברוחני שניתן לומר שהגשמי בא ממנה.

שיהיה היש' גם בן בטל ונכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש.

ביטול היש' ל'אין' פירושו הוא, שיהי' ישות הנברא בטלה ונכללת בה'אין', שהוא אור אין סוף ב"ה (שנק' 'אין' מפני שהוא למעלה מההשגה שלנו, וכאילו אינו קיים ב'עולם' ותפיסה שלנו). וזהו כל ענין התורה והמצוות – לעשות מ'יש' 'אין', שעל ידי שעושים מצוה בדבר גשמי, הרי בזה מבטלים ישות ומציאות אותו הדבר גשמי, ועושים אותה ל'אין' ואלקות ממש.

לדוגמא: מקודם שעשה מהפרה הגשמית תפילין, הרי הפרה היתה מציאות הנראית נפרדת בפני עצמה, ולא נראה בה שום גילוי אלקות, אבל על ידי שלוקחים אותה ועושים אותה לתפילין, הרי אז ישותה מתבטלת לגמרי, כי עכשיו מתגלה בה איך שכל תכליתה ועניינה הוא בשביל אלקות ותורה ומצוות, וזהו ביטולה והתכללותה באור אין סוף ב"ה.

וכך הוא בענין 'בכל דרכיך דעהו', ו'כל מעשיך יהי' לשם שמים', דכאשר האדם משתמש בדברים של עולם הזה בשביל כוונה אלקית (כמו לאכול כדי להוסיף בו כח שיוכל לעבוד את ה' בעסק התורה ועבודת התפלה), הרי בזה מגלים בדברים הללו שכל תכליתם היא בשביל אלקות, ובמילא מבטלים מציאותם וישותם, ונכללים באלקות.

[אך לכאורה למה עשה ה' ככה – שהאור יירד למטה רק כדי שיחזור ויתעלה למקורו היכן שהיה מתחילה? הרי היה יכול להיות שאורו יתברך ישאר במקורו תמיד:]

נקודת הביאור בזה היא: שע"י ירידה זו והתהוות היש' הנפרד, ואח"כ ע"י עבודת האדם עלי אדמות לבטל את הישות הזאת לאלקות, זה נותן להשי"ת נחת רוח גדולה, כי זהו חידוש. שכן, הקב"ה רק מהווה מאין ליש, אבל בני"י יכולים לפעול חידוש גדול יותר, כביכול, שיהיה ביטול היש לאין. כמאמר רז"ל: 'משמיא מיהב יחבי, משקל לא שקלי', דמלמעלה הסדר הוא בבחינת השפעה והמשכה באופן של אין ליש, ולא באופן הפכי, היינו, החזרת היש לאין. וענין זה הוא בכוחם של ישראל דוקא לפעול, ומצד החידוש שבעבודה זו גורמים נחת רוח ותענוג גדולים להשי"ת.

וזהו שהולך ומבאר:]

הנס הראשון – שנתנו לו זהב מן השמי – אינו גדול כ"כ, שכך הוא סדר ההשתלשלות, להיות יורד למטה, עד שיוורד מרוחניות לגשמיות, כי 'אין לך עשב שאין לו מזל', והמזל הוא רוחני, ונמשך מאין ליש.

משא"כ 'הנס האחרון', להתעלות מיש לאין, הוא נפלא ביותר נגד הַדְּרָגָת ההשתלשלות. ובחינה זו אינה אלא בישראל דוקא" (תו"א ד"ה הבאים ישרש נד, ב [צוין בהגהה הצ"צ כאן]).

כלומר (ראה סה"מ תרס"ה ע' מא):

ענין 'יש מאין' קיים גם בכל הדרגות שבסדר השתלשלות, שאף שענין ההשתלשלות הוא שכל הדרגות שבו נמשכות זו מזו באופן של עילה ועלול כך שכל דרגה באה מזו שלמעלה הימנה ובאופן כזה שכל דרגה יש לה יחס אל הדרגה שלמעלה ואף היא היתה כלולה בו מתחילה – הנה, בכל זאת, באמת, כל הדרגות אינן בערך ממש זו לזו, אלא הן רחוקות במדרגתן. וכמו בנפש האדם, שיש ריחוק גדול מאד בין שכל ומדות, אף שהמדות נמשכות מן השכל, מכל מקום אין המדות באותה דרגה כמו השכל כלל, שהרי המדות באות במורגש ואילו השכל הוא בדקות מאד מבלי כל תערובות של מציאות וישות האדם. ולכן המדות לגבי השכל הרי זה בדוגמת 'יש מאין' ממש, שהמדות הן בגדר 'יש' לגבי מקורן – השכל.

וכמו כן הוא למעלה, שהשתלשלות והמשכת הדרגות זו מזו, כמו מחכמה לבינה ומו"א למלכות, הרי מדריגתם רחוקות מאד זו מזו עד שניתן לומר עליהם שהן באות בדרך 'יש מאין' זו מזו.

"הרי דוגמת ענין יש מאין יש גם בהשתלשלות עילה ועלול, ועם היות שאין זה יש מאין ממש – ולכן הוא ענין נפלא כו' – מ"מ, הרי יש דוגמת יש מאין גם בבחינת עילה ועלול" (סה"מ תרס"ה שם).

ולכך, ענין 'יש מאין' הרי יש דוגמתו כבר בסדר השתלשלות עילה ועלול, ולכן אינו חידוש אמיתי ממש. משא"כ ענין התהוות מיש לאין – ביטול היש לאין – הרי אין

[מביא ראיה לכך שענין הבריאה הוא בבחינת יש

מאין':]

כמו שכתוב¹⁹ "וְהַחֲכֵמָה מֵאֵין תִּמְצָא". וחכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות.

כתיב 'והחכמה מאין תמצא', דהיינו, לפי פירושו הפנימי – שבחינת ומדריגת החכמה נמשכת ממנו ית' בדרך יש מאין. כי חכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות, שהיא ראשית עשר ספירות העליונות. והיות שגם מדריגה נעלית זו סוף כל סוף היא מוגבלת בגדרה ותכונתה המיוחדת, שהיא בחינת החכמה דוקא (ולא בינה ודעת), לכך גם היא נתונה תחת גדרי סדר השתלשלות והיא בבחינת גבול ומדה. ומכיון שכן, התהוותה מאור אין סוף ב"ה עצמו הבלי גבול באה בדרך יש מאין, שאינה 'המשך ישיר' מאור אין סוף ב"ה, אלא זהו מציאות מוגבלת שלפני כן לא היתה במציאות כלל.

ונמצא, שגם המדריגה הכי נעלית שבסדר השתלשלות הנה אופן התהוותה הוא בדרך יש מאין, הרי מזה מובן שהתהוות כל העולמות והמדריגות שבהם, מהעליונים ביותר ועד התחתונים ביותר, היא בדרך יש מאין.

מה שאין כן התהוות מ'יש' ל'אין' – הוא דבר חדש ושינוי הטבע.²⁰

כל הנ"ל הוא בחינת התהוות מאין ליש, שמלמעלה הקב"ה פועל שמאין – אור אין סוף ב"ה עצמו – יתהווה מציאות 'יש'. אך, התהוות מיש לאין, זהו דבר שאינו קיים, כביכול, אצלו יתברך, ולכן לגביו הרי זהו חידוש גמור.

"והענין הוא, דאמרו רז"ל: 'מן שמיא מיהב יהבי, מישקל לא שקלי, וגדול הנס האחרון [מן הראשון]²¹ כו'. כי

(19) איוב כח, יב.

(20) (ועיין מה שכתוב ב'ביאור' על פסוק 'הבאים ישרש' [תו"א נד, ב. מאמרי אדה"ז נביאים ע' פט]).

(21) מסופר בגמרא שם שאשתו של רבי חנינא בן דוסא אמרה לו: עד מתי נמשיך להצטער כל כך מהעניות? אמר לה: מה נעשה? אמרה לו אשתו: בקש רחמים שיתנו לך משהו מן השמים. והוא אכן ביקש רחמים, ויצתה מן השמים כפי יד, ונתנו לו רגל אחת משולחן העשוי מזהב. לאחר זמן אמר לאשתו: ראיתי בחלומי שעתידיים הצדיקים לעתיד לבוא לאכול על שולחן זהב בעל שלש רגלים, ואת אוכלת על שולחן בעל שני רגלים בלבד, האם נוח לך שאכן כולם יאכלו על שולחן שלם, ואילו אנו נאכל על שולחן חסר? שאלה אותו: מה נעשה? בקש רחמים שיקחו ממך את רגל הזהב. וכך היה ביקש רחמים ומן השמים לקחהו ממנו.

ועל מעשה זה שנו חכמים בברייתא: גדול היה נס אחרון [– לקיחת הרגל] יותר מן [הנס] הראשון [– נתינתו להם]. והטעם משום דגמרי [מקובלנן] דמיהב יהבי [– מן השמים לתת לבני אדם אכן נותנים] מישקל לא שקלי [– לקחת מהם אחר שנתנו אין לוקחים]. והוא על דרך מה שאמרו רז"ל (שבת נה, א) מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה (מהרש"א). וכאן ששבו ולקחו מהם את רגל הזהב נס גדול הוא יותר מנתינתו.

ופירוש דיוק סדר המשך הכתובים הוא, שע"י החידוש שנעשה ע"י עבודתנו ב"פני האדמה", דהיינו שעושים מה'יש' ל'אין', שעושים 'פנים חדשות' כביכול בהאדמה – בגשמיות וישות העולם, שעד עכשיו היתה בבחינת 'יש' ודבר נפרד, והאדם פועל בה ביטול, זהו 'פנים חדשות' בהאדמה – הנה, מזה נעשה "ישמח ה' במעשיו", עיקר השחוק והתענוג שלמעלה.

פרק ג

ביטול יש לאין למעלה ברוחניות, במלאכים עליונים

[הולך ומבאר שישנו ענין ביטול זה מיש לאין גם למעלה מהעולם הזה, בכל המדרגות של סדר השתלשלות:]

והנה, למטה ביטול ה'יש' ל'אין' הוא ביטול נשמות לרוחניות.

בעולם הזה הישות היא חלק הגשמי והחומרי של כל דבר, וה'אין' שאליו מבטלים ה'יש', הוא הרוחניות והחיות האלקית המלוכשת בכל דבר גשמי.

אך, באמת, למעלה גם בחינת הרוחניות הוא בחינת 'יש'.²⁵

[מבאר איך למעלה כל מדרגה נחשבת לבחינת 'יש' לגבי המדרגה שלמעלה ממנה:]

ש'אין' לך עשב מלמטה שאין לו מול כו' [למעלה המכה בו ואומר לו גדל]²⁶, והמול [- שהוא שורש הרוחני של העשב למעלה] מקבל מ'שמרי האופנים', ו'האופנים' מקבלים מ'חיות הקדש' שבמרכבה,

מזרע ישראל יש לו לשמוח בשמחת ה' אשר שש ושמח בדירתו בתחתונים, שהם בחי' עשיה גשמיית ממש".

ונקרא [עבודה זו של ביטול היש לאין] "לוייתן", כי לוייתן הוא לשון חיבור, כמו "וילוו עליך וישרתוך" בפ' קרח (י"ח ג'). "הגלויים על ה' לשרתו" (בישעיה ס"ג נ"ו). וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש לאין ע"י הביטול).

(25) — לדוגמא: כשהאדם בא לאהבת ה', שזו בחי' ביטול לה', שתמורת אהבת הגשמיות הוא באהבת הקב"ה, אבל מ"מ, הוא עדיין 'יש מי שאוהב', שעדיין נרגשת מציאותו של האדם באהבתו לה'.

(26) בראשית רבה פ"י, ו. זח"א רנא, א. זח"ב קעב, ב.

בדוגמתו כלל בכל סדר השתלשלות, ולכן נחשב ל"דבר חדש ושינוי הטבע".

[על פי זה יובן מדוע מביטול היש לאין נעשה שחוק וחדזה למעלה:]

ועיקר השחוק והחדזה הוא משינוי והתחדשות.

[מביא משל להבין ענין זה:]

בדרך שעושין לפני מלכים ושרים איזהו שינוי והתחדשות לשמחה ושחוק.

"וכמו התענוג והצחוק שלמטה שאינו אלא מאיזו שינוי והתחדשות, כמו למשל צפור המדברת וכדומה, שאין דרכה וטבעה לדבר, משא"כ מאדם המדבר אין מקבלים תענוג כלל, לפי שדרכו בתמידות לדבר" (תו"א ויצא כא, ג)²².

"וכך בנמשל למעלה, הגם שמלאכי מעלה אומרים 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות' ככלות הנפש ממש בביטול לאלקות, וכן גבוה מעל גבוה כו', אינו חידוש, מאחר שלמעלה יש גילוי אלקות. אבל שיהיה גילוי אלקות בכל נפש מישראל למטה שמלוכש בגוף גשמי, למסור נפשו באחד, וכמה שהוא הביטול בכל חד וחד לפום שיעורא דיליה על כל פנים, הוא דבר פלא וחידוש שגוף גשמי יהיה בבחינת ביטול לאלקות, ומזה דוקא נמשך עונג העליון" (אוה"ת דברים כרך ב' ע' תתקיא).

וכמו כן כתיב²³ "והתחדש פני אדמה. ישמח ה' במעשיו".²⁴

(22) ראה גם אוה"ת דברים כרך ב' ע' תתקיא: "דהנה אנו רואים למטה שמביאין להתענג לפני מלך ושרים צפור המדברת, אף שודאי האדם מדבר בטוב יותר בשכל ובדעת והצפור אף שמדברת, ודאי אין לה שכל של האדם ולא בדעת מדבר, רק ככחי' צפצוף לבד, רק משום שהוא דבר חידוש שצפור תוכל לדבר, לכן, יש בזה תענוג המלך. אבל מה שהאדם מדבר זה אינו חידוש כו'".

(23) תהלים קד, ל-לא.

(24) (ועיין בספר של בינונים סוף פרק ל"ג - חה לשונו שם: "עד זאת ישמח בכפליים בשמחת ה' וגודל נחת רוח לפניו ית' באמונה זו דאכתפא ס"א ממש ואתהפך חשוכא לנהורא, שהוא חשך הקליפות שבעולם הזה החומרי המחשיכים ומכסים על אורו ית' עד עת קץ, כמ"ש קץ שם לחשך [דהיינו, קץ הימין שיעביר רוח הטמאה מן הארץ ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו, וכמ"ש לקמן] וכפרט בארצות עובדי גילולים, שאינם טמא ומלא קליפות וסטרא אחרא, ואין שמחה לפניו ית' כאורה ושמחה ביתרון אור הבא מן החשך דייקא. ח"ש ישמח ישראל בעשיו, פ"י, שכל מי שהוא

זו שלמעלה ממנה, מכל מקום, ישנו ריחוק גדול מאד בין כל הדרגות הללו, עד שמדריגות המזל, שהוא היותר נמוך בכל הדרגות של המשכת השפע האלקי למטה, היא נחשבת לבחינת 'יש' ומציאות לגבי הדרגה שלמטה ממנה – האופנים. וכך הוא בכל הדרגות, שמאחר שיש ביניהם ריחוק גדול מאד, וככל שהדרגה היא נעלית יותר היא בבחינת דקות יותר ורוחניות יותר, לכך, כל דרגה נחשבת ל'יש' לגבי זו שלמעלה ממנה.

שכן, כל דרגה שלמטה יותר, הרי ניתוסף בה בהציור וההגבלה שלה, ומצד יתר ההגבלה וההגדרה של הדרגה שלמטה, הרי אף שבאמת היא בבחינת הרוחניות וההשפטה מגדרי והגבלת עולם הזה הגשמי, מכל מקום, עצם זה שיש שהיא מצויירת ומוגדרת יותר בגדר מסוים מורה על הישות העצמית של דרגה זו. ולכן, דרגה נמוכה יכולה להיחשב כ'יש' ומציאות ביחס לדרגה נעלית יותר שהיא פחות מוגדרת ומוגבלת ואינה נתונה כל כך בציור פרטי מסוים כמו הדרגות שלמטה ממנה.

ועל זה אמרו²⁷ 'כל בעלי השיר יוצאין בשיר'.

ועל זה שגם ברוחניות ישנו ענין הביטול מ'יש' ל'אין' אמרו רז"ל 'כל בעלי השיר יוצאין בשיר'.

וכוונת הדברים ע"פ חסידות היא²⁸, ש'בעלי השיר' מתייחס אל המלאכים העליונים, שהם תמיד שרים לפני ה' ומשבחים ומפארים אותו. ותוכן הענין של 'בעלי השיר' – המלאכים העליונים – 'יוצאין בשיר', היינו, שעל ידי שירה זו גופא המלאכים 'יוצאים' מכליהם ומהגבלתם, וכפי שממשך ומבאר.

[פירוש מאמר רז"ל זה ע"פ פנימיות הענינים

[הוא:]

ו'החיות' מ'שרפים' כו' [ו'גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם].

מבואר בחסידות, שהחיות הרוחניות של כל דבר באה מלמעלה משרש נעלה בהעולמות העליונים. וחיות זו יורדת ונמשכת דרך דרגות רבות עד שמתצמצמת ומתמעטת ונעשית בהתאם אל הדבר הגשמי בו תתלבש ותחיה. שכן, האור האלקי כפי שהוא למעלה הוא נעלה מאד ואינו בערך להתלבש בדבר גשמי בעולם הזה, אלא רק על ידי שאור זה וחיות זו יורדים ומתלבשים בכמה מדריגות הרי הוא מתצמצם מכפי שהיה למעלה בשרשו העליון, ונעשה לפי ערך הדבר הגשמי.

והנה, בפרטיות חיות כל דבר באה מאור אין סוף ב"ה ממש, וכדי לרדת ולהיעשות לפי ערך הדבר הגשמי אור זה יורד ונמשך למלכות דאצילות, שם האור מתעלם ומסתתר במקצת ונעשה קצת קרוב יותר אל הדבר הגשמי בו יתלבש בסוף. ומשם יורד האור למטה יותר דרך כמה מדריגות במלאכים העליונים (וכידוע, שאמיתית הענין של המלאכים הוא להיות 'שלוחים' וכלים אל השפע האלקי, לצמצמו ולהעלימו קצת כדי שיוכל לרדת למטה יותר), שבזה האור יורד למטה יותר.

ומשם יורד האור למטה יותר, וזהו ענין 'שמרי האופנים', 'דהיינו, בחינת החיצוניות והפסולת שנברר מפנימיות השפע האלקי שנמשך לאופנים וחיות ע"י המלאכים שנקראים בשם 'קרבים', דישנם מלאכים שנקראים בשם 'קרבים', וכמ"ש 'וכל קרבי את שם קדשו', דהמלאכים שהם בבחינת 'קרבים' מבררים השפע העליונית האלקית שנמשך מבחינת מלכות דאצילות בבי"ע, ומבדילים הפנימיות מן החיצוניות, והחיצוניות הוא שנמשך להמזלות כו' (ס"ה"מ תרפ"ב ע' 1).

ואחרי שאור זה, שהוא רק אור חיצוני ומצומצם מאד ביחס להאור הנמשך במלאכים עצמם, נמשך בהמזל, שהוא השורש הקרוב יותר אל הדבר הגשמי שבעולם הזה, הרי הוא מתעלם ביותר ומתצמצם עד כדי כך שנעשה בהתאם להתלבש בהדבר הגשמי.

[הרי מכל זה מוכח:]

שהמזל הוא בבחינת 'יש' לגבי האופנים [שלמעלה מהם], **והאופנים** [הם בבחינת 'יש'] **לגבי חיות הקדש**.

כמבואר לעיל, אף שכל הדרגות בסדר השתלשלות נמשכות זו מזו בדרך עילה ועלול כך שלכל דרגה יש יחס אל

(27) שבת פ"ה, מ"א.

(28) פירוש הדברים לפי פשוטו:

משנה היא במסכת שבת המדברת באיסור הוצאה בשבת מרשות לרשות, וכיון שהאדם מצווה על שבת בהמתו (ככתוב בתורה "למען ינוח שרך וחרמך"), אסור שגם הבהמה תוציא דברים מרשות לרשות ועל זה מפרטת המשנה במה בהמה יוצאת ואינו נחשב הוצאה, וכמה אין בהמה יוצאת. ובמשנה זו נאמר ש'כל בעלי השיר', היינו בעלי חיים שדרכם לצאת כשיש על צאורם "שיר" (כמו אצעה, וטבעת קבועה בו ומכניסין בו רצועה או חבל ומושכין בהמה), כגון כלבים של ציידים וחיות קטנות שנותנין שיר לצאורם לני, מותרים לצאת לרשות הרבים עם שיר זה.

כמשל כח הראיה והעין הגשמי, שנפש האדם מתפשטת ומתגלה דרך כלי העין, ונעשה ענין הראיה, דהעין מגדיר ומגביל את הנפש להתגלות באופן זה דוקא, ולא בפשיטותו העצמית כפי שהיא לעצמה.

ועל ידי השיר שאומרים המלאכים – יוצאים מבחינת 'כלים' שלהם להתכלל באור אין סוף ברוך הוא ממש.

על ידי השיר של המלאכים, שענינו הוא התפעלות בהשתוקקות עצומה לעלות למעלה, המלאכים 'יוצאים' מבחינת ה'כלים' שלהם, היינו מהגבלתם וציורם הפרטי, להתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו ממש³¹.

[ומבאר מדוע הם רוצים לצאת מנרתקן להכלל למעלה באור אין סוף ב"ה ממש:]

כי שם "עוז וחדוה במקומו"^{32, 33}.

שכן, למרות גודל מעלת המלאכים להיותם נבראים עליונים ורוחניים מאד, הנה, אף על פי כן הם עדיין מוגבלים ומוגדרים בציורם הפרטי ונתונים בגוף דק המגביל אותם ומעלים קצת על נפשם ורוחם שבקרבם. ולכך, כל רצונם ותשוקתם הוא להתעלות ו'לצאת' מגדרי מציאותם כדי להשתחרר מהגבלה זאת ולהתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו, שהוא מקור ושורש הכל ו'עוז וחדוה במקומו', שהתכללות בהקב"ה עצמו הרי אין שמחה גדולה מזו.

וזהו ענין הביטול מיש לאין למעלה (כמובא לעיל שגם למעלה ישנו ענין זה), שכל דרגא רוחנית נחשבת ל'יש' לגבי הדרגא שלמעלה ממנה, לכן, בחינה שלמטה (כגון המלאכים) רצונה להתבטל מישותה, ולהכלל בה'אין' שלמעלה ממנה, דהיינו, הדרגא שלמעלה ממנה (עד להתכללות באו"ם ממש).

שהשירה והזמרה הוא בחינת שמחה ותענוג²⁹.

ענין השירה והזמרה הוא בחינת שמחה ותענוג, כנראה במוחש דכאשר האדם בשמחה גדולה אזי יתחיל לשיר מפני מצב רוחו המרומם³⁰.

שהוא בחינת יציאתם מנרתקן, הוא בחינת 'כלים' שלהם המגבילים אותם.

עניינה של שמחה הוא הגילוי ופריצת כל גדרים והגבלות. דהיינו, כאשר האדם בשמחה אזי כל הענינים שהיו אצלו בעולם מתגלים. כנראה, שבעת שמחת האב כחתונת בנו יחידו, הנה, אז מפור כל ממונו ורוקד ואם היה בדרך כלל אדם שקט, מתחיל לדבר.

ולכן, השירה של המלאכים, שהוא מורה על גודל ועוצם השמחה והתענוג שלהם, גורמת אותם לצאת מהגבלה והכלים שלהם, כפי שיבאר בסמוך המשמעות בכך.

כידוע, שכל החיות הנמשך לנבראים הוא בחינת אורות וכלים.

כלומר:

אפילו המלאכים שלמעלה מורכבים מאורות וכלים. "כי מלאכים יש להם ג"כ גופים ('כלים'), רק שהגופים שלהם הם דקים יותר, כי באדם הגוף שלו הוא מד' יסודות אש רוח מים עפר, והגופים שלהם [-המלאכים] הוא מב' יסודות, ומאיזה שבהם? מהדקות – מאש ורוח, כמ"ש 'עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט' (ס"ה תרל"ט ח"ב ע' דש). וזהו נכון בכל סדר השתלשלות – דכל החיות הנמשכת היא בבחינת אורות וכלים, דגם בעולם העליון ביותר, עולם האצילות, יש אורות וכלים. אור הוא כינוי לגילוי והתפשטות אלקות; וכלים, הם הדברים שבהם ועל ידם מתגלים האורות, וכן הם המגבילים ומגדירים את האור שיתגלה באופן זה דוקא.

(29) ראה ס"ה תרל"ט ח"ב ע' שפו: "וכנודע, מענין הניגון שהוא גורם התפעלות, שכאשר יתבונן באיזה דבר בלא ניגון, שאף שההתבוננות פועל איזה פעולה, עכ"ז, אינה ניכרת כ"כ. אבל כשמתבונן בהתבוננות זה גופא רק שמשורר איזה שיר וניגון, הנה, ע"י הניגון תתעורר ההתפעלות, כי הניגון הוא תנועות, וכל תנועה מוליד חום שהוא בחינת התפעלות לצאת מן הכלי כו" (ס"ה תרל"ט ח"ב ע' שפו-1)

(30) או באופן אחר: כאשר האדם שר, אזי ממילא נעשה מצב רוחו בבחי' רוממות והגבהה, ועולה לעולם רוחני יותר, נמצא, דהשירה עצמה גורמת לאדם להיות בשמחה גדולה, ומתענג מאוד בהניגון ששר.

(31) וכמו למשל אדם הרוצה לעלות ל'עולם' ולמצב רוח עליון יותר, הרי הוא שר ניגון עמוק, שעל ידי זה הוא מתרומם ומתעלה עד שכל כולו 'נכלל' בדרגה נעלית יותר, ששם אין כל הדברים הגשמיים וטרדותיו הגשמיות תופסים מקום כלל.

(32) דברי הימים-א טז, כז.

(33) (ועיין מ"ש מענין השיר בד"ה 'יכל הוא' בפרשת בראשית [תו"א ז, ג]. ובד"ה 'מומור שיר חנוכת הבית' [לקו"ת פ' ברכה צח, א].)

פרק ד

ענין הקרבנות והתפלה – ביטול היש (של הבהמה והאדם) לאין, להכליל למעלה באלקות

[מעלה חוזר לענין הקרבנות:]

והנה, עיקר הביטול 'יש' ל'אין' הוא כמעשה הקרבנות.

מבואר לעיל אשר תכלית ענין ירידת הנשמות למטה, וכן כוונת ירידת אורו ית' כל כך למטה, היא לבוא לבחינת ביטול יש לאין. והנה, עיקר ענין ביטול זה בא לידי ביטוי כמעשה הקרבנות דוקא.

[והולך ומבאר הענין בזה (כיצד הקרבנות הן עיקר ענין הביטול):]

שנפש הבהמות [שרשה] הוא מבחינת 'פני שור מהשמאל'³⁴ [שבהמרכבה העליונה].

כאמור, הנפש והחיות של כל דבר למטה בעולם הזה נמשכות משרשם למעלה ברוחניות ובעולמות העליונים. "כי שורש כל החי הוא מחיות המרכבה, 'פני אריה' – הוא מקור נפשות החיות, ו'פני שור' – הוא מקור נפשות הבהמות, ו'פני נשר' – הוא מקור נפשות העופות" (לקו"ת בעלותך לא, ב). כלומר, ששורש נפשות הבהמות הוא מהמלאכים העליונים³⁵.

ועל ידי הקרבן – עולה ונכללת [נפש הבהמה] בשרשה – בבחינת 'פני שור' שבמרכבה.

ענין הקרבן הוא שלוקחים בהמה גשמית ושוחטים אותה ואחר כך מקריבים אותה על גבי המזבח והיא נשרפת באש המערכה. והתוכן הפנימי בזה הוא, שעל ידי שחיטת הבהמה מוציאים את נפש הבהמה ואחר כך מקריבים אותה על גבי המזבח ובכך נפשה מתעלית למעלה בשרשה ב'פני שור'

(34) יחזקאל א, י.

(35) "והנה, הגם שנפש הבהמה רחוקה מאד ממעלה ומדריגת 'פני שור' שבמרכבה, מ"מ, 'פני שור' שבמרכבה הוא שורש ומקור לנפש הבהמה, רק שנמשכה ע"י ריבוי השתלשלות עד שנעשה נפש בהמה גשמית; וכמו 'אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו', שהגם כי אין ערך עשב גשמי להמזל, מ"מ, גידול העשב הוא ע"י המזל, ולכן מה שתפוח זה מתוך חזה חמוץ – זהו ג"כ לפי ערך שורש המזל המכה בו כו'. ועד"ז 'פני שור' הוא מקור ושורש לנפש הבהמה" (אוה"ת שמות כרך ח ע' ג"ח).

שבמרכבה העליונה. שהעלאה נעשית על ידי אש המערכה, שזהו טבע האש לגרום להעלאת הדבר.

וזהו הטעם שנקרא 'קרבן' שהוא מלשון קירוב, שעל ידי הקרבת הקרבן, מעלים ו'מקריבים' את נפש הבהמה לשרשה באלקות.

ולכן, היה השיר על הקרבן.³⁶

כפי שנתבאר ענינו של שיר לעיל, דהיינו, שהוא הביטוי של תשוקת הנפש לצאת מישותה ולהכליל למעלה באלקות. וזהו טעם הפנימי להשיר אצל הקרבנות, שפעל אותו ענין – ביטול נפש הבהמה מישותה, והתכללותה למעלה בה'אין' – בשרשה.

כלומר:

אף שעצם ענין השחיטה וההקרבה על גבי המזבח פעל העלאת נפש הבהמה למעלה, מכל מקום, העלאה זו אפשרית רק בכח הביטול הנפעל בקרבן לפני כן על ידי שירת הלויים בעת ההקרבה. כי אי אפשר להקרבה להתעלות ולהתכלל בשרשה האלקי כי אם על ידי הקדמת ביטול מציאותה, שכל עוד היא נשארת במציאותה העצמית עם הרגשת ישות, לא תתעלה ותיכלל באלקות. אלא מתחילה יש צורך להחדיר בה ביטול שנפש הבהמה תתבטל מציאותה ומישותה, ואחר כך היא מוכנת להתעלות ולהתכלל בה'אין' – מקורה האלקי.

ומשם הוא עולה למעלה מעלה עד רום המעלות – על ידי 'אריה דאכיל קרבנין'.³⁷

"והנה, ע"י הקרבן עולה החיות של הנפש ונכלל בשרשו בחיות הקודש. וזהו 'אריה דאכיל קרבנין', והיינו, ע"י שמקודם נתעלה בשרשו 'פני שור', ואחר כך נתעלה בבחינת 'אריה דאכיל קרבנין', שהוא עוד עלייה גדולה יותר" (אוה"ת שמות כרך ח ע' ג"ח).

כלומר:

אמרו רז"ל אף על פי שאש יורד מן השמים, מצוה להביא אש מן ההדיוט, ככתוב 'ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח'. היינו, שבבית המקדש היתה אש רוחנית יורדת

(36) וכמ"ש מזה בד"ה ושם אחיו יובל: "ולכן, בשעת הקרבת הקרבן היה צריך להיות ג"כ שיר, כי ענין הקרבנות הוא העלאה ממטה למעלה – [כמ"ש גבי הקרבנות:] "אשה ריח ניחוח [להוי']" – וצריך לזה ג"כ בחי' שיר – בחי' בטול כנ"ל, [כדין שיוכל [הקרבן] להתעלות [להוי']".

(37) ראה זהר חלק א ו, ב. זהר חלק ב רעח, א. זהר חלק ג יז, א. ועוד.

דכמו שלמטה [בגשמיות] **הקרבתה הוא על ידי הכהן – איש החסד, כך מעורר למעלה בחינת חסד, 'אריה דאכיל קרבני'.**

מובא בזוהר (ראה זהר נשא קמה, ב. צו כז, א), שענינו של הכהן הוא בחינת החסד (לעומת הלויים שענינם גבורה), כפי שנקראים 'איש חסיד' ומכיון שהכהן היה מקריב הבהמה הגשמית על גבי המזבח שלמטה, כך היה מעורר (בהתאם לדרגתו) למעלה, היינו, בחינת החסד דלמעלה, שהוא האריה דאכיל קרבני, כידוע ד'פני אריה אל הימין', וצד הימין הוא בחי' החסד כדאיתא בזוהר 'חסד דרועא ימינא'.

וגבוה מעל גבוה³⁸.

והיה הכהן, איש החסד, מעורר בחינות חסד דלעילא ממדריגות הכי עליונות. שכן, על אף המעלה הגדולה של בחינת ה'אריה דאכיל קרבני', הרי עם כל זה היא עדיין מדריגה מוגדרת ומוגבלת, שבאה ונמשכה בציור פרטי מסוים – האריה, וזה מורה על כך שאינה עדיין במדריגות העליונות ביותר של בחינת החסד, כי החסד הנעלה ביותר היא למעלה מציור והגדרה כזו.

[מבאר מה הן המדריגות הכי עליונות שהיה הכהן (איש החסד) מעורר:]

בחינת חסד עליון, בחינת 'וימינו תחבקני'³⁹, להתכלל באור אין סוף ב"ה ממש.

הדרגה הנעלית יותר בבחינת החסד היא בחינת 'חסד עליון', היינו חסדו של הקב"ה ממש, שעליה נאמר 'וימינו [של הקב"ה] תחבקני', כידוע שענין החסד הוא ההתגלות והקירוב, ובהמשכת חסד למטה בנפש הבהמה, נפעלה בה העלייה היותר גדולה, היות שבחינת חסד זה היא העליונה ביותר, התכללות באור אין סוף ב"ה ממש. וכאשר אור חסד זה נמשך למטה בנפש הבהמה זהו כאילו שהקב"ה 'מחבק' את הנפש ומביאה למעלה מעלה להתכלל בו בעצמו ('וימינו תחבקני').

על פי ביאור זה מובן היטב מה שהובא לעיל **שעיקר הביטול הוא בקרבנות דוקא, כי על ידי הבאת הקרבן הגשמי,**

על גבי המזבח מלמעלה לשרוף את הבהמה להביא את נפשה למעלה מעלה להכלל ולהבטל לגמרי באלקות. ואש זו שבאה מלמעלה היתה יורדת דוקא על ידי כך שמתחילה הביאו אש גשמית מלמטה, כידוע הכלל אשר 'באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא', שכל התעוררות והמשכה אלקית הבאה מלמעלה, אינה באה כי אם על ידי הקדמת התעוררות ועבודה מלמטה לפני כן.

ולכאורה תמוה, מהי מטרת אש זו הבאה מלמעלה, בעוד שכבר העלו את נפש הבהמה למעלה על ידי האש מלמטה (הבאה מן ההדיוט), שכאמור פעלה עליית הבהמה למעלה לשרשה ב'פני שור'?

אלא הענין הוא:

כי הנה, "הבהמה שלמטה נשרפה ע"ג המזבח ע"י אש שלמעלה שהי' יורד כו' . . והענין הוא, להיות כי אין כח לבהמה להתעלות למעלה מצד עצמה, כ"א שיבוא לה עזר מלמעלה לעזור עליותה והתכללותה, והיינו האש שלמעלה שירד ואכל אותה כו', מלבד מאש שלמטה שמצוה להביא ג"כ . . והוא 'אריה דאכיל קרבני' מלמעלה" (מאה"ז תקס"ג ח"א ע' תכ). והיינו, מאחר שהאדם והעולם הגשמי מוגבלים, אי אפשר שהאדם והאש שלמטה יפעלו תכלית העלייה של נפש הבהמה למעלה, כי כאמור סוף כל סוף, המה מוגבלים, ולכן העלייה הנעשית על ידם הוא רק עד שורש נפש הבהמה בחיות הקודש, ולא למעלה מזה. ואף שזוהי דרגה גבוהה מאד, אך זה עדיין מדריגה מוגדרת ומוגבלת, ואינה התכללות מוחלטת באלקותו יתברך הבלי גבול.

ולזה היתה יורדת אש מלמעלה, שהיות שבאה מלמעלה מאלקות, אין לה כל הגבלות ובמילא בכוחה להעלות את נפש הבהמה למעלה יותר "למעלה מעלה עד רום המעלות" – התכללות באור אין סוף ב"ה ממש.

[אף שנתבאר אשר מצד זה שיבאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, לכך האש שלמטה מעוררת את האש שלמעלה, אמנם, עדיין צריך ביאור: מהו זה שהאש שלמעלה ירדה בדמות אריה דוקא, וכן איך ההתעוררות שלמטה פעלה המשכה זו של בחינת האריה. והיינו, ידוע שכל המשכה היא בהתאם להעבודה שעל ידה היא מתעוררת, ואם כן, מהו הדמיון בין עבודת הכהנים בהבאת האש שלמטה, לירידת והמשכת האש שלמעלה בדמות אריה?

וזהו שממשיך ומבאר:]

(38) קהלת ה, ז.

(39) שה"ש ב, ו.

כמו שהי' הכהן – איש החסד – מקריב כפשוטו נפש
הבהמה ע"ג המזבח.

ובמאמר⁴¹: "ואשי ישראל ותפלתם".

'אשי ישראל' קאי על ה'אשים' היינו המלאכים
העליונים של נשמות ישראל, והכוונה למלאך מיכאל שהיה
מקריב אותן על גבי המזבח הרוחני למעלה. וזהו "משום
שהנשמה עצמה אין בה כח כל כך לעלות, לכן צריכה לעזר
וסיוע מן המלאכים" (מאה"ז תקע"א ע' קמד).

**ולמטה – בהתלבשות בגוף הגשמי – הוא בחינת
אהבה רבה הבאה מלמעלה בתפלתם, להעלותם
ולקשר נפשם של ישראל באלקים חיים, ולדבקה
באור אין סוף ב"ה ממש.**

זהו ענינו של מיכאל כפי שזה בא לידי ביטוי למטה בגוף
הגשמי, דהיינו האהבה רבה הבאה מלמעלה להעלותם ולקשר
נפשם באו"ס ממש.

כי הנה, כל ענין התפלה הוא לבוא לידי אהבת ה' לקיים
מה שנאמר בק"ש – 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך'.
ומלבד האהבת ה' שבאה מהתעוררות האדם בתפלה, הנה,
ישנה גם אהבה רבה וגדולה מזו שנמשכת ומאירה על האדם
מלמעלה, על ידי האתערותא דלתתא שלו באהבת ה'. כידוע
הפירוש הפנימי בתיבת 'ואהבת', שיש בה ב' פירושים, א' –
מלשון ציווי, שמצווה לאדם לעורר את מדת האהבה על ידי
ההתבוננות בגדלות ה' וכו'. וב' – לשון עתיד והבטחה, היינו,
שאכן יבוא למדת האהבה, וזה קאי על האהבה הבאה
מלמעלה, שהיא למעלה מהתעוררות האדם, ונק' אהבה רבה.
ואהבה זו נמשכת אל האדם בתפלה על ידי התעוררותו
מתחילה בהאהבה שבאה מההתבוננות.

והנה, כאשר מאירה ומתגלה אהבה רבה ועליונה זו על
נפש האדם בשעת התפלה, הרי זה כמו האריה דאכיל קורבנין
שהיה יורד מלמעלה לשרוף את הקרבן ולהביאו למעלה
להתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו, כך הוא ענין אהבה זו,
שהיא גדולה ועזה עד כדי כך שכאשר מאירה על האדם
מלמעלה, הרי היא 'שורפת', כביכול, את האדם ברשפי אש
אהבה זו, ומביא אותו למעלה מעלה להתכלל באלקותו ית'.

הוא עולה למעלה מעלה עד שמתבטל מכל מציאותו להיות
נכלל באור אין סוף ב"ה ממש, שזהו תכלית הביטול.

[מובא לעיל שתפלה ניתקנה כנגד הקרבנות, וזהו
שממשיך לבאר, כיצד שעיקר הביטול הוא גם
בתפלה:]

ובכך הוא ענין התפלה.

בדוגמת ביטול היש לאין שיש בקרבנות, כך הוא
בתפלה. וביאור הענין בקצרה: כשם שאצל הקרבנות יש ב'
מיני אשים, האש הבאה מן ההדיוט והאש שהבאה מלמעלה
(אריה דאכיל קורבנין), כך גם בתפלה – האש הבאה מן
ההדיוט היא האהבה ברשפי אש הבאה כתוצאה מעבודת
האדם, על ידי שמתבונן בגדולתו יתברך הרי הוא מעורר
בלבו אהבה בוערת אליו יתברך.

וכשם שלגבי הקרבנות, הנה, האש שלמטה היא רק
תחילת העלאת האדם למעלה, ורק ע"י האש שלמעלה הקרבן
אכן נכלל ומתבטל באלקות, כמו כן בתפלה, האהבה הבאה
מלמטה כתוצאה מעבודתו, היא התחלת עלייתו למעלה, אך
היות אשר האדם מוגבל בכחותיו להיותו מלוכש בגוף גשמי,
לכך אין ביכולתו להתעלות בתכלית העילוי ולהתכלל
באלקות, אלא יש צורך בהמשכה והארה הבאה מלמעלה
שאין לה הגבלות שתפעל באדם העלייה העיקרית. וענין
המשכה זו היא האהבה לה' הבאה לאדם מלמעלה, שהיא באה
למי שטרך והתייגע מאד בהתעוררות האהבה שלמטה.
וכאשר אהבה זו מאירה בנפשו, הרי היא פועלת תכלית
העלייה – התכללות גמורה באור אין סוף ב"ה עצמו.

[קודם שמבאר העלאת נפש האדם בתפלה, יבאר
הענין איך שהוא למעלה אצל הנשמות כפי שהן
למעלה בגן עדן, ומסביר אשר כשם שלגבי הקרבנות
א"א להגיע לתכלית העילוי כי אם ע"י הארה
והמשכה מלמעלה, כך היא בהעלאת הנשמות מדרגה
לדרגה בגן עדן, שכל זה יכול להיות רק על ידי עזר
וסיוע מלמעלה. ועל פי זה ימשיך לבאר שכך הוא
בירידת הנשמה למטה בגוף הגשמי בתפלה, שתכלית
העלייה נעשית דוקא באמצעות כח עליון הבא
מלמעלה:]

**כי הנה, נודע שמיכאל, שר הגדול [של מים, שענינו
חסד], מקריב נשמותיהן של ישראל על גבי
המזבח⁴⁰.**

(41) בברכת עבודה.

(40) חגיגה יב, ב לפי הגירסא שמביא הב"ח. וראה תו' סוף מנחות.

מקומם ומדריגתם של השרפים הוא בעולם הבריאה, בניגוד לשאר מלאכים העליונים (אופנים וחיות הקודש), שמדורם בעולם יותר תחתון, יצירה או עשיה. והיות אשר מדריגת השרפים היא בעולם עליון זה, לכן יש להם השגה גדולה יותר בגדולתו יתברך, כי שם אין כל כך העלם והסתר על אלקות כמו בעולמות שלמטה ממנו, ולכן ביכולתם להשיג מדריגות גבוהות יותר באלקות⁴³.

ומחמת השגתם הגדולה בגדולתו ורוממותו יתברך ואיך הוא 'קדוש' ומובדל מהם לגמרי, הם מתעוררים באהבה עזה וגדולה כרשפי אש ממש לעלות ולהכלל באור אין סוף ב"ה, 'לאשתאבא בגופא דמלכא', שמחמת שמכירים שלמרות גודל מעלתם הרי אור אין סוף ב"ה עצמו למעלה מהם לגמרי, מזה מתעוררים באהבה עזה לדבקה בו יתברך עצמו.

וכידוע, שהמדות הן תולדות ופרי התבוננות השכל, וכך הוא למעלה במלאכים עליונים, שכל שהשגתם יותר גדולה, וביכולתם להשיג גילויים יותר עליונים באלקות, הרי ממילא נולדת אצלם אהבה יותר גדולה. ומאחר שהשרפים הם בעולם כל כך עליון, בריאה, לכן אהבתם היא עזה מאד כאש. משא"כ המלאכים שלמטה, אינם משיגים כל כך את גדולתו יתברך וכמה אור אין סוף ב"ה עצמו מובדל ומרומם מהם, ולכן אינם מתעוררים באהבה גדולה כל כך להדבק בו.

והקרבת נעשה להם בחינת 'לחם'.

ועל ידי הקרבת הקרבן על גבי המזבח, נפש הקרבן עולה למעלה ונכללת לשרשה במלאכים העליונים, כנ"ל. וזהו פירוש "לחמי לאשי" – שנפש הקרבן נעשית לחם ומזון להשרפים, שהם 'אשי', בוערים אליו יתברך באהבה כרשפי אש.

כי 'אין לך עשב מלמטה' בו, והמזל מקבל משמרי האופנים, והאופנים מחיות הקדש שבמרכבה, והחיות מהשרפים.

כאמור לעיל, כל דבר בעולם הזה יש לו שורש ומקור למעלה בעולמות העליונים אשר משם נמשכת לו חיותו ונפשו הפרטית. וכך לגבי נפש הקרבן, ששרשה הוא מ'פני שור'

וזהו "לחמי לאשי", פירוש "לאשי": לאש שלי, ששורפים ובווערים אלי.

על פי הנ"ל בענין הביטול שבתפלה ושבקרבת, שנפש האדם והבהמה (להבדיל) עולות ונכללות למעלה על ידי האהבה רבה וה'אש שלמעלה' שמתגלות בה מלמעלה – יבואר גם הפירוש הפנימי של הכתוב גבי קרבן התמיד, 'את קרבני לחמי לאשי', דלפי פשוטו זה קאי על הקרבן שהוא כמו לחם להאשים שהיו בוערים על המזבח, שאש המערכה הי' כביכול 'אוכל' את הקרבנות בכך ששורפת ומכלה אותם.

אך, בעומק יותר הכוונה גם לנפש הבהמה הנקרבת על גבי המזבח, שעל ידי הקרבת הקרבן נפש הבהמה נעשית כמו 'לחם' ומזון ל'אשים העליונים', 'אשי' – אש של הקב"ה, שהם שורפים ובווערים אל השי"ת.

[ומבאר מהו האש של ה' ששורף ובווער אליו:]

דהיינו, השרפים, שהם בחינת יקד יקוד אש בוערה בלבם תמיד בתשוקה גדולה ונפלאה, ובאהבה עזה כרשפי אש להבטל ולהכלל באור אין סוף ב"ה.

'אשים העליונים' שמכונים 'אשי' – אש של הקב"ה – הם המלאכים עליונים שנקראים 'שרפים'. וזהו הטעם שנקראים בשם זה דוקא, כי שמם מורה על ענינם, דמאחר שיש להם "אש בוערה בליבם תמיד בתשוקה גדולה ונפלאה ובאהבה עזה כרשפי אש להבטל ולהכלל באור אין סוף ב"ה", במילא כל מציאותם 'נשרפת' ומתבטלת באהבה זו (כמו האש השורף ומכלה כל דבר).

וזהו מה שכתוב 'קרבני לחמי לאשי', שנפש הקרבן נעשית כמו 'לחם' ומזון להשרפים, כי נפש הבהמה עולה ונכללת בהם, כאמור לעיל, כמו לחם ומזון שנעשה דם ובשר כבשרו, ונעשה חלק מהאדם עצמו.

[ומבאר מהי הסיבה להאהבה העזה הזאת של השרפים, עד שכל מציאותם 'נשרפת' בה:]

מחמת השגתם הגדולה – שהם בעולם הבריאה, שהוא למעלה מעולם היצירה ועשיה.⁴²

(43) כמו על דרך משל רב ותלמיד, שתלמיד גדול יותר, שמוחו יותר כל להשגות גבוהות ועמוקות יותר, הרי הוא יכול להשיג השגות וסברות עליונות יותר של הרב. ואילו תלמיד נמוך יותר אין ביכולתו להשיג השגות כאלו בסברת הרב, כי אינו כלי ראוי להם עדיין, כי מוחו עדיין בקטנות ואינו מוכן לקבל ולקלוט השגות כל כך גבוהות.

(42) (ועיין מ"ש בר"ה 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', בענין: בת אחת אומרת קדוש פעם אחת [לקו"ת פ' אמור] (ראה בחסידים פרשה שם)). ובד"ה 'שחורה אני ונאווה' [לקו"ת שה"ש]].

השלבים והדרגות הללו תתעלה נפש זו למעלה מעלה עד שתיעשה ראויה להתכלל באור אין סוף ב"ה עצמו.

והנה, אחד השלבים והדרגות בעלייה זו של נפש הבהמה, היא התלבשות והתכללותה בבחינת השרפים שבעולם הבריאה.

[ומבאר על פי זה שנפש הבהמה 'נכללת' בבחינת השפרים את האמור לעיל שנפש זו נעשית בבחינת 'לחמי לאשי' – לחם ומזון אל המלאכים שהם בבחינת 'אשי' – היינו השפרים:]

כמו בחינת לחם [בפשטות] המתעכל במעי האדם, ונעשה כבשר ודם האדם ממש, עד שנעשה לו מזון ומוסיף לו כח וחיות.

כך, הקרבן 'מתעכל' ונכלל בחיות ושרפים, עד שנעשה 'לחם' מזון [להם] ומוסיף כח וחיות בשרפים [כדי] להעלותם ו'לאשתאבא בגופא דמלאכ' ⁴⁴ ממש – לדבקה בהמלך עצמו, דהיינו, לדבקה בו ית' עצמו ממש].⁴⁵

בכך שנפש הקרבן עולה ונכללת בהשרפים, הרי זה בדוגמת אכילת אדם, בה המזון מתעכל ו'נכלל' בו ונעשה דם ובשר מבשרו, וכתוצאה מכך המזון מוסיף בו כח וחיות. וכך בנפש הקרבן, שעל ידי זה שהיא נכללת וכביכול 'מתעכלת' בבחינת השפרים, הרי היא מוסיפה בהם כח וחיות (בדוגמת המזון המתעכל באדם).

ולאחר שנפש הקרבן נכללת בהשרפים, ומוסיפה בהם חיות, הנה הוספת החיות הלזו פועלת בהשרפים עליה, עד שמתעלים ונכללים באו"ס ב"ה ממש (שנק' בלשון הקבלה 'לאשתאבא בגופא דמלאכ'). ובזה שנפש הבהמה נכללת בהשרפים, ועל ידי זה בכוחם של השרפים לעלות ולהכלל באור אין סוף ב"ה ממש, הרי נמצא שגם נפש הבהמה נכללת באור אין סוף ב"ה.

וזהו שעיקר ענין הביטול הוא בקרבנות דוקא, כי על ידי הקרבנות על גבי המזבח, הרי הם עולים ונכללים ומתבטלים

שבמרכבה העליונה. ובהמשכת נפש הקרבן למטה משורש נעלה זה, נפש זו יורדת דרך כמה מדריגות זו למטה מזו ועל ידי ההתלבשות בכל דרגה היא הולכת ומתצמצמת עד שנעשית ראויה להתלבש בבהמה גשמית שבעולם הזה.

וסדר המדריגות הוא, תחילה יורדת הארה מאור אין סוף ב"ה עצמו למטה במלכות דאצילות, שענינה של המלכות הוא להעלים על השפע האלקי כדי שיהיה ראוי לרדת לעולמות שלמטה ממנה. ואחר כך הארה זו יורדת למטה יותר דרך המלאכים שבעולם הבריאה, שהם השרפים, ואחר כך להמלאכים שבעולם היצירה, שהם חיות הקודש, ושם הארה זו מקבלת ציור מסוים השייך להיות נפש לבהמה (משא"כ למעלה מזה היא הארה מבלי כל ציור עדיין ואינה שייכת דוקא להיות נפש לבהמה. ולכך, שם במלאכים של חיות הקודש הוא שורש נפש הבהמה, אף שבאמת שרש שרשו הוא למעלה מזה, כי דוקא שם ההארה האלקית מצטיירת בציור פרטי השייך לנפש הבהמה).

ואחר כך יורדת דרך המלאכים שבעולם העשיה הרוחני, היינו האופנים. ואחר כך דרך המזל, שהוא השורש היותר קרוב אל הבהמה הגשמית, ומשם יורדת ומתלבשת בהבהמה הגשמית להיות נפשה וחיותה.

ולכן, בהעלות הקרבן למעלה – עולה ונכלל עד בחינת שרפים.

ולפי זה מובן, שעל ידי הקרבת הבהמה הגשמית על גבי המזבח, נפש הבהמה מתעלה שוב דרך כל המדריגות הללו, עד שבעלייתה למעלה מגיעה אל השרפים העליונים שבעולם הבריאה, שכן מבואר לעיל שעל ידי ירידת האש שלמעלה נפש הבהמה היתה עולה למעלה אפילו משרשה הפרטי במלאכים שבעולם היצירה (פני שור, חיות הקודש), אלא היתה עולה למעלה מעלה עד רום המעלות.

ובהעלות נפש הקרבן למעלה הרי היא היתה 'נכללת' בכל דרגה דרכה היא עלה, כי בכדי שתוכל לחזור למעלה מעלה עד להתכללות באור אין סוף ב"ה עצמו, היא היתה צריכה להתעלות ממצאותה כפי שהיתה נפש הראויה להתלבש בבהמה גשמית (בדיוק כמו שכדי שהארה זו מאור אין סוף ב"ה יכולה לרדת ולהתלבש בבהמה גשמית היתה צריכה לרדת ולהתצמצם לפי ערך כל הדרגות דרכן היא נמשכה), והדרך היחידה לעלייה זו היא על ידי שהנפש 'מתלבשת' ומתאחדת עם כל דרגה עד שהיא 'נכללת' בה, שבזה הנפש משתנית ממהותה הראשונה ונעשית בהתאם להדרגה בה היא 'נכללת'. שרק על ידי עלייתה דרך כל

(44) זה חלק א ר"ז, ב.

(45) (ועיין מ"ש באגרת הקדש סוף ד"ה 'איהו וחיותה' [סימן כ דף קלב, א. וראה בליקוט פ' שם]. ועיין מ"ש בביאור ע"פ 'כי כאשר השמים החדשים' [תו"א ג, א ואילך]. וכד"ה 'כה אמר כו' ונתתי לך מהלכים בין העומדים' [תו"א פ' וישב]).

שכבש יש לו קול רחמים [היינו, שמקולו הרכה מתעוררים רחמי האדם עליו], **מדתו של יעקב.**

ענין הרחמים זהו מדתו המיוחדת של יעקב. כידוע, דכל אחד מג' האבות מורה על אחת מג' מדות עליונות של חסד גבורה ורחמים. אברהם הוא כנגד מדת החסד, וכמורמו בקרא 'אברהם אברהם', כי אהבה שייכת לבחינת החסד (שהיא פנימיותה), ויצחק מידתו מדת הגבורה, כמ"ש 'ופחד יצחק', ויעקב מידתו מדת התפארת והרחמים, שהוא השלישי שבג' האבות, ומדה וספירה השלישית היא התפארת והרחמים.

נמצא, שיש לכבש מעלה מיוחדת בכך שהיא קשורה למדת הרחמים שהיא מדה נעלית ביותר, מדתו של יעקב אבינו.

[מבאר מעלה נוספת שישנה בכבשים דוקא:]

וגם: הכבש יש לו צמר בעורו, שממנו רוב המלבושים, כמו שכתוב⁴⁶ **"ומגו כבשים יתחמם".**

פירוש, שמגזית הכבשים יתחמם האדם ע"י המלבושים שעושים מהצמר שלהם. נמצא, שיש לכבשים עוד מעלה בכך שקשורים לענין הלבושים, כפי שיבאר ענינם בסמוך.

[ומבאר ענין צמר ועור הכבשים למעלה:]

ולמעלה, הנה, העור, הוא ענין הרקיע [דהיינו, רקיע המבדיל], **שממנו נמשכין בחינת צירופי אותיות, שהם בחינת 'שערות' שיוצאים וצומחים מן העור].**

כמו שבשערות אין כמעט שום חיות מהאדם, ולכן כשחותכים השער אינו כואב (משא"כ בחתיכת אחד מאברי האדם, רח"ל). כמ"כ בפשטות אותיות ענינן שהן רק הכלים להסביר שנמצאת בהם. אבל אין להן שום 'חיות' ותוכן מצד עצמן.

כלומר:

התהוות העולמות בעלי גבול הוא על ידי צמצום גדול, שעל ידו אורו ית' נעשה בגדר להוות עולמות כאלו. וענין צמצום זה זהו ענין ה'רקיע', שנק' 'רקיע המבדיל', כי ענינו הוא להבדיל ולעשות הפסק בין אור אין סוף ב"ה עצמו לבין האור והגילוי שנמשך ממנו בבחינת גבול ומדה.

באור אין סוף ב"ה ממש. שכן, זהו שנפש הבהמה שלמטה כפי שהיא נעשתה בבחינת 'יש' ומציאות ממש (שלכן יכלה להתלבש בגוף בהמה גשמי), עולה למעלה מעלה מדרגה לדרגה עד שבסוף היא נכללת ומתבטלת באור אין סוף ב"ה עצמו, שהוא ה'אין' האמיתי. ואין זה רק עלייה של דרגה רוחנית שנחשבת 'יש' לגבי הדרגה שלמעלה ממנה, שאף שגם זה נחשב לביטול היש לאין (כנ"ל), הנה, בכל זאת אין זה עיקר ענין הביטול של היש לאין, כי בביטול כגון זה, אין הדבר המתבטל באמת 'יש', ואין הדבר אליו הוא מתבטל באמת 'אין', אלא רק באופן יחסי הם נחשבים ל'יש' ו'אין'. אך, בהקרבת הקרבנות וכן לגבי נפש האדם בתפלה, הרי מה שהוא בבחינת 'יש' ממש (נפש מלוכשת בגוף בעולם הזה), עולה ומתבטל בבחינת 'אין' ממש (אור אין סוף ב"ה עצמו).

פרק ה

ענינם של הבשר גידים ועצמות של הקרבנות למעלה

[ועתה מבאר הטעם מדוע בא הקרבן תמיד מן

הכבש דוקא:]

נ. אך, להבין למה בא קרבן התמיד מן הכבש [דוקא?]

הענין הוא:

שעם היות שהחיות של נפש הבהמות [בכלל] **יורד ונמשך מבחינת 'פני שור' שבמרכבה, ולשם הוא עולה** [ע"י הקרבת הקרבן, כנ"ל].

ולכאורה על פי זה היה יותר מתאים להביא שור עבור הקרבן.

מכל מקום, בחר ה' בכבשים דוקא.

ולמה לא בחר בשור, שזהו שרש חיות נפש הבהמות כולם?

[וזהו שממשיך לבאר.

ובכדי להבין זה, יקדים לבאר מעלת ענין הכבשים בכלל:]

מחבק ומנשק לאותיות התפלה שלהם], שנבלעת בתוכיות המלאך, כמי שנושק את חבירו בפיו, שנכנס הבל חבירו להבל פיו והיו לאחדים.

ו'גבוה מעל גבוה שומר', שמלאך זה מעלה אותה אל מלאך שלמעלה ממנו . . עד שמגיע למט"ט, והוא מעלה אותיות אלו – שנזדככו להיות כאותיותיו – בשרשן בבחינת כתר, שיש שם ג"כ אותיות . . וזהו 'קושר כתרים לקונו' (דרך מצותיך ע' עה, א-ב).

דהיינו, שורש ענין האותיות והשערות שיוצאים דרך העור, באמת הוא למעלה מהעור בחיות הנפש, רק שעל ידי העור המפסיק נעשים בבחינת גבול וחיות מועטת מאד, אך, בכח המלאכים להעלות אותיות אלו למעלה לשרשן שלמעלה מהצמצום, בבחינת הכתר.

אך, הבשר והחלב והדם וגידים ועצמות של התמיד היה עולה כולה כליל על גבי המזבח.

היינו, חמשה חלקי הקרבן תמיד היו עולים כולה באש על גבי המזבח, ואלו הם: הבשר, והחלב, והדם, והגידים, והעצמות.

אבל העור עם הצמר ניתן לכהן המקריב, כמו שכתוב⁴⁷ "עור העולה אשר הקריב, לכהן כו" [לו יהיה]."

[והטעם לכך שהעור אינו עולה על המזבח אלא ניתן לכהנים, הוא:]

לפי שאינו יכול ליכלל עם חיות הנפש הבהמית כמו הבשר והחלב ודם ועצמות וגידים [שהם יכולים להכלל למעלה בשרשם], ולכן, אינו נשרף עמהם [כי שריפתו זוהי העלתו למעלה]. אלא כולה ניתן לכהן המקריב כמו שהוא בשלימות עם הצמר (ולחן יבאר טעם הדבר מדוע העור לא היה יכול לעלות וליכלל למעלה, משא"כ שאר החלקים האחרים).

[תחילה הולך ומבאר ענינם של הבשר והגידים והעצמות של הקרבן, ובוה יבואר מהו ענינם בעבודת התפלה של האדם:]

והנה, מן צמצום זה ('רקיע') נמשכים בחינת 'צירופי אותיות', שבהן ועל ידן נבראו העולמות בפועל, כמו שאמרו רז"ל 'בעשרה מאמדות נברא העולם', דאותיות מורות על הארה אלקית מועטת ומצומצמת שנמשכת ממנו ית', כענין הדיבור והאותיות בכלל, שכל ענינם הוא היחס והיציאה של האדם אל הזולת, ואינם האדם עצמו, אלא רק התפשטות חיצונית ממנו אל החוץ. ועל ידי ההעלם של הרקיע המבדיל, הצמצום, נמשכת ויורדת הארה בעלמא ממנו ית' לצורך ההתהוות – 'אותיות'.

וזהו ענין שערות הכבש שיוצאים ובוקעים דרך העור, שהשערות אין בהם חיות רב מהנפש, כנ"ל, והטעם לזה הוא מפני צמצום והפסק העור שדרכו השערות צומחות, דעל ידי הפסק זה מתצמצמת ומתמעטת חיות הנפש ונמשכת חיות מועטת זו בתוך השערות.

שעל זה אמרו רז"ל⁴⁷: 'שהמלאך סנדלפון קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה', והדברים עתיקים⁴⁸ [ועמוקים עד למאד], ואין להאריך.

מהמבואר לעיל עולה, שלאמיתו של דבר שורש ה'צירופי אותיות' הוא למעלה מה'רקיע המבדיל' והצמצום, בדוגמת השערות, שאף שצומחות מעל העור, מכל מקום, שרש חיותן הוא למעלה מהעור עצמו, היינו בחיות הנפש עצמה. וכמו כן בצירופי אותיות העליונות שעל ידם נבראו כל העולמות, שאף שבירידתן דרך ה'רקיע' נראות כדרגה נמוכה ומצומצמת באורו יתברך, מכל מקום, שרשן הוא למעלה מזה, רק שבירידתם דרך הצמצום יורדות ממעלתן ושרשן הגבוה.

"ובזה יובן מה שאמרו רז"ל: 'מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלתי' של ישראל' (ע' חגיגה י"ג ב'), וכן הוא בזהר בשלח נ"ח ע"א, ר"ל: מהאותיות שבתפלה, כי האותיות שרשן . . בבחינת כתר, אלא שלהיות דיבור האדם גשמי, על כן התעלותו למעלה הוא ע"י המלאכים שהם רוחניים, ודיבור שלהם כמחשבה שלנו, ומחשבה שלהם דקה יותר.

"וענין שהמלאך מקבל את התפלה, היינו, שאותיות דיבור פיו של האדם נכללות באותיות של המלאך, ועל ידי זה מזדככות ומתפשטות מגשמייתם, והיו לאחדים עם מהות אותיות המלאך, וז"ש בזהר: 'גפיק לה ונשיק לה' [-שהמלאך

(47) חגיגה יג, ב. ובתוס' שם.

(48) מלשון נעתק ונבדל מהבנתו.

[ומעתה יתחיל לבאר ענין הגידים (שבקרבן התמיד) למעלה:]

והנה, הגם שהמדות הן לפי הדעת והשגה, כי "לפי שכלו יהולל איש"⁵⁴.

פירושו הפנימי: לפי ערך שכל האדם וטיב התבוננותו, כך יהי' ערך מדותיו (שזהו ענין התואר 'איש' – שמורה בעיקר על מדות).

קמן לפי קטנו, וגדול לפי גדלו.

הקטן, מכיון ששכלו עדיין בקטנות, לכן יהיו מדותיו לדברים קטנים לפי ערך איכות שכלו, ולהיפך אצל הגדול.

מכל מקום, לא כל הדעת והשגה מלוכשת במדות.

הגם שהמדות הן לפי ערך הדעת וההשגה, והן הן פרי ותולדות השכל, כאמור כאן, מכל מקום, "לא כל הדעת והשגה" שהולידו וגרמו למדות אלו "מלוכשת במדות".

[הולך ומבאר הטעם לזה:]

שהרי החשנה היא בגדולת אין סוף ב"ה, שכשמו [אין סוף ב"ה] בן הוא – אין לו סוף בו, ו"מלכותך מלכות כל עולמים"⁵⁵, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית⁵⁶, אין לו תחלה ואין לו תכלה [- סוף] בו, וכן "וממשלתך בכל דור ודור".

[דהיינו:]

– שבכל עולמים, ובכל דור ודור – שהן בחינת 'עולם' ו'נפש' וגם בחינת 'שנה'⁵⁷ – נמשכה הארת

והנה, ביאור ענין בשר גידין ועצמות למעלה, על דרך משל, יובן ממה שכתוב בספרי חכמת הניתוח⁵⁰ – שהתהוות העצמות נמשך מהמות, והתהוות הבשר הוא מהדם, שמשפנו [של הדם] בלב, שממנו נעשה בשר [דהיינו, מן הדם שבלב נעשה בשר].

[מביא הוכחה לכך מדברי רז"ל:]

ובמאמר רז"ל⁵¹: 'לובן' (מטפת מוח האב) שממנו עצמות בו' [ואודם (OT) שממנו בשר].

מכל זה מוכח, שבעבודת התפלה, ענין בשר הקרבן קשור עם הלב, וענין עצמות הקרבן קשור עם ענין המוח.

והנה, הלב הוא מקום משכן המדות – אהבה ויראה בו' [וכל שאר מדות האדם], שהן הן בחינת רתיחת הדמים שבלב הגשמי – אהבה רעה, תאוות גשמיות בו', ונצוח בו'.

[על פי זה יובן ענין הבשר והדם למעלה:]

ובך למעלה: מחנה מיכאל באהבה עזה, ומחנה גבריאל בו' [ביראה], הן הן בחינת 'הבשר' הנמשך מן הדם שבלב.⁵²

[אחרי שמבאר ענין הבשר למעלה, יבאר כאן תוכן ענין העצמות שלמעלה:]

אך, הדעת והשגה שמשגיגים [המלאכים] בגדולת אין סוף ב"ה, כל חד לפום שיעורא דיליה ולפי מדרגתו – הוא בחינת העצמות שפאין מן המוח.⁵³

(50) וכן הוא בביאה"ז לאדמו"ר האמצעי קכב, א בשם ספרי הרפואה.

(51) נדה לא, א.

(52) (ועיין מ"ש מזה בד"ה 'בהעלותך', בענין: 'חייך, שלך גדול משלהם' [לקו"ת לא, ג]: בענין שאמר משה רבינו ע"ה "מאין לי בשר", שענינו ע"פ חסידות הוא שבשר הוא ענין המדות [כבמאמר דידן], כי משה הוא בחי' חכ' דקדושה, שמוחזק הם ענין הביטול, ומדות (בשר) הם עדיין ענין הרגש עצמו, ולכן אמר משה "מאין לי בשר".

ובד"ה 'זהו' מדי חדש' בו', בענין: 'יבא כל בשר להשתחוות' [לקו"ת פ' ברכה צו, ד].

(53) (ועיין ברעיא מהימנא פרשת שופטים דף ער"ה ע"א, מענין: עצמות ובשר).

(54) משלי יב, ח.

(55) תהלים קמה, יג.

(56) ראה תיקוני זהר סוף תיקון נז.

(57) ידוע שכל הבריאה מורכבת מג' דברים – עולם שנה נפש ("אשר על ג' בחינות אלו הוא היסוד של ספר יצירה" (אוה"ת יתרו ע') תתטז ואילך. וראה הקדמת הראב"ד לפירושו לספר יצירה): 'עולם', הוא בחי' מקום (שבו נמצאים כל הנבראים), 'שנה', בחי' הזמן (שכל הנבראים הם תחת גדר של זמן, עבר הווה ועתיד), ו'נפש', הוא חיות הנבראים.

וכאן אומר, שגדולת אור אין סוף ב"ה מתפשטת ונמצאת בכל ג' הדברים הללו, שהרי 'לית אתר פנוי מיניה'.

ו[ההארה המצומצמת מהשגתו בא"ס ב"ה] הם הם בחינת גידין ועורקים המחברים העצמות [-ההשגה שבמוח] עם הבשר [-המדות שבלב].

כמו שכתוב⁶⁰ "להודיע לבני האדם גבורותיו" – הן הגבורות והצמצומים, כמו דרך גידים דקים על דרך משל.⁶¹

וזהו הפירוש הפנימי של 'להודיע לבני אדם גבורותיו', ש'גבורותיו' של הקב"ה קאי על מדת הגבורה והדין שלו, היינו מדת הצמצום וההעלם על האור הבלי גבול שלו. והקב"ה 'נודע' לבני אדם המוגבלים, רק על ידי 'גבורותיו', גבורות וצמצומים, כי אם לא כן, היו מתבטלים ממציותם מגודל ועוצם הגילוי, כנ"ל.

ועל צמצום זה בין השגת המוח לרגש הלב הוא ענין הגידים, שהם גידים דקים מאד שהדם נובע דרכם בצמצום גדול.

אור אין סוף ב"ה, כמו שכתוב⁵⁸ 'לית אתר פנוי מיניה' ממש.

ואם בן [שאור אין סוף ב"ה הבלי גבול נמשך ככל עולמים ובכל דור ודור], אם היתה כל ההשכלה מלובשת במדות שבלב, לא היה ביכולת המדות אהבה ויראה בו' להכיל ולהגביל ההשגה כלל, אלא היו מתבטלים ממציותם.

כי ההשגה היא באור אין סוף ב"ה עצמו, ואילו השגה גדולה זו היתה מתלבשת בהמדות שכמרומו בשמן הן מדודות ומוגבלות מאד, היו המדות מתבטלות ממציותן ולא היו יכולות להתקיים כלל.

ובמאמר רז"ל⁵⁹: 'הושיט אצבעו הקטנה ביניהם' – בין המלאכים] ושרפן' בו'.

"וכענין מאמר רז"ל 'הושיט הקב"ה אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן', והפירוש ידוע, דהיינו, שמחמת הארת גילוי אלקות עליהם יותר מכדי המדה וגבול שהיו יכולים להכיל ולהגביל בתוכן, נשרפו ונכללו בה' אחד, ויוצאים מן הכלי" (לקו"ת פ' אמור ד"ה והניף, ע' לו, א). "ושרפן" [היינו] שנתבטלו לגמרי, כי אין בעל גבול יכול לקבל בחי' אין סוף" (לקו"ת דרושים לר"ה ע' ס, א).

נמצא, שאפילו אצל המלאכים העליונים, כשהי' גילוי נעלה יותר ממדריגתם (שאפי' גילוי של 'אצבעו הקטנה' של הקב"ה, שזה מורה על הארה ממנו בלבד בניגוד ל'ידו' או 'גופו', כביכול) היו מתבטלים ממציותם, כ"ש וק"ו אצלינו, שהכלים שלנו קטנים ופחותי הערך לגבי המלאכים, היינו מתבטלים מעוצם הגילוי של השגת אוא"ס ב"ה.

אלא [לפי זה צריך לומר] ההשגה המתלבשת במדות היא בחינת הארה מצומצמת מעט מועיר מהשגה שבמוח, הנמשכת להתלבש בלב – מקום המדות.

[ובזה יובן מה הם ענין הגידין:]

(60) תהלים קמה, יב.

(61) (וענין גידים אלו, יש לומר: שזהו בחינת מ"ט שערי בינה, שהוא מה שיוצא אור ההשגה ממוח תבונתו ונמשך ומתפשט בלב - שזהו ענין 'שערי בינה', כמ"ש בר"ה 'עיני כל' [לקו"ת מטות פה, ב ואילך].

גם על דרך שנתבאר בר"ה 'כי קרוב אליך הדבר' [לקו"ת נצבים מו, רע"ג], כענין: מ"ש "ובחרת בחיים בו", לאהבה את ה'", שהבחינה היא בשכלו, והאהבה היא בלב, והבחינה קודם לאהבה, והוא - כלומר: הדבר המהביר השכל עם המדות הוא - בחינת "והשבות אל לבבך", והיינו, ענין מדות שבשכל – מ"ט שערי בינה, שמהם נמשך ומתפשט במדות שבלב [כדי] לחבר הלב עם המוח - יוצא מזה: שענין הגידים (דבר המהביר בין השכל למדות) הוא המדות שבשכל. וידוע הכלל שכל ממוצע צריך להיות בו הן מדרגא העליונה, והן מדרגא התחתונה כדי לחבר את ב' הדברים. והו' ענין מדות שבשכל – שמצד אחד הם מדות, ומצד שני הם מדות שבשכל, ולכן, מצד שיש להם מב' הקצוות, יכול לחברם יחד.

ובוהר הרקיע (בראשית נ"א) כתב: הגידים והעורקים הם צנורות, שהם מעבר לאור פנימי הנק' רצון, האור הוא רצון, והמעבר – שהוא הכלי – נקרא צנור, אותיות רצון. ועיין בפרשה ויחי (רל"ד ב') ע"פ ואנידה לכם).

(58) = אין [שום] מקום פנוי [וריקון] ממנו ית'. תיקוני זהר תיקון נ"ז.

(59) סנהדרין לח, ב.

פרק ו

בשר גידים ועצמות בעבודת התפלה שכנגד הקרבנות

ג. ומעתה יובן ענין זה [-בשר, ועצמות, וגידים] **גם בן בתפלה שכנגד הקרבנות:**

אחרי שנתבאר ענין הבשר ועצמות וגידים כפי שהם למעלה במלאכים עליונים, עכשיו, על פי ביאור זה יובן ענינים אלו בעבודת התפלה (שכנגד הקרבנות).

[מקדים לבאר ענין העצמות בתפילה:]

שהתבוננות בגדולת אין סוף ב"ה – איך כולא קמיה כלל ממש חשיב⁶², ואין ערוך אליו⁶³ [ית' כלל], אפילו כערך מפה מים אוקינוס כנ"ל – אפי' הערך בין טפה א' מהים לכל הים – אינו מבטא האין ערוך בין א"ס ב"ה וכל המציאות כולה – הוא בחינת העצמות – כדלעיל, שהעצמות באים מהמוח.

(62) = לגבי הקב"ה [עצמן] הכל נחשב לכולם. זהר ח"א יא, ב. וראה דניאל ד, לב.

איתא בזהר ד'כולא קמיה כלל חשיב' ממש. דהיינו, שכל העולמות עליונים ותחתונים, וכן אפילו כל הגילויים הכי נעלים, ממלא כל עלמין, וסובב כל עלמין, קמיה הוא ית' עצמו, כולם נחשבים לאין ואפס ממש. כי סוף אפילו אור הסובב כל עלמין הוא אור וגילוי המתפשט ממנו ית' לצורך התהוות עולמות בעלי גבול. על דרך ומעין אור וזי' השמש המתפשט מהשמש להאיר ולחמם את הארץ והדברים עליה. אך, מצד הקב"ה בכבודו ובעצמו, היינו, לא 'אור' המתפשט ממנו ית', אלא עצמותו ומהותו ית' (ה'מאור' עצמו), שלגבי ית' אין העולמות תופסים מקום כלל, כי מכיון שהוא ית' מרום ומתנשא לגמרי מגדר העולמות, לכן אין להם שום תפיסת מקום אצלו כלל, והרי הם חשופים לפניו ית' 'כלא', היינו, "כאילו אין שם עולמות כלל" (לשון אדמו"ר הזקן בתו"א ד"ה ויושט המלך).

(63) לתוספת ביאור ענין 'אין ערוך' ביחס להקב"ה:

הקב"ה הוא אין סוף ובלי גבול, ואילו כל העולמות הם בעלי גבול, ובלי גבול וגבול רחוקים זה מזה באין ערוך לגמרי. וכמובן מזה שלגבי בלי גבול, מספר גדול ומספר קטן שוים, היינו, שמספר גדול אינו קרוב יותר לבלי גבול ממספר קטן, וכן לאידך. זהו מכיון שבלי גבול אינו בגדר מספר כלל ואין למספר שום ערך ויחס אל הבלי גבול, ולכן כל המספרים שוים לפניו, כי הוא אינו ב'עולם' ובמושגי הגבול כלל.

וכך הוא למעלה – הקב"ה נעלה מכל העולמות באין ערוך, כי כולם, אפילו העולמות העליונים ביותר, הם בגדר גבול (ואין הכוונה שהוא ית' למעלה מכל העולמות, כי משמעות הביטוי 'למעלה' היא שיש לו ערך אל העולמות, רק שהוא למעלה מהם, אלא 'אין ערוך' משמעו הוא שהקב"ה בכבודו ובעצמו אין לו שום ערך עם כל העולמות, וא"א להעריך ולדמות את הקב"ה לעולמות כלל, כי אינו בגדרם כלל).

כשהתבוננות היא בבחינת דעת התקועה בחוץ בקביעות תמיד, ולא שתהא חולפת ועוברת אחר התפלה, רק בהתמדה והעמקה, מעומקא דלבא באמת לאמתו – אזי דוקא ההתבוננות הוא בחי' עצמות, כמו עצמות בגשמיות שהם חזקים מאד.⁶⁴

[מבאר ענין הבשר והגידים בתפלה:]

שמהדעת הזה [דוקא (בחזק בקביעות תמיד)] נמשכה הארה דרך גידים דקין לבחינת בשר הנמשכת מבחינת דם הלב – שהוא מקור המדות שבנפש הבהמית, אהבה רעה, ותאוות גשמיות, ונצות, והתפארות כנ"ל – לאכפייא לון, ולהפכן לקדושת הנפש האלקית המשכלת ומתבוננת בגדולת אין סוף ב"ה.

ובמ"ש "בכל לבבך" – בשני יצריך⁶⁵, שגם היצר הרע – שמשכנו בלב, בחלל השמאלי המלא דם – ישוב לאהבתו ית'.⁶⁶

- וזהו ביאור ענין עצמות, בשר, וגידים בעבודת התפלה, שע"י התבוננות באו"ס ב"ה באופן של דעת חזקה (ענין עצמות), נמשך הארה מהתבוננות זו (כי המדות אינן יכולין לסבול כל הגילוי של ההשגה שבמוחין, כדלעיל) דרך הגידים לאכפייא למדות של הנה"ב שבלב (ענין הבשר).

וענין זה [- הפיכת הנפש הבהמית לאהבתו ית' ע"י המשכת ההתבוננות באו"ס דרך הגידים להלב] **הוא מבואר בקריאת שמע:**

[וזהו שממשיך לבאר:]

(64) (וזהו כענין מ"ש במקום אחר [לקו"ת פ' ראה ד"ה ראה] כענין 'משכיל לאיתן', ש'איתן' הוא קשה וחזק בו').

(65) ברכות פ"ט, מ"ה.

(66) (ועיין בזהר ויקרא (כ"ד א'), וברעיא מהימנא פרשת צו (ל"ג ב'), מענין: "עצם מעצמי ובשר מבשרי". ועוד מזה ברעיא מהימנא סוף פרשת תצא (רפ"א א'). ובהזרזת אחר (ע"ח א'). ובמקום אחר בזהר בראשית (כ"ו א') פ' ד'עצם מעצמי ובשר מבשרי", זהו 'שכינתא עילאה' ו'שכינתא תתאה'. ועיין מ"ש מזה בר"ה 'שיר השירים' [לקו"ת א, ב]).

"שמע ישראל" – לשון הבנה⁶⁷.

- דהיינו, שהיהודי ("ישראל") צריך להבין ולהתבונן (-) להעמיק דעתו ו'לתקוע' מחשבתו בחזק עד שהענין נכנס ונקלט היטב בתוך מוחו וליבו).

[מבאר במה צריך להיות הבנתו והתבוננותו בקריאת שמע:]

איך ש"ה' אלקינו" הוא "אחד" ממש, ואין עוד מלבדו בשמים ממעל לו' - דהיינו, שאין שום מציאות אמיתית מלבדו ית'.

[מבאר הטעם מדוע 'אין עוד מלבדו' ממש:]

שהחיות הנמשך בשמים ובארץ הוא רק כי "ה' אלקינו", הוא אלקים, בחינת צמצום לו⁶⁸, וכטפה מים אוֹקִינֻם לו'.

- דהיינו שהוא רק חיות מצומצמת בלבד מאתו ית', שכל החיות של העולמות הוא רק כטפה מהים, כלומר: הארה בעלמא ממנו ית' (וכדלעיל, שאפילו אינו כהערך בין הטפה להים הגדול, כי כל העולמות לגבי הוא ית' עצמו באין ערוך ממש), ולכן, כל מציאות העולמות והנבראים אינה תופסת מקום כלל לגבי הוא ית'.

והטפה – חיות ההוא [של השמים וארץ] (שאין לו שום ערך למהותו ועצמותו ית') – **היא** [היתה] **כלולה ומיוחדת במאצילה ממש, בבחינת 'סוכב כל עלמין' שלמעלה מן ההשתלשלות, שרוחניות וגשמיות שוין לפניו, "בחשיבה כאורה"⁶⁹ - כנ"ל בענין 'קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד', ד'שמו' קאי על חיות כל העולמות כפי שהיתה כלולה במקורה קודם בריאת העולמות.**

[אחרי שנתבאר ענין 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' ממשיך לבאר מה שכתוב אחרי זה בקריאת שמע – 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד':]

שמוזה [- מהחיות שהיתה כלולה בסוכ"ע] **'ברוך' ונמשך⁷⁰ בהשתלשלות המדרגות בבחינת 'ממלא כל עלמין', [שהוא] בחינת 'שם כבוד מלכותו' - דהיינו רק הארה דהארה ממנו ית', [כדי] להיות עילה ועלול, רוחניות וגשמיות.**

וזהו המשמעות בענין 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

כלומר: פירושו הפשוט הוא שמלכותו והנהגתו ית' תהיה תמיד לעולם ועד.

אך, הפירוש הפנימי בזה הוא: שלצורך התהוות העולמות המוגבלים נמשכת הארה חיצונית ממנו ית' בלבד. כידוע שענינה הפנימי של ברכה, היא המשכה למטה. שכן 'ברכה' הוא מלשון המשכה, וכדמוכח מהמשנה בכלאים: 'המברך את הגפן', שפירושו הוא, שמכופף ומוריד את ראש הגפן למטה בארץ כדי לזרוע אותה עוד פעם שיצמח ממנה עוד גפן אחר. ולכן כל לשון 'ברכה' ענינה הוא המשכה (של בחינה מסוימת באלקות) למטה.

ומה שנמשך הוא רק הארה ממנו ית' לבד, וזהו 'שם כבוד מלכותו', כלומר, כמו עד"מ שם האדם, שאינו האדם עצמו, אלא רק בשביל הזולת, דע"י שמו יכולים אחרים לקרותו בשמו, אבל הוא בעצמו אינו צריך לשם. כמ"כ אצלו ית' ענין 'שם' הוא הארה אלקית שנמשכת ממנו ית' בשביל התהוות העולמות הבעלי גבול. ו'כבוד' גם כן על דרך זה, שמורה על ענין של הארה וזיו בלבד – שכן ענין הכבוד הוא לא חלק מעצם האדם, אלא הוא רק מה שאחרים מכבדים אותו. ו'מלכותו' הוא גם כן על דרך זה – ענין הארה – כמו מלך שרק שמו נקרא על אנשי מדינתו, שזהו רק הארה ממנו.

נמצא ד'שם כבוד מלכותו' פירושו הוא, שנמשך ממנו ית' רק הארה דהארה להוות ולהחיות העולמות (בחי' שם וכבוד של מלכותו לבד), וזהו 'לעולם (ועד)' – שנמשך חיות זה 'לעולם' – להחיות כל העולמות.

[ממשיך ומבאר מה שכתוב אחרי זה בקריאת שמע – 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו':]

67) כמו 'דבר כי שומע עבדך' (שמואל-א ג, י) – מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ג (ע' תרעז), ובכמה מקומות. וראה רש"י מקץ מא, טו: 'תשמע, לשון הבנה והאזנה'. ועוד. ובוהר (אידירא רבא) ח"ג קלח, ב: 'שמע, כלומר: הבן'.

68) (ובמ"ש בד"ה 'אלה תולדות יצחק').

69) תהלים קלט, יב.

70) כידוע, שברכה ענינה המשכה, כמ"ש 'ויברך את הגמלים', שהורידם לארץ.

ואי לזאת.

וישתוקק להיות נכלל במהותו ועצמותו ית', כי "למי יחפון זולתו"? הרי אין עוד מציאות בלעדו ממש.

[נבזה יובן מהו משמעות ענין דם הקרבן בעבודת התפלה (שכנגד הקרבנות):]

והתעוררות אהבה זו בלב איש הוא בחינת דם הקרבן.

התעוררות אהבה פרטית זו (המבוארת לעיל בקריאת שמע, על ידי ההתבוננות בענין 'הוי' אחד) בלב האדם, זהו בחי' דם הקרבן.

כי מלבד בשר גידין ועצמות שבקרבן שהקריבו על גבי המזבח, עוד הקטירו החלב, וזרקו את הדם על גבי המזבח.

- ומאחר שהיו עוד עבודות קשורות עם הקרבן, צריך להבין מהו תוכן ענינם על פי רוחניות, וגם משמעותם הפנימית בעבודת האדם בתפלה שכנגד הקרבנות.

וזריקת הדם [בעבודה (בתפלה)] הוא בחינת אהבה עזה הנמשכת מהתבוננות בגדולת אין סוף ב"ה, במסירות נפש ב'אחד'⁷⁵ ממש, בדעת התקועה בחוזק [כנ"ל].

[מבאר מדוע תוכנה של אהבה זו הוא ענין זריקת דם הקרבן על המזבח:]

כי גם אהבה זו היא בחינת רתיחת הדמים.⁷⁶

כמו שנתבאר לעיל שאחד תכונות הדם הוא שהוא בחימות ורתיחת הדמים, ולכן המדות שמשכנן בהלב הם גם כן על דרך זה, בחימות וכו', כמו ניצוח, ותאוות עולם הזה וכיוצא בזה – כמו כן הוא לגבי המדות של הנפש אלקית, דכאשר מתעורר האדם באהבה עזה זו שבאה על ידי ההתבוננות בדעת תקועה בחוזק, הרי האהבה שנולדה מזה היא בבחי' רתיחת הדמים ממש.

- כלומר: אם כן, שחיות כל העולמות הוא רק מהארה דהארה דהארה ממנו ית', ובאמת 'אין עוד [מציאות אמיתית] מלבדו' ית', אזי –

"ואהבת את ה' אלקיך" – שיהיה 'הוי' ה' ממש 'אלקיך'.

- דהיינו, שירצה ('אהבה' לשון 'אבה' ורצון) שיהיה הוי' ממש – מהותו ועצמותו ית' שמוכדל לגמרי מכל העולמות הבעלי גבול – 'אלקיך', אלקה שלך, ר"ל, כחך וחיותך, שיהא שורה ומתגלה בך ממש⁷¹.

[כלומר: שירצה האדם –]

להיות נכלל כאור אין סוף ב"ה ('הוי' ה') בתשוקה וצמאון, ולא יהיה לו חפץ ורצון אחר זולתו ית' כלל. וכמ"ש "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי [בארץ] כו'" – פירוש, שאיני רוצה כלום, לא גשמיות ("ארץ"), לא רוחניות ("שמים"), ואפי' מה שהוא "עמך" – מיוחד עם ה' עצמו (דרגות מאד נעלות באלקות) איני רוצה בהן⁷³. כי באמת "אין עוד מלבדו"⁷⁴, ולמי יחפון זולתו [ית']?

- דהיינו, אחרי שהאדם מתבונן ומעמיק דעתו בחוזק ובהתמדה בענין 'הוי' אחד' – שהקב"ה הוא המציאות היחידה האמיתית, וכולא קמי' כלא חשיב ממש, ואין עוד [מציאות] מלבדו, הרי יבוא לידי הכרה שבאמת אין עוד מציאות מלבדו ית', והכל כאין ואפס לגבי', לפיכך, המסקנא של התבוננות זו היא (כאשר יורדת אל ליבו) – שירצה

71) ידוע דאחד הפירושים בשם אלקים הוא מלשון כח (כמו 'זאת אילי הארץ לקח' – גבורי הארץ), וענינו – שהוא ית' בעל כל הכוחות כולם (שו"ע או"ח סימן ה'), ולפי זה, הפירוש הפנימי ב'אלקיך' – אלקה שלך – הוא (לא רק שהקב"ה שולט עליך, אלא) שהקב"ה הוא כוחך וחיותך.

72) תהלים עג, כה.

73) כפתגם הידוע של אדמו"ר הזקן (שהי' נשמע ממנו, דהיינו שהי' דבר שהיו שומעים ממנו הרבה – דרך מצותיך, שרש מצות התפלה): "איך וויל גארנישט, איך וויל נישט דין גן עדן, נישט דין עוה"ב, איך וויל מער נישט ווי דין אליין". וכדייק הרבי בזה (מאמר ד"ה ביום עשתי עשר) שאפי' שזה "דיין גן עדן", דהיינו, שניכר איך שזה דרגא שאין לו שום מציאות בפ"ע, ורק שעל ידו נתגלה א"ס ב"ה – אעפ"כ, איני רוצה בזה, כי הוא בטלו וכאין ואפס קמיה מהותו ועצמותו ית'.

74) דברים ד, לה.

75) שו"ת הרשב"א ח"ה, נה. ב"ח בטור או"ח ריש סימן ס"א. פרי עץ חיים שער הק"ש פרק י"ב.

76) (ועמ"ש מענין זה בד"ה בכ"ה בכסלו בפ' וישב, בענין: דם התמיד קודם להטבת שתי נרות כו').

אהבה זו שהיא כרשפי אש בלב האדם, היא מתעוררת בו מחמת התבוננות במוחו בדעת התקועה בחוץ באמת לאמיתו, שרק על ידי התבוננות כזה יפעל גם על ליבו שיתלהב ויתלהט אליו ית' ממש (משא"כ כאשר אינו תוקע מחשבתו בהענין אלקי בחוץ ובהתמדה, אזי ישאר הכל במוח האדם, ולא ירד אל הלב כלל).

וכאשר מתעורר באהבה רבה זו, אזי תגדל התשוקה והצמאון בליבו, כי ירצה במהותו ועצמותו ית' ממש, שאין עוד מלבדו ממש, ואם כן, יכסוף וישתוקק לדבקה בעצמותו ית' דוקא, ולא שאר כל המדריגות (דכולם כאין לנגדו כנ"ל), ומזה יהיה בצמאון גדול איך להשיג מבוקשו – עצמות אלקות ממש (כאדם הרוצה איזה דבר שאינו יכול להשיג, הרי יהי' בצמאון גדול עד שישגי את מבוקשו וירוה צמאון נפשו).

פרק ז

הקטר החלב של הקרבן – המשכת אלקות ע"י תורה ומצות, לרוות צמאון נפשו

[והנה, אחר שהאדם נתעורר בצמאון ותשוקה גדולה לדבקה בו ית' ולהיות נכלל בו ממש, הרי הוא רוצה לרוות צמאון נפשו ואכן לידבק במהותו ועצמותו ית', וכיצד אפשר לאדם למלאות רצון זה?

זהו שממשיך כאן דעל ידי לימוד התורה וקיום המצות האדם ממשיך על עצמו מדריגה זו שהוא רוצה בו. ובוה יבאר גם המשך הקריאת שמע (אחרי ואהבת כנ"ל) – 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום':]

ואחר כך – אחרי עבודת זריקת הדמים על המזבח, שענינו הוא אהבה עזה כרשפי אש בליבו לה' – "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך".

— הוא בחינת הקטר החלב והשמנונית שבבמה.

וכן באדם הגשמי, כי ירעב לאכול על ידי רתיחת הדמים, ואחר כך למלא נפשו כי ירעב, וממלא רצונו וחפצו, אזי נגדל החלב והשמנונית מחמת התענוג אשר השלים חפצו ורצונו.

והיינו, לפי שהדעת וההתבוננות עצמה – שהיא בחי' עֲצָמוֹת – היא בחינת קרירות, כי המוח [עשוי] מים וליחות בו'.

ענין החכמה ושכל בכלל הוא בבחי' קרירות לגבי המדות שהן בבחי' חמימות והתלהבות.⁷⁷

אבל אהבה שנלב – מקום משכן הדמים – שם יסוד האש והצמאון בו'.⁷⁸

"להיות המוח עיקרו מיסוד המים והלחות, שהוא קר בטבע, ואינו פועל בנפשו שום השתנות, ויש בו כבידות כידוע, שהמים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כך ראיית עיני השכל שבנפשו האלהית אינו פועל בנפשו החיונית שום התפעלות, שיתפעל להשתנות טבעו ומהותו כאשר הוא שם, ולשנות את טעמו אל ההיפך לגמרי, רק הוא כדקאי קאי בבחי' כבדות ועצלות במקום נמוך שהיה בו.

כי אם ע"י שיתלהב ויתלהט בנפשו עד כי נגע עד נקודת לבו, ששם הוא יסוד האש העולה למעלה כרשפי אש ושלחבת י"ה, כשלחבת העולה מאליה ליפרד מן הפתילה בלי השקט ומנוחה, וכל השתנות הוא ע"י האש דוקא, כמו 'מצרף לכסף וכו' לזהב עד כי הגו סגים מכסף' כו'" (לקו"ת פ' שלח ד"ה והיה לכם לציצית, מצויין בהגהת הצ"צ כאן)

והוא מחמת התבוננות התקועה בחוץ באמת לאמתו, בקרב איש ולב עמוק, עד שימסור נפשו ממש באחד - בהתבוננו ב'ה' אחד' כנ"ל, שלא יחפזין חפזין ורצון אחר זולתו ית' - כי הוא המציאות היחידה והאמיתית, ואי לזאת, תגדל התשוקה והצמאון בלב בהתגלות אהבה כרשפי אש ממש, "בכל לבבך" — [דהיינו] כל לבו וכל חפצו לאהבת ה', בבלות הנפש ממש.

(77) כנראה במוחש באדם שהוא בעל שכל בכלל, שהוא יותר בקרירות מאדם שהוא בעל מדות. והוא מפני שאחד ההבדלים בין מוחין למדות בכלל, הוא ענין הקרירות והחמימות.

והבדל זה נובע מחמת שבמוחין נרגש הביטול ביותר (כמבואר בפנים), ובמילא אין בהם שום הרגש כלל, אלא רק קרירות והעדר הרגשת המציאות, ואילו במדות נרגשת יותר מציאות וישות האדם, ולכן הם בחמימות דוקא.

(78) (ועיין מ"ש בד"ה 'והיה לכם לציצית').

דהיינו, 'סובב כל עלמין' הוא אורו ית' הבלתי מוגבל, שלכן נק' בשם 'סובב', כי מפני עוצם גילוי זו אינה נתפסת ונקלטת באופן פנימי בתוך העולמות והנבראים הבעלי גבול ותכלית. ואף שגילוי זה גם נמצאת בתוך כל העולמות, מ"מ, בבחי' גילוי היא למעלה מהם, כי אינו מתגלה ואינו נרגש בתוכם. וכמשל רב האומר סברא עמוקה לתלמיד קטן, דאף שהתלמיד יכול לחזור על כל הסברא בדיוק עם אותן האותיות (וזהו הוכחה שהיא נמצאת במוחו ושכלו), מ"מ, התלמיד לא הבין מאומה מהסברא, מפני עומקו. ולכן היא כאילו חופפת מעל שכל התלמיד.

ואור זה הוא שנמשך ומתגלה בנפש האדם על ידי קיום המצות.

[על פי זה (שבקיום המצות נמשך על האדם מאור הסובב כל עלמין ממש) יבאר מה שכתוב בהפטרות של פרשת פנחס על פי פנימיות הענינים:]

וזהו 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה'⁷⁹.

על פי הנ"ל שעל ידי קיום המצות ממשיכים בחי' סובב כל עלמין ממש למטה בנפש האדם, יובן גם הפירוש הפנימי במה שכתוב גבי בני ישראל 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה' כו'. דעל פי פשוט פירוש הכתוב הוא, שישאל הם קודש לה', והם המיטב ('ראשית') שבכל תבואתו, ר"ל, המובחר שבכל האומות (ע"פ מצו"ד). ותמוה: "משמע דישאל הם ראשית תבואת ה', וצריך להבין, מה זה התבואה הנצמח אשר ישראל מכונים בשם ראשית לה" (לקו"ת פ' פנחס ד"ה קדש ישראל לה', ע' עט, ב, צוין בהגהת הצ"צ לקמן).

[בכדי להבין הביאור בזה שישאל הם 'ראשית תבואתה' של ה', וגם שהם בבחי' 'קדש', מקדים לבאר ענין בחי' התבואה בכלל:]

כי התבואה היא בבחינת 'ממלא כל עלמין', בבחינת סדר ההשתלשלות.

התבואה היא בבחי' 'ממלא כל עלמין'.

אור הממלא כל עלמין הוא אורו ית' המוגבל שהקב"ה המשיך והאיר מעצמו בכדי להחיות את העולמות בחיות פנימית. דהיינו, כמשל הנשמה הממלא את הגוף ומשפיע בו חיות פנימית. וענינו וגדרו של אור זה הוא שמתלבש ונקלט ונרגש בתוך המקום והמדריגה שמאיר בו. וכמו עד"מ בשכל,

כמו באדם דכאשר ירעב ואח"כ ממלא רצונו וחפצו ואוכל ושותה, הרי אז נגדל החלב והשמנונית שבו מסיבת התענוג שקיבל מזה שהשלים רצונו, כך הוא בענין סדר עבודת הקרבן תמיד, דתחילה זורק הדם על המזבח – שקאי על האהבה עזה בבחי' רתיחת דמים, עד שהוא בצמאון גדול לאלקות – ורק אח"כ בא הקטר החלב על המזבח, דזה מורה על הגדלת החלב והשמנונית על ידי שהשלים חפצו והרווה את צמאונו.

ובן על דרך משל בעבודה:

ועל דרך זה הוא גם כן בעבודת האדם בתפלה (שכנגד הקרבנות), שתחילה מתעורר בצמאון גדול, ואח"כ מרווה צמאונו כאשר משלים חפצו, וזהו שממשיך.

שאחר התשוקה והצמאון אשר יעורר האדם באהבת 'נבל לבבך' - הנ"ל (עבודת זריקת הדמים), ואת ישים אל לבו: כי "הדברים" - הן דברי תורה ומצות, הן הם "אשר אנכי" ממש "מצוך" - דהיינו, שהקב"ה עצמו (מהותו ועצמותו ית') מצוך, ולא בבחינת 'שם כבוד מלכותו' - בבחינת 'ממלא כל עלמין' לבר, שהוא בחינת 'שם', ולא בחינת עצמיות [כנ"ל].

- כלומר: הארה ממנו ית', כידוע ששם האדם איננו האדם עצמו, והוא רק כדי שאחרים יכולים לקרות אותו בשמו. משא"כ על ידי קיום התורה ומצות נמשך על האדם 'אנכי' ממש, מהותו ית', שלמעלה מהזיו וההארה שנמשכת ממנו.

אבל במצות אומרים: 'אשר קדשנו במצותיו', שהוא מובדל מגדר עלמין, למעלה מן ההשתלשלות, בבחינת 'סובב כל עלמין' - שזהו ענין קדוש ('קדשנו') ומובדל.

על המצות כתיב 'אשר קדשנו במצותיו', 'קדשנו' מלשון 'קדוש' דייקא, כידוע שפירוש תיבת קדוש הוא ענין ההבדלה, דהיינו, שההמשכה אלקית שנמשכת על ידי קיום המצות היא מובדלת לגמרי מגדר עולמות ונבראים, והוא למעלה גם מחיות אלקי המלכת בשת בעולמות – ממלא כל עלמין – אלא היא מבחי' סובב כל עלמין ממש (אור אין סוף ב"ה עצמו).

התבואה – ממכ"ע, אלא הם בבחי' סובב כל עלמין, כפי שיתבאר לקמן בסמוך.

[נהטעם לזה שישאל הם בבחי' ראשית תבואתה' הוא:]

לפי שהן בבחינת "קדש".

- דהיינו מובדל, בבחי' סובב כל עלמין ממש. וזה ביאור המשך הכתוב דלעיל 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה', דהיינו, היות שנמשך בבני ישראל בחי' קדש, שהוא אור הסובב כל עלמין שהוא מובדל לגמרי מגדר העולמות המוגבלים, לכן הם בבחי' 'ראשית תבואתה' וקודם להם.

[יבאר הסיבה לזה שישאל הם בבחי' 'קדש':]

מפני 'אשר קדשנו במצותיו'.

דהיינו, שהקב"ה קידש אותנו (כמו קידושי אשה, שהיא נעשית מיוחדת עמו) להיות מיוחדים עמו ממש ע"י קיום 'מצותיו'.

דהיינו, שהקב"ה קירב אותנו אליו "בקירוב ויחוד אמיתי בהתקשרות הנפש ממש בבחי' נשיקין פה לפה, לדבר דבר ה' זו הלכה ואתדבקות רוחא ברוחא, היא השגת התורה וידיעת רצונו וחכמתו דכולא חד ממש. וגם [קירב אותנו] בבחי' חיבוק, הוא קיום המצות מעשיות ברמ"ח אברים, דרמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברין דמלכא . . . וז"ש 'אשר קדשנו במצותיו', כאדם המקדש אשה להיות מיוחדת עמו ביחוד גמור, כמ"ש 'ודבק באשתו והיו לבשר אחד'. ככה ממש ויתר על כן לאין קץ הוא יחוד נפש האלקית העוסקת בתורה ומצות ונפש החיונית ולבשיהן . . . באור אין סוף ב"ה.

. . . וז"ש 'אשר קדשנו במצותיו', שהעלנו למעלת קודש העליון ב"ה, שהיא קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו, וקדושה היא לשון הבדלה, מה שהקב"ה הוא מובדל מהעולמות, והיא בחי' סובב כל עלמין, מה שאינו יכול להתלבש בהן, כי על ידי יחוד הנפש והתכללותה באור אין סוף ב"ה [בקיום תורה ומצות] הרי היא במעלת ומדריגת קדושת אין סוף ב"ה ממש, מאחר שמתייחדת ומתכללת בו ית' והיו לאחדים ממש" (תניא פרק מו ע' סה, ב-טו,א, וראו בהמשך הביאור שם).

ובהם נמשך ומתלבש עונג העליון ב"ה.

היות שהמצות הם רצונו ית' האמיתי, דהיינו, שכוונתו ית' בבריאת כל העולמות הוא כדי שבני ישראל יקיימו מצות

כאשר אדם שומע דבר חכמה מחבירו ומבין אותו, הרי 'אור השכל' נתפס ונקלט במוחו. דהיינו, שאור הממלא נמצא בגילוי באיזה מקום שהוא, כלומר שאור זה נרגש במקום ששורה ומתלבש. ולכן נק' אור הממלא כל עלמין, שאין הכוונה רק שנמצא בתוך העולם (שהרי גם אור הסובב נמצא בתוך העולם ממש, כמ"ש בתניא פמ"ח), אלא שהעולם משיג ותופס וקולט את החיות שמאור הממלא כל עלמין ונרגש בו עד שמתאחד עמו.

וזהו הסיבה לשני גדרים באור הממלא: א', באור זה בהכרח שיש בחינות ומדריגות שונות, שכן משום שאור זה ענינו הוא שמתלבש ומתגלה בכל מדריגה לפי ערך הכלים שלה, אם כן, מוכרח אשר יהי' חילוקי מדריגות באור זה תלוי במהות הכלי שמאיר בו, אם הוא יותר כלי אליו, אזי יתגלה בו מדריגה יותר עליונה מאור זה, ואילו אם הכלי הוא יותר גשמי וכמציאות בפני עצמו, הרי יתגלה בו מדריגה יותר תחתונה מאור זה. וב', ממילא אור זה גם מתגלה ומתלבש בעולמות בסדר והדרגה ("בבחי' סדר השתלשלות"), דהיינו, תחילה הוא מתגלה ומאיר במדריגה יותר עליונה שהיא בבחי' כלי יותר ראוי לאור זה, ואח"כ מתצמצם ויורד למדריגה יותר תחתונה ומתגלה ומתלבש בה.

[מביא הוכחה לזה שתבואה גשמית היא בבחי'

ממלא כל עלמין – ההארה ממנו ית' בבחי' צמצום ומדה:]

'אין לך עשב⁸⁰ מלמטה שאין לו מזל', כי גבוה מעל גבוה כו'.⁸¹

- שזהו ענין ממכ"ע – המשכת אורו ית' המוגבל מלמעלה למטה, ובכל מדריגה הוא מתגלה באופן אחר לפי ערך הכלים של המדריגה ההיא, בבחי' סדר השתלשלות. ומזה מוכח שחיות התבואה נמשכת מאור הממלא דוקא, ולכן הוא בבחי' סדר השתלשלות.

מה שאין בן ישראל, הן בחינת "ראשית תבואתה", וקודם להם.

- דהיינו, 'ראשית' משמעו גם מקודם⁸², כלומר, שישאל הם למעלה (קדימה במעלה) מבחי' החיות של

(80) שזוהי התבואה.

(81) (ועיין מ"ש בסמוך ע"פ זה).

(82) עיין פסחים ה, א – 'ראשון, דמעיקרא משמע'.

וירידת המדרגות, שמתעבה ומתגשם והולך בדרך וסדר התלכשות, שמחכמה ושכל אלקות נעשה [- נשתלשל] שכל אנושי - זהו דוגמא לענין סדר השתלשלות איך שנתגשם האור בירידתו למטה, אולם האור האלקי שנמשך ומתלבש בתוך המצות אינו בדרך זה.

אבל "פקודי ה'" הם "ישרים", [דהיינו] שנמשך בהם אור אין סוף ב"ה כמו [שהוא] למעלה ממש - בדרך ישר, בלי שום השתלשלות וירידות המדרגות מיעוט אחר מיעוט, אלא אור אין סוף ב"ה נמשך למטה בהמצות גשמיות כמו שהוא למעלה ממש.⁸⁵

[מבאר הטעם לזה שהם 'ישרים':]

כי הן הם חכמתו ורצונו ית' ממש.

תורה ומצות הן הם חכמתו ורצונו ית' ממש. התורה היא חכמתו ית', והמצות הן רצונו ית'.

כלומר: איתא בזהר 'אורייתא מחכמה נפקת' (- התורה יוצאת מחכמה), דהיינו, דשורש ומקור התורה למעלה הוא בחכמתו ית', חכמה דאצילות. זאת אומרת, שהסברות שבתורה - כמו אם יטעון ראובן כך ושמעון כך יהי הפסק כך - הרי פסק זה הוא מצד שכן מחוייב בחכמתו של הקב"ה. והמצות הן פקודות וגזירות המלך הקב"ה, שמצוה וגזר עלינו לקיים אותם מאחר כי כך הוא רוצה, שיניחו תפילין, ויתעטפו בציצית וכו'.

ולפי שבתורה ומצות הקב"ה הלביש רצונו וחכמת ית', המיוחדים במהותו ועצמותו ית' בתכלית היחוד, "והרי זה כאילו נתן לנו את עצמו כביכול" (תניא פרק מז).

[ובזה יובן המשך הכתוב 'פקודי ה' ישרים' (ולכן) משמחי לב':]

ולכן, הם "משמחי לב" האדם למטה, בהגלות נגלות אור אין סוף ב"ה.

- דהיינו, מכיון שאז"ס ב"ה בכבודו ובעצמו נמשך ומתגלה כמו שהוא במהותו ממש בתורה ומצוות, בלי שום הסתר פנים וירידות המדרגות, לכן הם משמחי לב האדם, כי בזה מתקשר ומתחבר האדם עם מהותו ועצמותו ית'.

בעולם זה, לכן כאשר האדם מקיים אותם הרי הקב"ה מתענג בזה, במילא נמשך על האדם עונג העליון ב"ה, מאחר שהשלים רצונו ותאוותו של הקב"ה (כמו עד"מ כאשר מלך מצוה על אחד מעבדיו לעשות איזה דבר שזהו רצונו, הנה, כאשר העבד מקיים את זה בפועל ממש, נמשך ומתגלה בו רצונו של המלך, והמלך מתענג בזה).

- וזהו 'אשר קדשנו במצותיו' - 'אשר' מלשון אושר ותענוג, דהיינו, שע"י קיום מצותיו נמשך על האדם עונג העליון של ה' ממש, שהוא בחי' סובב כל עלמין הנ"ל.

[אך, לכאורה קשה:]

הגם שהמצות מלוכשים גם כן בגשמיות - זרעים, מועד בו', תרומות ומעשרות בו'.

"אך, באמת אין זה מובן - האיך יגרום האדם בחי' השראת אור אין סוף על ידי שעושה המצוה, כי מה שייכות והתחברות יש לו לאלקות על ידי שלובש התפילין ומתעטף בציצית, לגרום על ידי זה המשכת אור אין סוף?" (לקו"ת שלח ע' לו, ג).

ר"ל: לכאורה איך ביכולתם של המצות - שהם מלוכשים בדברים גשמיים - להעלות את האדם כל כך גבוה, עד לבחי' קדושתו ית' העצמית, סובב כל עלמין, והרי מהי השייכות והקשר בין גשמיות לבחי' סובב כל עלמין?

הנה, על זה נאמר⁸³ "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

קושיא זו יתורץ על פי הפירוש הפנימי במה שכתוב על מצותיו ית': 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. דעל פי פשוט פירוש הכתוב הוא, שמצותיו של הקב"ה הם 'ישרים' מאחר שגם השכל מורה עליהם, ולכן הם 'ישרים' ומשמחי לב החכם, שישמח על שכלו כאשר יגבר על הגוף וינהגהו בדרכי השכל, וזהו 'לב' המורה על השכל (ע"פ רד"ק). ולהלן יבאר הכוונה הפנימית בכתוב זה, ויפרש תיבת 'ישרים' באופן אחר, שהוא גם מלשון ישר, כמו כאשר אדם מדבר 'ישר' אל חבירו (ולא באמצעות איזה אדם אחר).

[וזהו שממשך:]

פירוש: "ישרים" - ש[המצות] אינם בדרך השתלשלות עילה ועלול⁸⁴, בבחינת הסתר פנים

(83) תהלים יט, ט.

(84) ראה בתחילת המאמר בהערה לביאור מושג זה.

(85) (וכמ"ש במ"א כפי' "לעשות הישר בעיני ה' אלקיך". ועיין בזהר בפרשת ויקרא דף ט"ו סוף ע"א).

ובכמ"ש⁸⁶ "וְלִישְׂרֵי לֵב שְׂמֵחָה".

וזהו גם פירושו הפנימי של הכתוב 'ולישרי לב שמחה', דהיינו, דמאחר שהמצות הם בבחי' 'ישרים' כנ"ל ('ישרים'), לכן נמשך בלב האדם שמחה גדולה מחמת הגילוי אלקי שנמשך בהן ועל ידן ('לב שמחה').

והיא השמחה הכאה אחר הצמאון שב"ואהבת"
[של ק"ש] לדבקה באור אין סוף ב"ה ממש.

מבואר לעיל דעל ידי התבוננות האדם בק"ש שהי אחד ממש, דהיינו, ש'אין עוד [מציאות אמיתית] מלבדו' ממש, במילא יתעורר בליבו תשוקה גדולה ורצון חזק להתקשר במהותו ועצמותו ית', כי כל שאר המציאות כלא חשיב קמיה, ואזי יהי' בצמאון גדול להשיג את חפצו ורצונו.

ועל פי הביאור דלעיל בענין המצות – שהם 'ישרים' ממש, שנמשך בהן אור אין סוף ב"ה ממש – יובן איך ממלאים חפצו ומרווין צמאון נפשו, וזוהי יהי' בשמחה מחמת אשר השיג את מבוקשו.

[דהיינו:]

כשישים אל לבו: שזאת התורה והמצות הגשמיים אשר לפנינו, [באמת] יסודתם בחררי קדש עליון - ששרשם בבחי' סובב כל עלמין כנ"ל, שנק' 'קדש', והן בחינת "ישרים", [פירושו:] שאור אין סוף ב"ה ממש נגלה בהם למטה כמו למעלה, שאין שם] - למעלה באלקות] הסתר פנים על אור ה' וקדושתו - וכמ"כ למטה כאשר נמשך מדריגה זו למטה במצותיו ית'.

- כלומר, שצריך להשים אל ליבו ולהתבונן בזה ששורש התורה ומצות הוא באור אין סוף ב"ה ממש (מאחר שהם רצונו וחכמתו ית' ממש, שמיוחדים עמו בתכלית היחוד כנ"ל), ולא עוד אלא ששורש עליון זה נמשך כמו שהוא בכל עליונותו למטה בתוך המצות הגשמיות, ולמעלה באור אין סוף ב"ה אין שום הסתר והעלם על אלקות.

[ועל ידי התבוננות והכרה זו –]

ובזה ימלא נפשו כי ירעב - כי הוא רעב מהאבה והתשוקה לה' עצמו שנולדה בליבו מההתבוננות בק"ש,

וישלים חפצו ורצונו [לדבקה בא"ס ב"ה עצמו] בעסק וקיום המצות, ותלמוד תורה כנגד כולם⁸⁷, כי [תורה ומצות] הם "אשר אנכי" ממש - הקב"ה עצמו (ולא רק הארה ממנו), "מצוך".

כאשר האדם מקיים מצוה ועוסק בתורה הרי על ידי זה אכן נמשך ומתגלה על נפשו אור אין סוף ב"ה עצמו (מהותו ועצמותו ית'), שזהו כל חפצו ורצונו שנתעורר בליבו בק"ש, וזוהי יוכל לרוות צמאון נפשו, ואזי יהי' בשמחה גדולה (שמחה של מצוה) מחמת גילוי זה.

פרק ח

'היום לעשותם', גילוי אור אין סוף ב"ה ממש בגשמיות דוקא, במצות מעשיות

[מבאר המשך הכתוב (בק"ש) 'הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום':]

והיינו, "היום" דוקא, בחינת "היום לעשותם"⁸⁸ - בעוה"ז הגשמי דוקא.

המשכת בחי' סובב כל עלמין למטה בקיום המצות הוא 'היום' דוקא, דהיינו, בעולם הזה הגשמי, על ידי מצות מעשיות, כפי שהולך ומבאר הטעם לזה.

[מבאר מדוע כל הענין הנ"ל (המשכת אור אין סוף ב"ה ממש בתוך המצות) יתכן רק 'היום', בעולם הזה הגשמי:]

כי בבחינת 'היום לעשותם' נמשך דוקא מאור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין שלמעלה מגדר ההשתלשלות.

[מבאר הטעם לזה:]

כי 'עשייה היא לעילא'⁸⁹.

(87) פאה א, א.

(88) דברים ז, יא.

(89) (כמ"ש בזהר פרשת בהר דף ק"ח ע"ב [ראה ביאורי הזהר להצ"צ כרד"א ע' ט], ובפרשת וירא דף קמ"ו ע"א).

(86) תהלים צז, יא.

אלא כמאמר רז"ל⁹⁴: 'אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל', שהגידול של צמח האדמה מכח הצומח אשר בארץ – הוא על ידי המזל.

דהיינו, חיות הרוחנית של דברים גשמיים באה ונמשכת מן המזל הרוחני. כידוע שלכל הדברים הגשמיים יש חומר וצורה, ר"ל, חומר הוא עצם חומר הדבר, והצורה היא התכונות הרוחניות והדקות של אותו הדבר. לדוגמא, עצם החומר והגשם של העשב זהו החומר שלו, ואילו גידולו והצבע שלו, והריח שלו, זוהי צורתו, שבאה מהחיות הרוחנית שבו. והנה, החיות הרוחנית והתכונות הרוחניות של דברים גשמיים, הרי הם נמשכים בדרך ישר מלמעלה מרוחניות, כי הם בערך זה לזה, דשתיהם הם בגדר הרוחניות.

כמו עד"מ רב המלמד תלמיד קטן, הנה, הסברא כפי שהיא במוח הרב היא גבוהה הרבה יותר מכפי שמעבירה לשכל התלמיד, שזהו אחרי כמה צמצומים וירידות. אבל סוף כל סוף הם בערך זה לזה, כי שתיהם הם סברות שכליות, רק שבמוח הרב הוא במדרגה יותר עליונה, ואצל התלמיד היא במדרגה יותר נמוכה.

אבל התהוות צמח האדמה ועשב הגשמי ממש - עצם החומר שלו, אינו על ידי המזל כלל, רק הוא [ע"י] כח האלקי – אור אין סוף ב"ה ממש הסובב כל עלמין.

"אבל גוף הגשמי של אדם ובהמה וחיות ועופות לא נתהוו מרוחניות כלל, אלא התהוות הגשמי הוא מהארת בחי' א"ס ב"ה ממש הסובב כל עלמין" (תו"א מג"א ד"ה יביאו לבוש מלכות).

[מבאר מדוע ההתהוות הוא בכח אור הסובב כל עלמין דוקא:]

שלפנינו רוחניות וגשמיים שוין, וכשם שהוא פעל ועשה רוחניות מאין ליש - שגם רוחניות הוא מציאות שצריך להיות, כך פעל ועשה את הגשמיים מאין ממש ליש.

אור הסובב כל עלמין הוא הגילוי ממנו ית' בבחי' בלי גבול ממש, שמחמת גודל מעלת אור זה אינו יכול להתגלות

מעשה היא למעלה. כלומר, שורש ומקור המעשה והעשייה גשמית הוא רם ונשא וגבוה מאוד נעלה.

להלן יבאר דשרשו של עשייה גשמית הוא באור עליון זה של סובב כל עלמין, ולכן על ידי קיום מצות מעשיות שמלובשים בדברים גשמיים, ממשיכים משורש זה למטה.

ופירוש הענין⁹⁰:

- מדוע בעוה"ז הגשמי ניתן להמשיך אוא"ס ב"ה עצמו, כלומר: מדוע העשייה היא לעילא. דלכאורה תמוה, גשמיות הוא מדרגה תחתונה ופחותה מאוד, שמעלים ומסתיר ומכסה על אלקותו ית', ובמילא היה יכול לעלות על הדעת ששורש הגשמיות הוא למטה מטה, ולכן, צריך להבין הפירוש והסברא בזה שדוקא גשמיות יש לו שורש גבוה מאוד.

[וזהו שממשיך לבאר:]

כי, הנה, [ב]דרך השתלשלות עילה ועלול בלבד⁹¹, לא היה נשתלשל עד עולם העשייה גשמי⁹², כי התהוות גשמיות העולם וחומריותו לא נתהווה מרוחניות, ואין הרוחניות פועל הגשמיות.

- כי הם שתי 'עולמות' וגדרים נפרדים לגמרי זה מזה, וזה כאילו לומר אשר מסברא שכלית יתהווה אבן דומם, דכל השומע יצחק לו, כי סברא שכלית היא ב'עולם' ובגדר אחר מן הגשמיות.⁹³

[אך קשה, כי ידוע שישנו ענין השתלשלות עילה ועלול בבריאת והתהוות העולמות, ואם כן, צריך להבין מהו ענין ההשתלשלות בהתהוות?]

וזהו שמבאר כאן:]

90) להבא לקמן בענין שהתהוות הגשמיות אינה מרוחניות, אלא מאור אין סוף ב"ה עצמו – ראה בביאורנו לתו"א אמור ד"ה ונקדשתי בהקדמה 'עצמות, סובב, ממלא'.

91) ראה אגה"ק סי' כ.

92) ועיין בלקו"ת שה"ש ל, רע"א.

93) עוד משל לזה שמרוחניות לא ישתלשל גשמיות: כאילו לומר אשר אחרי שמעטים מי הנהר מיעוט אחר מיעוט וצמצום אחר צמצום בצינורות קטנות יותר ויותר, על ידי זה אחרי ריבוי צמצומים בהמים יהפכו להיות מתכת או עץ, שזה אינו, כי ככל שיצמצם וימעט המים לעולם ישארו מים, רק שיעשו בכמות יותר קטנה, אבל לא יעבור גדרו וגבולו להיות מתכת או עץ, כי הם שני גדרים ומציאות שונים ממש.

94) בראשית רבה, פ"ו, ו.

כלומר, מציאות הנברא נמשך מצד אור הסובב, ואילו הצורה הרוחנית של הנברא נמשך מחמת אור הממלא.⁹⁵

"שהוא ית' כל יכול, וקמיה 'כחשיכה כאורה', ורוחניות וגשמיות שוין לפניו – משם נמשך הארה והמשכה להיות בחי' 'יש' ודבר בהשתלשלות העולמות, עד שמתהווה אפי' יש גשמי מחומריות העוה"ז, ואור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין מאיר וממשיך חיות לכולם בשוה בבחי' סובב ומקיף עליהם מלמעלה.

ולכן נק' הבריאה 'מאין ליש', כי מאחר שלא היה כדרך השתלשלות דרך 'עילה ועלול', אלא דרך דילוג, הרי אין ההארה ההיא מלוכשת ממש בתוך עלמין, אלא הארה בעלמא, והרי זה 'יש מאין' ממש" (תו"א מג"א שם).

לכן, בעשרה מאמרות [שבבריאת העולמות] **כתיב**⁹⁶ **"והיו למארת", ובתיב**⁹⁷ **"ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים".** ובן "יהי רקיע"⁹⁸, **"ויעש אלקים את הרקיע"**⁹⁹. **"תוצא הארץ נפש חיה".** **"ויעש אלקים את חית הארץ"**¹⁰⁰.

95) זהו שמבואר בחסידות שעיקר החיות של העולמות והנבראים הא מחמת אור הסובב כל עלמין, כי מחמתו נברא ונתהווה עצם מציאות וחומר כל הנבראים, ולאידיך, מאור הממלא נמשך רק צורת הנברא לבד, אך, בלתי עצם מציאות הנבראים, לא היה שייך כלל ענין צורתו הרוחנית.

זהו שמבואר בחסידות שאור הסובב מאיר על ידי הממלא, ואלו הן דברי הצ"צ בענין זה: "אין הכוונה שהסובב מאיר שלא באמצעות הממלא, חלילה חלילה, אלא שהסובב מאיר על ידי הממלא, וענינו הוא, ש[הסובב] הוא אור אחד פשוט בלתי בעל גבול, הוא כמו 'היולי' שנותן כח ועוז בלתי מוגבל בהארה זו דממלא כל עלמין להוציא לאור כל פעולותיה, מה שנמנע מצד עצמה להוציאם אל הפועל, לפי שעם היותה [הממלא] אלקית, [מ"מ] כבר נתצמצמה כנ"ל, לפיכך, כל נברא כפי מה שצריך להיות מהותו על פי המשכנו מבחינת ממלא כך מתהווה, רק שמה שאין סיפוק בהארה דממלא להוות, פועל זה הסובב בכוחו הבלתי בעל גבול" (מצות אחדות השם שם).

רצונו לומר, בריאת והתהוות העולמות בפועל היא על ידי אור הממלא כל עלמין, אבל כוחו לברוא יש מאין באה על ידי אורו ית' הבל גבול, דהיינו, אור הסובב כל עלמין, ולפיכך, פעולת אור הסובב לברוא יש מאין שונה בכל עולם ועולם, לפי הנצרך לפי גודל העולם ההוא, על ידי הארתו דרך אור הממלא כל עלמין.

96) בראשית א, טו.

97) שם א, טז.

98) שם א, ו.

99) שם א, ז.

100) שם א, כד-כה.

ולהתלבש באופן פנימי בתוך העולמות והנבראים. וכמו עד"מ מרב ותלמיד, דכאשר אומר הרב סברא נעלית ומופשטת מאד אל תלמיד קטן, הרי הגם שהתלמיד יכול לזכור ולומר כל האותיות של הסברא ההיא, אבל לא הבין אותה כלל, ולא נתגלה ונקלט במוחו כלל. דהיינו, שאור זה דסובב כל עלמין נמצא בתוך כל העולמות (כפי שיבואר לקמן שהוא עיקר חיות העולמות), אבל אינו נרגש ונתפס בהם בבחי' גילוי, כי הוא למעלה מעלה מבחי' וגדר גילוי.

ולפי זה יוצא גם שתי הגדרים באור זה, א', אין חילוקי מדריגות באור זה, שכן מאחר שאין התגלותו תלויה במהות כלי המקבל, כי הוא למעלה לגמרי מהם, לכן הוא נמצא בכל מקום בשוה ממש, שמעלה ומטה שוים קמיה, וכחשיכה כאורה ממש. וכמו שלגבי בלי גבול, אין מספר גדול קרוב יותר אליו מן מספר קטן, כי כולם אינם בגדרו כלל. וב', ממילא כשאור זה נמשך, הוא נמשך בכל העולמות כולם בבת אחת, בלי סדר והדרגה, כפי שהוא באור הממלא.

והצורך בשני מיני האורות והחיות של אור הממלא ואור הסובב בשביל בריאת והתהוות העולמות והנבראים, הוא (ע"פ דרך מצותיך, מצות אחדות ה' פ"ב): מאור הממלא כל עלמין נבראו הנפשות והציוור רוחני של כל הנבראים. דהיינו, מאחר שהנפש היא רוחנית אפילו כפי שהיא יורדת ומתלבשת בתוך עולם הזה הגשמי, על כן, היא יורדת ומתלבשת מאורו ית' המוגבל בבחי' השתלשלות המדריגות עד שמגיעה לגופו הגשמי. אבל כדי להוות את החומר הגשמי של עולם הזה, הוא על ידי אור הסובב כל עלמין דוקא, כי בריאת הגשמיות הוא בריאה יש מאין ממש, שלא היה גשמיות הנבראים קיימת כלל לפני כן, ולכן כדי להוות את זה, א"א שישתלשל ישיר מאור הממלא, כי ככל שירד ויתצמצם, לעולם ישאר בעולם רוחני עליון. ולפיכך, רק כוחו ית' הבלתי בעל גבול והכל יכול אפשר לברוא היש הגשמי מאין ואפס המוחלט, וזהו שבריאת החומר הוא מאור הסובב כל עלמין, שהוא האור הבלתי מוגבל של הקב"ה.

ובאותיות פשוטות: נקח דוגמא פשוטה ממצאות שולחן גשמי, זה שהשולחן קיים וישנה במציאות, זהו מחמת אורו ית' הבל גבול, אור הסובב כל עלמין, שבכוחו להוות אפילו גשמיות וחומריות עולם הזה יש מאין, ואילו זה שהוא שולחן ולא כסא (דהיינו, צורת הנברא ההוא), זהו מחמת אור הממלא כל עלמין, שנמשך ממנו התכונות הרוחניות של הנבראים.

[מבאר הטעם לשינוי זה:]

שעל הרוחניות נאמר "יהי", ועל הגשמיות "ויעש".

על התהוות הגשמיות נאמר 'ויעש' כי הוא במציאות גשמית ממש בעולם העשיה, ואילו להתהוות הרוחניות נאמר 'יהי', כי הגם שרוחניות נברא גם כן בבחי' יש מאין, אבל מציאותו של הרוחניות הוא אינו מציאות גשמית וחומרית כמו עולם הזה הגשמי, דהיינו, שהוא אכן הַיְנִיָּה (מלשון 'יהי') ומציאות, אבל לא בעשיה גשמית.

שהיתה עשיה בפני עצמה לגשמיות - כי אינו נברא מרוחניות, הנ"ל. שבמאמר שנבראו הרוחניות, לא נתהווה הגשמיות.¹⁰¹

- דהיינו, אף על פי שהן הרוחניות והן הגשמיות נבראו מאין ליש ממש כנ"ל, שכן שתיהם הם בבחי' יש ומציאות, אעפ"כ, מציאות הרוחניות שונה לגמרי מהגשמיות, ולכן, אף שלצורך התהוותם מאין ליש נדרש כח האין סוף דוקא שהוא כל יכול לברוא מאין ליש ממש, אבל התהוות הפרטית של הרוחניות הוא שונה מהגשמיות. ולפיכך, "במאמר שנבראו הרוחניות לא נתהווה הגשמיות".

[ובזה יובן הטעם מדוע נאמר גבי קיום התורה ומצות 'אשר אנכי מצוך היום' דוקא, 'היום לעשותם':]

ולזאת, ישמח לבב אנוש אף גילת ורנן בעשותו אחת ממצות ה' המלוכשות בגשמיות דוקא, ש[הגשמיות] הוא אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין ממש.

מלבד זה שעל ידי קיום התורה ומצות נמשך ומתגלה אור אין סוף ב"ה הסובב כל עלמין, מפני שהם חכמתו ורצונו ית' המיוחדים עמו ית' בתכלית היחוד - נתבאר שגם מצד עצם התהוות הגשמיות שבאה מאור הסובב, הרי בקיום כל מצוה בגשמיות מתקשר ומתחבר האדם עם אור אין סוף ב"ה ממש.

ובודאי כדאי הוא הדבר הזה [- המשכת א"ס ב"ה הסוכ"ע ע"י קיום מצוות מעשיות] **לרוות צמאוננו ותשוקתו שב"ו אהבת".**

פרק ט

הדרך לעורר את האהבה היא רק ע"י הרחמנות

[עתה הולך ומבאר שבכדי לעורר את האהבה והצמאון בק"ש נדרשת עוד עבודה לפני כן:]

ה. אך, זאת עוד אחת: היא הדרך המביאה להיות גילוי נפש האלקית המשכלת ומתבוננת בגדולת אור אין סוף ב"ה, שיהא [ההתבוננות ההוא] פועל ישועות בקרב איש¹⁰² ולב עמוק - ושל א י שאר ההתבוננות במוחו - לאהבה את ה' "בכל לבבך" ממש - כדלעיל, ד'בכל לבבך', דהיינו, "כל לבו וכל חפצו לאהבת ה', בכלות הנפש ממש" (ל' אדמו"ר הזקן לעיל), ושיהא גם כח המתאווה שננפש הבהמית מתהפך וישוב גם כן לאהבת ה' - 'בכל לבבך' - בשתי יצריך, שגם הנפש הבהמית ישוב לאהבת ה'.

עוד צריך האדם לדעת שכדי לבוא לכל הנ"ל - בחי' עצמות ובשר וגידים - דהיינו, שתפעול ההתבוננות פעולתה על האדם עד שיעורר בליבו אהבת ה' עזה, עד לבחי' 'בכל לבבך' - בכל פינה ופינה בליבו יהי' חדור עם אהבת ה', וכן 'בכל לבבך', בשתי יצריך, שעל ידי ההתבוננות גם נפשו הבהמית יכיר בגדלות ה' ויתעורר בו אהבת ה' גם כן - הנה, צריך עוד דבר אחד לזה.

(כידוע שנפש הבהמית היא רק כח המתאווה, היינו, הכח ויכולת לרצות ולהתאוות לאיזה דבר, וכשם שעתה הוא מתאוה לרעה, כך יכול להתאוות לטובה, והוא ההתבוננות הנ"ל).

[וממשיך לבאר איך היא הדרך לפעול זאת:]

היא בחינת רחמנות.

[דהיינו:]

(102) שהתואר 'איש' ענינו מדות.

(101) (ועיי' מ"ש מזה במקום אחר בד"ה 'יביאו לבוש מלכות' [תו"א] מגילת אסתר בתחילתו, מובא בהביאור בפנים), ובאגרת הקדש ד"ה 'ציהו וחיה' [סימן כ']).

כתיב 'על כל פשעים תכסה אהבה', דהיינו, טבע בני אדם הוא ש'כל נגעים אדם רואה, חוץ מנגעי עצמו', דהיינו, על פי פירושו הפנימי, שאהבתו העצמית מכסה על כל פשעיו וחסרונותיו, ואינו מכיר אשר בחושך ילך בהבלי העולם ממש. ולכן, בטבע כל דרך איש ישר בעיניו, ואינו מכיר שבאמת מצבו הרוחני ירוד מאוד.

אכן, זאת הוא רוח אנושי¹⁰⁴, בשגם הוא בשר¹⁰⁵.

הגם שהאדם עלול לטעות ולומר כל הטענות דלעיל שזקוק לתאוות ותענוגים הללו דוקא, ולא די לו אם אינו משלים תאוותו, אך, באמת זהו מפני שהוא טבע בני אדם כנ"ל, שהקב"ה הטביע בהם טבע זה של אהבת עצמו עד שאינם יכולים לראות חובה לעצמם.

ועוד זאת "בשגם הוא בשר", ר"ל, שהקב"ה הלביש את נפשו האלקית בתוך הגוף ונפשו הבהמית, וזהו כאילו שנפשו האלקית נמצאת בגלות ומאסר ממש, וזהו הסיבה שהאדם נמשך אחרי תאוות גופו, כי זהו עיקר מציאותו.

אבל לגבי קוב"ה, הנה, ירידה גדולה היא מאד לאין סוף ותכלית - להניצוץ אלקי שאסור בתוך גופו ונפשו הבהמית המתאוה לתאוות היתר ואיסור ח"ו, ורחמי ה' מרובים מאד על ירידה הגדולה הזאת.

למרות שלגבי האדם זהו דבר רגיל לרצות ולהתאוות לדברים גשמיים וכו' כנ"ל, אבל לפי האמת, הניצוץ אלקי בנפשו זהו חלק אלקה ממעל ממש, ולגבי מקורו ושרשו למעלה - בהקב"ה - זוהי ירידה גדולה עד למאוד, ולכן, רחמי ה' מרובים מאד על ירידה גדולה זאת (אף שהאדם אינו מכיר ומרגיש גודל הירידה).

ולזאת - בגלל הירידה הגדולה הזאת שאין אנו מרגישים זאת - אנו מבקשים רחמי שמים המרובים, ואומרים: הגם שלפי שכלנו הדל אין אנו מרגישים הרחמנות, מכל מקום, "ברחמך הרבים רחם עלינו".

אנו יכולים להכיר שאכן שזוהי ירידה גדולה מאוד, אף שאין אנו מרגישים זאת, ולכן, אנו מבקשים רחמי שמים

לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות שבנפשו, שיִרְד מאיגרא רמה [לכירא עמיקתא] בו', להתלכש בגוף ונפש הבהמית, לזון ולפרנס בצרכי הגוף - אכילה ושתיה בו' - שמכיון שהיא מלוכשת בהגוף ונפש הבהמית היא כאילו במאסר וגלות הגוף, ומוכרחת לקבל מזונה מצרכי הגוף הגשמיים, שזוהי ירידה גדולה מאד עבורה.

ועל זה תקנו בפסוקי דזמרה לומר "והוא רחום" ב' פעמים.

- בשביל המטרה הזאת - לעורר רחמים רבים על הניצוץ אלקי שבתוך גופו - תקנו אנשי כנסת הגדולה בפסוקי דזמרה לומר "והוא רחום" ב' פעמים - פעם אחת ב'הודו', ופעם שנית לפני 'הי כבוד'. דכוונתם של אנשי כנסת הגדולה בתקנתם לומר פסוקי רחמים אלו, אינו רק לומר אותם בשפתיו, אלא להתבונן בתוכן ענינם (התעוררות רחמים עליונים מה'), ואכן לעורר על ניצוץ אלקות שבנפשו רחמים רבים.

[מבאר אשר גם בברכות קריאת שמע אנו מעוררים רחמים רבים:]

וגם בברכת 'יוצר' [- בברכת ק"ש] אומרים: 'ברחמך הרבים רחם עלינו'.

[הולך ומבאר הפירוש הפנימי בזה:]

ופירוש: 'ברחמך'.

צריך להבין אמאי כתיב 'ברחמך' דייקא, רחמים שלך - של הקב"ה, דהיה יכול לומר סתם 'ברחמים רבים רחם עלינו'.

[וזהו שממשך:]

לפי שכל דרך איש ישר בעיניו¹⁰³ - "כי אינו רואה חובה לעצמו" (מצו"ד שם), ודומה לו שבך היא המדה הנכונה, וכך היא חובתו להשתמש בצרכי הגוף, איש לפי ערכו, במדה שאדם מודד לעצמו - כך צריך לו, ולא מני בלאו הכי [- אינו מספיק בלא זה].

(104) התואר 'אנושי', מורה על חלישות במוחין ובמדות.

(105) בראשית ו, ג.

(103) משלי כא, ב.

וכמאמר¹⁰⁷: 'אבינו אב הרחמן המרחם, רחם נא עלינו, ותן בלבנו בינה כו'.¹⁰⁸

- דהיינו, שרק בכח התעוררות הרחמים רבים מלמעלה ('אבינו אב הרחמן רחם נא עלינו'), ניתן באדם היכולת לעורר את האהבה על ידי התבוננותו ('ותן בלבנו בינה').

[על פי הנ"ל בביאור מעלת הרחמנות, יובן הטעם מדוע הקרבן תמיד בא מן הכבשים דוקא (אף ששורש נפש הבהמות למעלה הוא בפני שור דייקא):]

וזהו ענין קרבן התמיד שנא מן הכבשים [דוקא]:

(107) ברכות ק"ש ('אהבת עולם').

(108) (ועיין מ"ש בשייר השירים כד"ה 'קול דוד' הנוכח לעיל, בענין: מצה ומדור כו' [לקו"ת שה"ש טו, א].

ובפרשת במדבר סוף ד"ה 'וידבר', בענין: 'למשפחותם לבית אבותם' [לקו"ת במדבר ב, ג (ראה גם ביאור קטע זה ב'די חסידים פרשה' ד"ה זה)]:

"וכך היא בחי' ומדת הרחמנות של י"ב שבטים בכל אדם, לעורר רחמים רבים על ניצוצין אלקות שירד ממקום כבודו, ממקום גבוה למקום נמוך, מאיגרא רמה כו' [לבירא עמיקא].

והנה, בהשתלשלות המדרגות מדרגה אחר מדרגה יצאו מי"ב שבטים ע' נפש יוצאי ירך יעקב, שהם ג"כ בחי' ומדרגת הרחמנות, מדתו של יעקב, והוא ג"כ בכל אדם – לעורר רחמים רבים על נפשו, ולא בשביל הירידה לבדה, שירידה ממקום כבודו, אלא אף גם זאת שנתלכשה בלבוש הגוף החומרי.

והנה, כל בחי' ומדרגת המשכת והתעוררות הרחמים על נפשו ולהעלותה ולקשרה בה', הן הם המשכות עלינות הבאות מלמעלה, וכמ"ש 'ונתן לך רחמים ורחמן' כו'. וכן אנו אומרים בברכת אהבת עולם: 'אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו, ותן בלבנו בינה' כו', ואין זה מצד הנפש עצמה לפי השגתה, שהרי זה מצד ביטול ההשגה והשגת הנבראים כו', והוא מבחינת דעת ה', מבחי' משה רבינו ע"ה כו' (וכמ"ש בפרשת פנחס ע"פ 'את הכבש אחד תעשה' כו' [מאמר דידן]).

והנה, ג' בחינות ומדרגות של ג' מיני רחמנות הנ"ל הם כסדרן מלמעלה למטה, אך, כדי להעלות נפש האדם, שהוא למטה מטה מהם, צריך להעלות כסדרן מלמטה למעלה, דהיינו, תחלה 'למשפחותם' – בחי' ע' נפש, ואח"כ 'לבית אבותם' – בחי' בני יעקב, ואח"כ למדרגת יעקב כו'.

(ואפשר לומר שכנגד זה מזכירים ומעוררים בשלושה מקומות בתפלה התעוררות רחמים, היינו, האחד: בפסוקי דזמרה, כמו שאומרים: 'והא רחום' כו', 'זכור רחמך' כו', וכן ב'ברוך שאמר' – 'ברוך מרחם' כו', וכן ב'אשרי' – 'חנן ורחום הו"ה'. הב': בברכת 'יוצר אור' – 'ברחמך הרבים רחם עלינו'. הג': ב'אהבת עולם' – 'אבינו אב הרחמן' כו', שכל זה התעוררות ג' בחינות רחמים הנ"ל כסדרן מלמטה למעלה [הם] לפני ק"ש, שיוכל לבוא לומר ק"ש, בחינת 'אחד' 'ואהבת' כו').

ועיין מ"ש ע"פ 'כנשר יעיר' כו' [לקו"ת האזינו עה, ג] – "וזהו 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', שהוא בחינת מדת הרחמים, שעל ידי זה דייקא 'ואביא אתכם אלי' ממש".

המרוכים על הניצוצין אלקי שבקרבנו, כדי להוציא ניצוצין זה מתוך גלותה (כדי שיוכל לבוא לידי גילוי באדם, ולפעול פעולתו כדלקמן), וזהו כוונתנו כאשר אנו אומרים בברכות ק"ש 'ברחמך הרבים רחם עלינו' – הגם שלפי שכלינו הדל אין אנו מרגישים גודל הרחמנות על נפשינו, מכל מקום, אתה ה' מכיר זאת, ולכן 'ברחמך הרבים רחם עלינו'.

[עתה מבאר מה שהובא לעיל, שבכח הרחמנות דוקא לפעול ישועות באדם – לעורר את האהבת ה' בליבו, וגם שיתחפך נפשו הבהמית לאהוב את ה':]

וגדול כח רחמנות זו -] שהאדם מעורר מלמעלה על נפשו [לעורר את האהבה שכלב ונפש הבהמית, על ידי בינה ודעת דנפש האלקית המשכלת בגדולת ה' - כמבאר ענין התבוננות זו לעיל.

רחמים רבים אלו בכוחם לעורר את האהבה בלב האדם ולפעול גם שנפשו הבהמית ישוב לאהבת ה'. דהיינו, כדי שיהי' ביכולת האדם לעורר אהבה זו בליבו על ידי התבוננות הנ"ל דנפש האלקית (כי דוקא הנפש האלקית ביכולתה להתבונן בענינים אלקיים, משא"כ נפש הבהמית יכול להבין רק דברים גשמיים), הנה, זקוק לנתינת כח מיוחדת מלמעלה, שרק על ידי זה יהי' ביכולתו לעורר האהבה על ידי ההתבוננות.

בסגנון אחר: התבוננות השכל דנפש האלקית היא המעוררת מדות בכלל בלב האדם (ואהבת ה', ויראתו כו'), אך, כוח זה שיש לטבע השכל לעורר את המדות אינו מספיק כדי לעורר את האהבה בבחי' 'בכל לבבך' הנ"ל, על כן, זקוק להתעוררות מלמעלה לזה, וזהו הרחמים רבים שנותנים באדם כח שעל ידי התבוננותו יתעורר באהבת ה'.¹⁰⁶

106) הסיבה שרחמנות דוקא מעוררת את האהבה בלב האדם היא, כמשמעות הפנימית של הכתוב 'ליעקב אשר פדה את אברהם', דהיינו, ביכולתו של מדתו של יעקב דוקא, שהוא מדת הרחמים, לפדות את אברהם, שמדתו מדת האהבה (כמ"ש ואברהם אוהבי), ולפעמים רק ביכולתה של מדת הרחמים לפדות ולעורר את האהבה.

ואלו הן דברי אדמו"ר הזקן במקום אחר שמבאר ענין זה [לקו"ת פ' אמור ע' לה, ג]: "ובחי' יעקב הוא בחי' רחמנות, דהיינו, מי שלבו כלב האבן, שאף שמתבונן בכל הנ"ל - בגודל ירידת נשמתו למטה, לא יבא לבחי' 'ואהבת' שבק"ש, מחמת שקשור מאד בהבלי העולם, להיות יש ודבר בפ"ע, ומחמת זה לבו כלב האבן. אזי, העצה לזה הוא לעורר רחמים רבים על נפשו, וכמ"ש 'ליעקב אשר פדה את אברהם'. וזהו ע"י פסוקי רחמנות שבתפלה, והוא: 'המלך המרומם' כו', 'ברחמך הרבים רחם עלינו', 'אבינו אב הרחמן רחם עלינו, ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל'".

השערות המה המשכות חיות מועט מהכבש, והמשכה זו אפשרית רק על ידי הפסק העור, דמן הבשר עצמו היה נמשך הארה רבה מחיות הכבש ולא בבחי' שערות, ולכן דוקא על ידי הפסק וצמצום העור צומחות השערות.

ויובן זה למעלה¹¹⁰:

[מקדים לבאר ענין השערות למעלה:]

**כי ענין שערות הם הן צרופי אותיות המתלבשות
בבריאה יצירה עשיה [כדי] להיות מאין – יש ודבר
נפרד.**

[ועל פי זה יבאר ענין העור – המפסיק בין הבשר
והצמר – למעלה:]

**והתהוות בחי' צרופי אותיות [כדי] להיות עולמות
הנפרדים, הוא על ידי מסך מבדיל – בחינת רקיע
[עור].¹¹¹**

[ועתה יבאר ענין 'גזיזת השערות' למעלה 'וכרחל
לפני גוזיזה נאלמה':]

**וגוזיזת השערות, הן [הקליפות] המפרידים בחי'
צרופי אותיות הנ"ל משרשם, שהם דבוקים
ומיוחדים באלקות ממש, להיות בבחי' נפרדים
ממש, ללכת אחר חיות הגוף ונפש הבחמית
בלבד, ותמו ונכרתו [האותיות] משרשם עד שנראה
העולם הזה הגשמי ליש ודבר נפרד ממש בו'.¹¹²**

**ועל ידי כן - שהעולמות נעשים נפרדים ממש (גזיזת
שערות הכבש), נאמר¹¹³ "ורחל עקרה" – שאינה
מולדת בחי' אהבה ויראה בו'. שהן [- אהבה ויראה]
בחי' הבנים בו'. לפי ש"רחל לפני גוזיזה נאלמה",**

ענין הקרבנות הוא העלאת הבהמה גשמית למעלה
מעלה, והתכללותה בשרשה בפני שור, ועד להגבהתה להיות
נכללת באור אין סוף ב"ה ממש. ותפלה כנגד קרבנות תקנום,
דהיינו, שכך הוא תוכן ענין התפלה – העלאת האדם למעלה
מעלה על ידי התעוררות האהבת ה' בשעת התפלה,
והתכללותו באור אין סוף ב"ה ממש.

והנה, מבואר לעיל שענין העלאת זו שבהקרבנות וכן
בתפלה יתכן רק בכוח התעוררות רחמים רבים על נפשו.

ועל פי כל זה יובן הטעם הפנימי מדוע קרבן התמיד בא
מן הכבשים דוקא. וזהו שממשיך כאן.

**כי הכבשים יש בהם בחינת רחמנות - בהנהגתם,
ו[גם] קולן קול רחמים.**

דהיינו, בכדי שיוכל לעלות למעלה להכלל באור אין
סוף ב"ה – שזהו ענין הקרבנות ותפלה – הוא רק בכח
הרחמנות כנ"ל, ולכן קרבן התמיד בא מן הכבשים דוקא, כי
יש בהם בחי' זו של רחמנות.

בסגנון אחר: העלאת האדם (על ידי התעוררות האהבה)
אפשרית רק על ידי התעוררות הרחמים דוקא. לכן בא הקרבן
תמיד מן הכבשים שיש בהם ענין זה דרחמים.

**והרחמנות הוא כמ"ש¹⁰⁹ "כִּרְחֵל לְפָנַי גִּזְזִיָּה
נְאֻלְמָה".**

התעוררות הרחמנות של בחי' הכבשים מרומזת בהכתוב
'כרחל לפני גוזיזה נאלמה', דרחל הוא כבש, ולהלן יבאר ענין
הרחמנות כאן.

וענין "גוזיזה" הוא:

בכדי להבין הרחמנות של הכבש (רחל) מתחילה צריך
להקדים ביאור ענין 'גוזיזה' של צמר הכבש.

[להבין זה יקדים ביאור ענין שערות ועור הכבש:]

**כי הנה, הכבש יש לו צמר בעורו, והעור הוא
המפסיק בין הכבש והצמר, כי מן הכבש עצמו אי
אפשר לצמוח שערות הצמר, כי אם על ידי הפסק
העור.**

(110) ענין שערות ועור הכבש כפי שהם למעלה כבר מבואר לעיל בהמאמר,
ענין שם (אך ענין גזיזת השערות לא נתבאר לעיל, ויבאר ענין זה לקמן).

(111) (ועיין מ"ש מזה בפ' לך לך בד"ה 'והבדילה הפרוכת' [תו"א יב,
ג. ראה אוה"ת משפטים ע' א'רכא], ובר"ה 'פתח אליהו' בפרשת וירא
[תו"א עג, ג ואילך]).

(112) (ועיין מ"ש מזה בד"ה 'והיה אור הלכנה' בפרשת צו [לקו"ת י,
ב]).

(113) בראשית כט, לא.

(109) ישע"י נג, ז.

[הנה, פנימיותו של בחי' הרחמנות זוהי סיבתו, דהיינו, מהו הגורם להתעוררות בחי' הרחמנות. וזהו בחי' משה, שהוא הפנימיות והסיבה לבחי' הרחמנות. ועתה ממשיך לבאר מהו הפנימיות – הסיבה – לרחמנות, וזהו יובן מה דאיתא בזהר ש'משה מלגיו', דמשה הוא הפנימיות של יעקב:]

כי הנה, התעוררות רחמנות זו היא מצד הדעת, שהיא השגה בגדולת אור אין סוף ב"ה, שכשמו – כן הוא, אין לו סוף בו, ואין ערוך אליו וכו', אשר לזאת, כשישים אל לבו ששם – באוא"ס ב"ה, היתה נשמתו כלולה במאציל ב"ה טרם ירדתה, וירדה פלאים מטה מטה, יעורר [האדם] רחמים רבים בלבו מאד מאד על גודל עוצם הירידה – של נשמתו.

מה שאין כן בשאין בו דעת – הנ"ל, באוא"ס, ועל עוצם ירידת נשמתו ממנו, [אזי] כל דרך איש ישר בעיניו. וכמאמר: 'ברחמיך הרבים' בו, ובנ"ל.

והנה, המשכת הדעת בנשמות ישראל הוא על ידי משה, 'רעיא מהימנא'.

בחי' משה הוא בחי' דעת באלקות. כי משה נק' 'רעיא מהימנא', וע"פ פנימיות, היינו, שענינו של משה הוא שון ומפרנס את בני' בענין האמונה בה, ע"י שמשפיע להם דעת באלקות.

"כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משה רבינו ע"ה, כי הוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלקות לכללות נשמות ישראל, שלכן נקראים בשם רועים, ומשה רבינו ע"ה הוא כללות כולם, ונקרא 'רעיא מהימנא', דהיינו, שממשיך בחי' הדעת לכללות ישראל לידע את ה' כל אחד כפי השגת נשמתו ושרשה למעלה ויניקתה משרש נשמת משה רבינו ע"ה המושרשת בדעת העליון שבי"ס דאצילות המיוחדות במאציל ב"ה שהוא ודעתו אחד והוא המדע בו..."

אך, עיקר הדעת אינה הידיעה לבדה שידעו גדולת ה' מפי סופרים ומפי ספרים, אלא העיקר הוא להעמיק דעתו בגדולת ה' ולתקוע מחשבתו בה' בחזק ואומץ הלב והמוח עד שתהא מחשבתו מקושרת בה' בקשר אמיץ וחזק כמו שהיא מקושרת בדבר גשמי שרואה בעיני בשר ומעמיק בו מחשבתו כנודע שדעת הוא לשון התקשרות, כמו והאדם ידע וגו', וכח זה ומדה זו לקשר דעתו בה' יש בכל נפש מבית ישראל

לכך, היא בחינת עקרה, שאינה מולדת – אהבה ויראה.

ולזה תיקנו בתקון חצות 'תקון רחל' [כדי] לעורר בכיה ורחמנות, וכמ"ש¹¹⁴ "רחל מבכה וכו'" [על בניה כי איננו].

ואחר כך [בתקון חצות הוא] 'תקון לאה', היא "אם הבנים שמחה"¹¹⁵, שהיא השמחה הבאה אחר לידת האהבה, כשנעשית "אם הבנים". שאז – אחרי לידת האהבה, "תתענג" [על הוי'] בו"¹¹⁶.

פרק י

התעוררות הרחמנות בכוח הדעת בגדלות ה' דוקא

והנה, בחינת כבש ורחמנות – היא בחינת יעקב, שהיה רועה צאן לבן¹¹⁷. גם משה רבינו ע"ה היה רועה צאן יתרו¹¹⁸.

בחי' הרחמנות של הכבשים זהו בחי' יעקב ומשה, דשתייהם היו רועי צאן (כבשים), ולכן, ענינם ועבודתם הוא בבחי' התעוררות הרחמים.

אך, איתא בזהר¹¹⁹: 'משה מלגיו' – משה מבפנים, שהוא 'רעיא מהימנא'¹²⁰, ויעקב מלכר – [מבחוץ].

והענין:

– לבאר הפירוש בזה שבחי' משה הוא הפנימיות של בחי' יעקב, הגם דשתייהם מדריגתם בחי' הכבשים, ורחמנות.

(114) ירמ' לא, יד.

(115) תהלים קיג, ט.

(116) ראה ישעי' נח, יד.

(117) בראשית ל, לו.

(118) שמות ג, א.

(119) ת"ז תי' י"ג [כט, א]. ראה הפירוש באוה"ת פ' ואתחנן ע' קעב.

(120) בכל ספר הזהר נק' משה בשם זה. ראה זהר חלק א קו, א. חלק ב ת, ב. קנו, א. קצג, ב. איכה רבה פתיחתא כד.

וזהו ענין שנאמר "זה האשה אשר תקריבו" לשון רבים.

כי הקרבת הכבש – הוא בחינת הרחמנות, הוא מצוה לכל ישראל.

- שצריך כל אדם לעורר רחמים על נפשו האלקית שירדה בו – שהיא הדרך המביאה להתעוררות האהבה הנ"ל – לכן כתיב בלשון רבים, כי על כל אדם בלי יוצא מן הכלל מוטלת העבודה לעורר בחי' רחמים רבים אלו בליבו.

[ועל פי זה יתרחץ גם כן מה שהקשה בתחילת המאמר מדוע נקט הכתוב לשון 'עשיה' והקרבה גבי קרבן זה:]

רק שנקרב על ידי הכהן – אהרן 'שושבינא' דמטרוניתא'.

כלומר: האדם צריך להביא בחי' הכבש אל הכהן, היינו, שצריך לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות שבנפשו, אבל הקרבת הכבש בפועל על המזבח והעלותו והתכללותו למעלה בשרשו, זהו על ידי הכהן. רצה לומר, מבואר לעיל שבחי' הכהן הוא 'איש חסד', ולכן על ידו מתעורר למעלה חסד עליון שמעלה ומגביה את הכבש לשרשה.

וזהו גם מה שנק' אהרן הכהן בזהר 'שושבינא' דמטרוניתא', השושבין של המלכה, כמו השושבין של הכלה (המקבל) שמביאה מלמטה למעלה אל החתן (המשפיע), הנה, כך הוא ענין בחי' הכהן, שבכוחו להעלות ולהגביה את בני ישראל – הכלה – להתכלל ולהתייחד באור אין סוף ב"ה.

כלומר, דאחרי שהאדם עורר רחמים רבים על נפשו, הרי עדיין אין ביכולתו לעלות למעלה להתכלל באלקות, כי סוף כל סוף הוא ניתן בגבול ומדה במאסר הגוף, ואם כן, נדרש כח מיוחד שיוכל להעלותו למעלה להיות נכלל באלקות ממש, וזהו בחי' אהרן הכהן – שמקריב את נשמת האדם למעלה בפועל להתכלל באלקות 'לאשתאבא בגופא דמלכא' ממש.

[יתרץ הקושיא שהקשה בתחילת המאמר מהי משמעות הפנימית בתיבת 'תעשה' בלשון יחיד, ולשון עשיה דוקא:]

מה שאין כן לעשות את הכבש, שהוא התעוררותו והתהוות בחינת הרחמנות לעשות בנפשו, כתיב "תעשה" לשון יחיד, וקאי על משה רבינו ע"ה

ביניקתה מנשמת משה רבינו ע"ה, רק מאחר שנתלכשה הנפש בגוף צריכה ליגיעה רבה ועצומה כפולה ומכופלת¹²¹.

[מבאר הטעם לזה:]

כי משה הוא 'שושבינא דמלכא'¹²².

- פירוש: כמו השושבין שמוליך ומביא החתן אל הכלה, כך הוא בחי' משה, שהוא השליח של המלך (הקב"ה) להביא דעת וההשגה של המלך (אור אין סוף ב"ה) אל העם.

ועל ידי זה – המשכת הדעת בהאדם ע"י משה, נמשך להיות בחינת יעקב, בחינת הרחמנות¹²³.

וזהו [פירוש מה דאיתא בזהר (הובא לעיל):] 'משה מלגיו ויעקב מלכר'¹²⁴.

- כלומר: הפנימיות והסיבה להתעוררות הרחמנות ('יעקב מלכר') הוא הדעת ('משה מלגיו') הנמשך ע"י משה.

פרק יא

תירוצ' הקושיות מתחילת המאמר על הכתוב 'צו את בני ישראל'

[כאן חוזר לתרץ השאלות והדיוקים מתחילת המאמר:]

(121) תניא פ' מב.

(122) זח"ג כ, א. נג, ב. ערה, ב.

(123) ענין הרחמים זהו מדתו המיוחדת של יעקב. כידוע דכל אחד מהג' אבות מורה על אחת מהג' מדות העליונות של חסד גבורה ורחמים. אברהם הוא כנגד מדת החסד, וכמרומו בקרא 'אברהם אברהם', כי אהבה שייכת לבחי' החסד (שהיא פנימיות), ויצחק מידתו מדת הגבורה, כמ"ש 'וַיַּחַד יִצְחָק', ויעקב מידתו מדת התפארת והרחמים, שהוא השלישי שבג' האבות, ומדה וספירה השלישית היא התפארת והרחמים.

ראה תניא פרק מ"ה. ראה זהר לך פז, ב. שמיני לח, א. בראשית רבה פרק ע"ח, ח. פסיקתא דרב כהנא פסקא (ט) אנכי. ילקוט שמעוני וישלח לג, ג. שוחר טוב וילקוט שמעוני והמכירי לתהלים קג, ג. תניא פרק מ"ב.

(124) [ועיין מ"ש ע"פ 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' כו', עיין שם [תו"א עה, ג]. וע"פ 'שניד בעדר הרחלים' [לקו"ת שה"ש לז, ג]. ועיין עוד מענין משה ויעקב בזהר פרשת בלק דף קפ"ז ע"ב, ובפ"רשת ויצא דף קנ"ב ע"ב].

עצמו, שהוא היה עושה וממשיך הדעת בנשמות ישראל, לעשות ולעורר את הרחמנות, בכדי שיבא ל"ואהבת ה' בכל לבבך", ככלות הנפש ממש.

סיבת התעוררות הרחמנות בלב האדם ועיקר הגורם לזה הוא על ידי בחי' משה – בחי' הדעת כנ"ל. ולכן כתיב 'תעשה' בלשון יחיד, כי הגם שהתעוררות הרחמים הוא מצוה על כל ישראל (ולכן נאמר 'תקריבו' בלשון רבים), מ"מ, בכוחו של בחי' משה לבד 'לעשות' ולהמשיך בחי' הדעת בנשמות ישראל בכדי לעשות ולעורר את הרחמנות.

ולכן כתיב לשון עשיה דוקא ('תעשה'), כי זה קאי על משה, בחי' הדעת, ובכוחו שלו דוקא 'לעשות' את הכבש, דקאי על התעוררות הרחמנות, כי בלי הדעת כל דרך איש ישר בעיניו, ולא יתעורר ברחמים כלל, נמצא, שהוא העושה והגורם את הרחמנות (הכבש) כנ"ל, בכדי שיוכל לבוא אחר כך ל'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך' כנ"ל.

[כאן מתרץ עוד שאלה מתחילת המאמר: מהו זה שנאמר על הקרבנות 'ריח ניחוח לה', וכי איזה הנחת רוח שה' מקבל מריח הקרבנות:]

וזהו עולה בבחינת "ריח".

- פירוש: העבודה שלנו של אהבה בק"ש – שהוא ענין תשוקת האדם לעלות למעלה ולהתכלל באלקות – היא העולה למעלה לה', כמו ריח גשמי שעולה למעלה.

ואחר כך "ניחוח" – לשון 'נחות דרגא'¹²⁵ -] ירידת דרגא, שהן המשכת אור אין סוף ב"ה בצרופי אותיות התפלה, רופא חולים בו, ומכרך השנים בו, שהן בחי' שערות הצמר הנמשכין מן העור, לבלתי היות בבחינת נפרד.

ועל זה אמר¹²⁶: 'שסנדר' קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה, שנעשה בחינת תענוג ו'כתר' ממש, ודי למבין¹²⁷.

(125) יבמות סג, א.

(126) נסמן לעיל.

(127) (ועיין מ"ש מזה בד"ה 'נר חנוכה בו' ומזוזה מימין' [תו"א מב, ב]. ובד"ה 'מה יפו פעמך בנעלים' [לקו"ת שה"ש מג, ג]. ועיין מ"ש עוד מענין כבש בפרשת אמור בביאור ע"פ 'והניף הכהן אותם על לחם הביכורים' [לקו"ת לה, ג ואילך]).

(128) ועי'ל בענין שהתמיד בא מהכבשים דוקא דהנה יש ב' בחי' צדיקים ובעלי תשובה ואע"ג שארז"ל במקום שבועלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד והיינו משום דבחילא יתיר מ"מ לפעמים מצינו ג"כ שבחי' צדיקים גבוה יותר כמאמר במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים ועיין בגמרא ספ"ה דברכות וגם כי הצדיק אינו מתיירא מיניקת החיצונים. ועד"ז י"ל בחי' כבש לגבי פר כי הפר יש לו כח וגבורה יותר וזהו כמו העלאה דתשובה בחילא יתיר ולכן נסביו ג"כ מרובים יותר ועמ"ש מזה בפ' שלח סד"ה ענין הנסכים. אבל עכ"ז מעלת הכבש שיש לו צמר בעורו שמהם הלבושים רומז למצות שנק' לבושים וגם התורה נמשכה מבחי' ושער רשיה כעמר נקא לכן רומז לבחי' צדיק. וזהו ורעו כבשים (ישעי' ה' י"ז) כבשים ללבושך (משלי כ"ז כ"ו). ולכן לגבי קרבן התמיד צ"ל כבש דוקא כי תשובה אינו אלא לפי שעה. אבל בתמידית צ"ל בחי' צדיק וכמ"ש סד"ה שובה ישראל גבי קחו עמכם דברים וגבי כי עמך הסליחה למען תורא. גם כבש י"ל מלשון ומלאו את הארץ וכבשוה. ונכבשה הארץ. וכך הצדיק כובש את היצירה. וגם להפך שהוא נכבש לפני הקב"ה ומבטל רצונו אליו ית' ונכבשה הארץ לפני ה' (במדבר ל"ב כ"ב). ואני כבש אלוף (ירמיה י"א). ועיין בתו"א בד"ה ותוסף אסתר ובד"ה אם לא תדעי לך בענין ורחל היתה יפת תואר. גם הוא מן הנעלבים ואינן עולבים בחי' כרחל לפני גוזיזה נאלמה. ובגמ' (פ"ב דהגינה ד"ג ע"א) ע"פ כבשים ללבושך אמרו דברים שהם כבשוננו של עולם יהיו תחת לבושך ופרש"י סתרו של עולם. כמו רישא כבשא (חולין דצ"ג ב'). בהדי כבשי דרחמנא למה לך (ברכות ד"י) ממני יצאו כבושין (מכות כ"ג ב'). ופי' סתרו של עולם היינו כי אורייתא סתים וגליא וקוב"ה סתים וגליא והנה בבחינת ז"א נק' גליא לגבי ע"י ולכן נק' חסד דו"א חסד דלבר וחסד דע"י נק' חסד דלגאון (באד"ר דקל"ג ב'). וההמשכה מבחי' ע"י נק' כבשי דרחמנא כמו שתוק כך עלה במחשבה כמ"ש במ"א. והנה בחי' התמיד הוא להמשיך רחמים רבים מבחי' עתיקא לפני הוי' למעלה משם הוי' וכו' וזהו ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כמ"ש בוח"א בפ' תולדות דקמ"א (ועמ"ש בד"ה לכבתני) וע"כ היה בא מן הכבשים דוקא שהוא לשון סתר להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא. והוא בבחינת תמיד בבחינת לא שנית בו. וגם כבש שכמוזב ולא תעלה במעלות והוא בחי' הצנע לכת וזהו עלה כבש ופנה לסובב בחי' סובב כולא עלמין. גם כמארז"ל מ"ט עיזי מסנין ברישא והדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא הרי אימרי נק' נהורא. והנה יחול"ת נק' חשוכא לגבי יחול"ע ועד"ז אפילו ז"א דאצילות נק' כן לגבי ע"ק כי שערות דו"א הן שחורות בעורב ושל ע"ק כעמר נקא. גם י"ל אימרי ע"ד את ה' האמרת היום ופרש"י (פ"ק דברכות ד"ו סע"א) לשון חשיכות ושבת. ועמ"ש ע"פ מי כמוך באלים הוי' דשבת זה קאי על ע"ק (באד"ר דקב"ח א'). (והנה הרקיע הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה. ואמנם יש כמה בחינות פרסא כמ"ש במ"א ע"פ והבדילה הפרוכת בו. ובחי' עור של הכבש כיון שגם לאחר הפסק הרקיע נמשכים ממנו שערות שהן בחי' צמר שהוא בחי' גבוה א"כ מורה שהרקיע המפסיק הוא ע"ד הפרוכת המפסיק בין קדש לקדש. משא"כ בעזים שמשערות העזים נמשך יניקה לחיצונים א"כ מורה שהעור המפסיק הוא למטה במדרגה שמבדיל בין קדש לחול ולכן נאמר שערך בעדר העזים שגלוש בו. וכ"ש בשאר בהמות שאין שערות שלהן ראויים ללבוש' כצמר. וא"כ דוקא בעור הכבש מרומזו תיקון הפרסא והאותיות הנמשכין דרך הפרסא לכלי יהיו

בבחינת נפרד בו' וע"כ בא התמיד מהכבשים דוקא. ושרש עור ורקיע זה הוא בחינת קרומא דאורא בו' כמ"ש במ"א בענין שנוכר ב' פעמים הכדלה בענין יהי רקיע בו':

(129) קיצור (א) שני פעמים ואמרת מיד ולדורות. תקריבו תעשה. קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבר, שהיה האור כלול במאור עצמו. ואחר שנברא העולם נעשה התפשטות האור. והוא ירידה גדולה לגבי האור כמ"ש בד"ה תקעו בחודש. והוא בשביל עלייה שיהיה היש בטל לאין. לויתן זה יצרת לשחק בו. ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי. ובד"ה אני דפ' ציצית וזהו ענין השיר של המלאכים. ועיקר ביטול היש לאין הוא במעשה הקרבנות, ולכן היה השיר על הקרבן. וכך הוא ענין התפלה. ואפ"ל דלכן בתפלה אומרים תחלה פסוד"ו ושירת הים וכמ"ש בד"ה או ישיר משה ובנ"י. פי' לחמי לאשי. לבחינת השרפים:

(ב) ומה שהתמיד בא מכבשים דוקא. אף שפני שור הוא ראש לכל הקרבנות בפרשת שור או כשב או עז כמ"ש ברכות שם פכ"ז. היינו מפני שכבש יש לו קול רחמים עמ"ש בד"ה והנהף הכהן אותם. וגם יש לו צמר בעורו אשר נמשל בהם בחינת ושער רישיה בעמר נקא. (וכתיב אם יאדימו כתולע כצמר יהיו עמ"ש בד"ה האוינו השמים. והנה עולת תמיד פי' האריו"ל עולת אותיות תולע עמ"ש בד"ה חקת התורה בענין תולעת יעקב). והנה הכשר גידין ועצמות של התמיד היה עולה כולה. עצמות נמשכים מהמוח והוא בחי' חב"ד ועמ"ש כביאור ע"פ וידבר דעשרת הדברות שהעצמות מתקשרים עם עצם הגלגלת דחפא על מוחא. אך בתוכם יש מוח ג"כ. והכשר נמשך מהדם שכלב והוא משכן המדות. והגידים הם המחברים החכמה עם המדות דהיינו העצמות עם הכשר. וב"ז היה עולה כליל:

(ג) וכן בתפלה ההתבוננות והדעת איך דבולא קמיה כל' חשיב זהו בחי' עצמות. (ועיין ברכות פ' אמור ספ"ל ע"פ כל עצמותי תאמרנה השררה בו' ובזח"ג (פנחס רנ"ו א') חוט השררה דביה ח"י חוליון בו' לקבל ח"י ברכאן דצלולת בו' ועמ"ש בד"ה לא הכיט און ביעקב מענין זה. גם בירושלמי ספ"ק דברכות שצריך לברוע בשמו"ע עד שיתפקקו כל חוליותיו ע"ש כל עצמותי תאמרנה. מכ"ז יובן ענין בחי' עצמות. בתפלה שכנגד קרבן התמיד) ומה נמשך גידים לבחינת בשר להפך מדות נח"כ. (ולפמ"ש בזהר בפי' עצם מעצמי ובשר מבשרי ובפרדס בערך עצם י"ל כי עצמות זהו בחי' יחו"ע למס"ג באחד. ובחי' בשר זהו יחו"ת בחינת ככל נפשך ועמ"ש בד"ה וארשתיך לי בענין לבי ובשרי ירגנו. וצ"ל התחברות ב' הבחינות ע"ד בעיר שחוכרה לה יחדו שנתבאר בד"ה אלה פקודי המשכן והיינו ע"י הגידים המחברים עמ"ש בד"ה וישלח יהושע בו' מרגלים ועיין בפרדס ערך ג' גימל שהוא בינה משקה לדלת שהיא מלכות. והשקאה זו הוא ע"י צדיק בחי' יו"ד שבין גימל לדלת (עזח"א ויחי רל"ד ב') דהיינו כי גימל הוא כללות כח"ב שמהם נמשך השפעת הביטול דיהו"ע שהוא היוד להיות מזה ביטול היש לאין בו' ולהיות מציל עני מחזק ממנו עיין רבות וירא (ר"פ נ"ד) וזח"ג ואתחנן (דרס"ז ב') דקאי על יצח"ר) וזריקת הדם הוא בחינת אהבה עזה. ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום. זהו ענין הקמר החלב בחינת תענוג כי פקודי ה' ישרים משמחי לב. והיינו היום לעשותם עשייה היא לעילא ועמ"ש בפי' היום בד"ה ביום השמע"צ בפי' זה היום עשה הוי':

(ד) אך הדרך המביאה לגילוי נח"א להיות ואהבת ככל לבבך עמ"ש בד"ה ה' לי בעזורי. בפי' ככל לבבך שיהיה נקלט בו' היא בחי' רחמנות (וזהו שמוכרין ברחמין הרבים רחם עלינו בברכת יוצר המאורות. כדי להיות יחוד שמשא וסיהרא. ולא יהיה מארת חסר וע' בירושלמי פ"ג דתענית ה"ג זח"א בראשית (י"ט ב' מ"ו ב') תולדות (קמ"ו א') ר"פ וישלח (קס"ו א') ובפי' הרמ"ז שם אלא בחי' אשר לא תחסר כל בה ובענין בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דהיינו כי לבנה היא כנס"י כמ"ש בד"ה בחדש השלישי לצאת בנ"י. יומשך בה אור השמש הוא שמש הוי' שיהי' נקלט ונתפס הביטול דיהו"ע מה דבולא קמיה כל' חשיב כביטול זיו השמש בשמש. עמ"ש ע"פ שזופתני השמש. ומ"ש בד"ה ושמתי כדכר שמשותיך ובד"ה והיה מדי' חדש בענין שמש צדקה ומרפא בו'. ועיין בגמרא פ"ד דתמיד (דל"א סע"ב) ע"פ שנים ליום כנגד היום. ופי' המפרש נגד השמש וכ"כ הרעב"ט שם בפי' המשנה ובהרמב"ם (פ"א מהלכות תמידין דין י"א). והיינו (ע"ד הנ"ל להמשיך גילוי שמש הוי'. וב"ז הוא ע"י הכבש בחי' רחמים) והרחמנות הוא כמ"ש כרחל לפני גוויזה נאלמה (בישעיה נ"ג ז') וע' מזה בזח"ב וארא (כ"ט ב'), ועי"כ ורחל עקרה. ולכן צריך לעורר רחמים. שהוא מבחי' יעקב. וזהו נעשה ונמשך מבחינת משה שהוא הדעת. שממנו התהוות הרחמים וזהו את הכבש אחד תעשה, תעשה ממש. (ובענין מ"ש או יחזק במעווי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. שעושה ממש בחי' השלום עליון ושלום תחתון כמ"ש הרמ"ז פ' במדבר (דקי"ח ע"א) ועמ"ש בפי' בחר (דקי" ע"ב) ע"פ ועשה טוב. ועשה ממש ע"ש בהרמ"ז. ומ"ש כמ"א ע"פ ועשיתם אתם כאילו עשאוני. ועיין במא"א אות כ"ף ס"ד מענין כבש ובכשים. וע' זח"א ויצא קנ"ו סע"ב) וכן את הכבש השני תעשה. ותקריבו היא מצוה לכל ישראל (ועזח"א חיי קל"ג א' ודו"ק וכפ' ויחי רכ"ט ב') וזהו ריח ניחוח דקרבנות:

עו"ל בענין כבש. כי אע"ג דשור יש לו בח יותר רומז לבחינת בחילא יתיר. מ"מ כבש שיש לו צמר בעורו רומז לבחינת צדיק ובחינת צדיק צ"ל תמיד. גם כבש לשון כבשוננו של עולם. להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא. אימרי ע"ד את ה' האמרת. וענין העור והרקיע בו':

~ המאמר בלשונו כפי שמופיע בתורה אור ~

עם הוספת קצת סימני פיסוק, ופיתוח ראשי-תיבות, וחילוק לקטעים

נעשה שחוק וחדוה למעלה בביטול היש לאין. שהתהוות מאין ליש הוא ענין הבריא. כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וחכמה היא ראשית הגילוי מהשתלשלות העולמות. משא"כ התהוות מיש לאין הוא דבר חדש ושינוי המבע (ועמ"ש בביאור ע"פ הבאים ישרש), ועיקר השחוק והחדוה הוא משינוי והתחדשות בדרך שעושין לפני מלכים ושרים איזהו שינוי והתחדשות לשמחה ושחוק. וכמ"כ כתיב ותחדש פני אדמה ישמח ה' במעשיו (ועיין בסש"ב ס"פ ל"ג ונקרא לויתן כי לויתן הוא לשון חיבור כמו וילוו עליך וישרתוך בפ' קרח (י"ח ג'). הנלוים על ה' לשרתו (בישעה סי' נ"ו). וכך הוא ענין חיבור ודיבוק היש לאין ע"י הביטול). והנה למטה ביטול היש לאין הוא ביטול גשמייות לרוחניות אך באמת למעלה גם בחי' הרוחניות הוא בחי' יש שאין לך עשב מלמטה שאין לו מול בו' והמול מקבל משמרי האופנים והאופנים מקבלים מחיות הקדש שבמרכבה והחיות משרפים בו' שהמול הוא בבחי' יש לגבי האופנים והאופנים לגבי חיות הקדש. וע"ז אמרו כל בעלי השיר יוצאין בשיר שהשירה והזמרה הוא בחי' שמחה ותענוג שהוא בחי' יציאתם מנרתקן הוא בחי' כלים שלהם המגבילים אותם כידוע שכל החיות הנמשך לנבראים הוא בחי' אורות וכלים וע"י השיר שאומרים המלאכים יוצאים מבחי' כלים שלהם להתכלל באור א"ס ב"ה ממש כי שם עוז וחדוה במקומו (ועמ"ש מענין השיר בד"ה יבל הוא בפ' בראשית ובד"ה מזמור שיר חנוכת הבית). והנה עיקר הביטול יש לאין הוא במעשה הקרבנות שנפש הבהמות הוא מבחי' פני שור מהשמאל. וע"י הקרבן עולה ונכללת בשרשה בבחי' פני שור שבמרכבה ולכן היה השיר על הקרבן וכמ"ש מזה בד"ה ושם אחיו יובל, ומשם הוא עולה למעלה מעלה עד רום המעלות ע"י ארי' דאכיל קרבנין דכמו שלמטה הקרבתה הוא ע"י חכהן איש החסד כך מעורר למעלה בחי' חסד אריה דאכיל קרבנין וגבוה מעל גבוה בחי' חסד עליון בחי' וימינו תחבקני להתכלל באור א"ס ב"ה ממש. וכך

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי בו'. ואמרת אליהם זה האשה אשר תקריבו בו' את הכבש אחד תעשה בבוקר בו'. להבין כפל ב"פ ואמרת וגם שינוי לשון דכתיב אשר תקריבו וכתיב את הכבש אחד תעשה לשון עשי'. וגם תקריבו לשון רבים ותעשה לשון יחיד. והענין הוא כמאדו"ל כל מקום שנאמר צו הוא מיד ולדורות. (רבות במדבר פ"ו). וזהו כפל אמירה. ואמרת אליהם מיד והוא ענין הקרבנות שהקריבו בזמן שבחמ"ק קיים. ואמרת להם היינו לדורות שתקנו תפלה כנגד תמידין. והנה צ"ל איך התפלה כנגד תמידין שהן כבשים בני שנה והתפלה היא בקשת רחמים ואיך היא תמורת הקרבן. גם להבין מ"ש בקרבנות ריח ניחוח לשון נח"ר וגבי נח כתיב וירח ה' את ריח הניחוח. איזה נח"ר הוא מריח הקרבנות. (ועיין בזהר פ' נח דס"ה ע"א) אך הענין הוא. כי הנה נודע שתכלית ירידת הנשמה לעוה"ז להתלבש בגוף בנה"ב ירידה צורך עליה היא. והנה קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד. שמו בגימט' רצון שהוא מקור ההשפעה וחיות הנבראים מפני שעלה ברצונו הפשוט להיות מלך שמו נק'. ובמאמר יחיד חי העולמים מלך שהוא לבדו יחיד ומיוחד וחי העולמים אינו אלא בחי' מלך בו'. וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד שבחי' מלכותו היתה כלולה בא"ס ב"ה ממש ונק' אור א"ס ב"ה שהוא האור וזיו. והי' האור כלול במאור עצמו ואחר שנבה"ע נעשה התפשטות האור והזיו להחיות הנבראים מאין ממש ליש בסדר השתלשלות המדרגות דרך עילה ועלול עד עוה"ז הגשמי שהוא היש הגשמי ודבר נפרד ממש (ועמ"ש מזה בשיר השירים בד"ה קול דודי גבי פי' מלכותך מלכות כל עולמים). והוא ירידה גדולה לגבי האור והזיו שהיה כלול באור א"ס ב"ה ותכלית הירידה היא צורך עליה להיות מיש לאין שיהיה היש ג"כ במל' ונכלל באור א"ס ב"ה ממש. והיא העלי' העיקרית שעליה נאמר לויתן זה יצרת לשחק בו שמוזה

ליכלל עם חיות הנפש הבהמית כמו הבשר והחלב ודם ועצמות וגידין ולכן אינו נשרף עמהם. אלא כולה ניתן לכהן המקריב כמו שהוא בשלימות עם הצמר. והנה ביאור ענין בשר גידין ועצמות למעלה עד"מ. יובן ממ"ש בספרי חכמת הניתוח שהתהוות העצמות נמשך מהמוח והתהוות הבשר הוא מהדם שמשכנו בלב שממנו נעשה בשר. ובמארו"ל לובן שממנו עצמות כו'. והנה חלב הוא מקום משכן המדות אהוי"ר כו'. שהן הן בחי' רתיחת הדמים שבלב הגשמי אהבה רעה תאוות גשמיות כו' ונצוח כו'. וכך למעלה מחנה מיכאל באהבה עזה ומחנה גבריאל כו' הן הן בחי' הבשר הנמשך מן הדם שבלב (ועמ"ש מזה בד"ה בהעלותך בענין חיך שלך גדול משלהם ובד"ה וחי' מדי חדש כו' בענין יבא כל בשר להשתחוות) אך הדעת והשגה שמשגיגים בגדולת א"ס ב"ה כל חד לפום שיעורא דיליה. ולפי מדרגתו הוא בחי' העצמות שבאין מן המוח (וע' ברע"מ פ' שופטים דער"ה ע"א מענין עצמות ובשר). והנה הגם שהמדות הן לפי הדעת והשגה כי לפי שכלו יהולל איש. קמן לפי קמנו וגדול לפי גדלו. מ"מ לא כל הדעת והשגה מלוכשת במדות שהרי ההשגה היא בגדולת א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו'. ומלכותך מלכות כל עולמים למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית אין לו תחלה ואין לו תכלה כו'. וכן וממשלתך בכל דור ודור שבכל עולמים ובכל דור ודור שהן בחי' עולם ונפש וגם בחי' שנה נמשכה הארת אור א"ס ב"ה. כמ"ש לית אתר פנוי מיניה ממש. וא"כ אם היתה כל ההשכלה מלוכשת במדות שבלב לא היה ביכולת המדות אוי"ר כו' להכיל ולהגביל ההשגה כלל אלא היו מתבטלים ממציאותם, ובמארו"ל הושיט אצבעו הקטנה ביניהם ושרפן כו' אלא ההשגה המתלבשת במדות היא בחי' הארה מצומצמת מעט מועיר מהשגה שבמוח הנמשכת להתלבש בלב מקום המדות והם הם בחי' גידין ועורקים המחברים העצמות עם הבשר כמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו הן הגבורות והעצומים כמו דרך גידים דקים עד"מ (וענין גידים אלו י"ל שזוהו בחי' מ"ט שערי בינה שהוא מה שיוצא אור ההשגה ממוח תבונתו ונמשך ומתפשט בלב כמ"ש בד"ה עיני כל. גם ע"ד שנתבאר בד"ה כי קרוב אליך הדבר בענין מ"ש ובחרת בחיים כו' לאהבה

הוא ענין התפלה. כי הנה נודע שמיכאל שר הגדול מקריב נשמותיהן של ישראל ע"ג המזבח. ובמאמר ואשי ישראל ותפלתם ולמטה בהתלבשות בגוף הגשמי הוא בחי' אה"ר הבא' מלמעלה בתפלתם להעלותם ולקשר נפשם של ישראל באלקים חיים ולדבקה באור א"ס ב"ה ממש. וזהו לחמי לאשי, פי' לאשי לאש שלי ששורפים ובווערים אלי דהיינו השרפים שהם בחי' יקר יקוד אש בוערה בלבם תמיד בתשוקה גדולה ונפלאה ובאהבה עזה כרשפי אש להבטל ולהכלל באור א"ס ב"ה מחמת השגתם הגדולה שהם בעולם הבריאה שהוא למעלה מעולם היצירה ועשיה (ועמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בני' בענין כת אחת אומרת קדוש פעם א' ובד"ה שחורה אני ונאווה) והקרבת נעשה להם בחינת לחם, כי אין לך עשב מלמטה כו' והמזל מקבל משמרי האופנים והאופנים מחיות הקדש שבמרכבה והחיות מהשרפים. ולכן בהעלות הקרבן למעלה עולה ונכלל עד בחי' שרפים ונעשה להם בחינת לחם. כמו בחי' לחם המתעכל במעי האדם ונעשה כבשר ודם האדם ממש עד שנעשה לו מזון ומוסיף לו כח וחיות. כך הקרבן מתעכל ונכלל בחיות ושרפים עד שנעשה להם מזון ומוסיף כח וחיות בשרפים להעלותם ולאשתאבא בגופא דמלכא ממש (ועמ"ש באנה"ק סד"ה איהו וחיהו ועמ"ש בביאור ע"פ כי כאשר השמים החדשים ובד"ה כה אמר כו' ונתתי לך מ הלכים בין העומדים):

ב. אך להבין למה בא קרבן התמיד מן הכבש. הענין הוא שעם היות שהחיות של נפש הבהמות יורד ונמשך מבחינת פני שור שבמרכבה ולשם הוא עולה. מ"מ בחר ה' בכבשים דוקא. שכבש יש לו קול רחמים מדתו של יעקב וגם הכבש יש לו צמר בעורו שממנו רוב המלבושים. כמ"ש ומגו כבשים יתחמם. ולמעלה הנה העור הוא ענין הרקיע שממנו נמשכין בחי' צירופי אותיות שהם בחינת שערות שע"ז אמרו"ל שהמלאך סנדלפון קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה והדברים עתיקים ואין להאריך. אך הבשר והחלב והדם וגידים ועצמות של התמיד הי' עולה כולה כליל ע"ג המזבח. אבל העור עם הצמר ניתן לכהן המקריב. כמ"ש עור העולה אשר הקריב לכהן כו'. לפי שאינו יכול

עילה ועלול רוחניות וגשמיות. ואי לואת ואהבת את ה' אלקיך שיהיה הוי' ממש אלקיך להיות נכלל באור א"ם ב"ה בתשוקה וצמאון, ולא יהיה לו חפץ ורצון אחר וולתו ית' כלל. וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' כי באמת אין עוד מלבדו ולמי יחפץ וולתו. והתעוררות אהבה זו בלב איש הוא בחינת דם הקרבן כי מלבד בשר גידין ועצמות שבקרבן שהקריבו ע"ג המזבח עוד הקמירו החלב וזרקו את הדם ע"ג המזבח. וזריקת הדם הוא בחי' אהבה עזה הנמשכת מהתבוננות בגדולת א"ם ב"ה במס"נ באחד ממש בדעת התקועה בחוץ כי גם אהבה זו היא בחי' רתיחת הדמים (ועמ"ש מענין זה בד"ה בכ"ה בכסלו ב' וישב בענין דם התמיד קודם להטבת שתי נרות כו') והיינו לפי שהדעת וההתבוננות עצמה שהיא בחי' עצמות היא בחי' קרירות כי המוח מים וליחות כו'. אבל אהבה שבלב מקום משכן הדמים שם יסוד האש והצמאון כו' (ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית) והוא מ חמת התבוננות התקועה בחוץ באמת לאמתו בקרב איש ולב עמוק עד שימסור נפשו ממש באחד שלא יחפץ ורצון אחר וולתו ית', ואי לואת תגדל התשוקה והצמאון בלב בהתגלות אהבה כרשפי אש ממש בכל לבבך כל לבו וכל חפצו לאהבת ה' בכלות הנפש ממש ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך הוא בחינת הקטר החלב והשמנונית שבבהמה וכן באדם חגשמי כי ירעב לאכול ע"י רתיחת הדמים. ואח"כ למלא נפשו כי ירעב וממלא רצונו וחפצו אזי נגדל החלב והשמנונית מחמת התענוג אשר השלים חפצו ורצונו וכן עד"מ בעבודה שאחר התשוקה והצמאון אשר יעורר האדם באהבת בכל לבבך זאת ישים אל לבו כי הדברים הן ד"ת ומצות הן הם אשר אנכי מצוך ולא בבחי' שם כבוד מלכותו בבחינת ממכ"ע לבד שהוא בחי' שם ולא בחי' עצמיות. אבל במצות אומרים אשר קדשנו במצותיו שהוא מובדל מגדר עלמין למעלה מן ההשתלשלות בבחי' סוכ"ע. וזהו קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כי התבואה היא בבחי' ממכ"ע בבחי' סדר ההשתלשלות אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כי גבוה מעל גבוה כו' (ועמ"ש בסמוך ע"פ זה). משא"כ ישראל הן בחי' ראשית תבואתה וקודם להם. לפי שהן בבחי' קדש מפני אשר

את ה' שהבחירה היא בשכלו והאהבה היא בלב והבחירה קודם לאהבה והוא בחי' וחשבות אל לבבך והיינו ענין מדות שבשכל מ"ט שערי בינה שמהם נמשך ומתפשט במדות שכלב. לחבר הלב עם המוח. ובוהר הרקיע (בראשית נ"א) כ' הגידים והעורקים הם צנורות שהם מעבר לאור פנימי הנק' רצון האור הוא רצון והמעבר שהוא הכלי נקרא צנור אותיות רצון. ועיין בפרשה ויחי (רל"ד ב') ע"פ ואנידה לכם):

ג. ומעתה יובן ענין זה ג"כ בתפלה שבנגד הקרבנות שההתבוננות בגדולת א"ם ב"ה איך דכולא קמיה כלא ממש חשיבי ואין ערוך אליו אפילו בערך טפה מים אוקינוס כנ"ל הוא בחי' העצמות. כשהתבוננות היא בבחי' דעת התקועה בחוץ בקביעות תמיד ולא שתהא חולפת ועוברת אחר התפלה רק בהתמדה והעמקה מעומקא דלבא באמת לאמתו (וזהו בענין מ"ש במ"א בענין משכיל לאיתן שאיתן הוא קשה וחזק כו') שמהדעת הזה נמשכה הארה דרך גידים דקין לבחי' בשר הנמשכת מבחי' דם הלב שהוא מקור המדות שבנה"ב אהבה רעה ותאוות גשמיות ונצוח והתפארות כנ"ל לאכפייא לון ולהפכן לקדושת הנח"א המשכלת ומתבוננת בגדולת א"ם ב"ה וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך שגם היצח"ר שמשכנו בלב בחלל השמאלי המלא דם ישוב לאהבתו ית' (ועיין בזה ויקרא (כ"ד א') וברע"מ פ' צו (ל"ג ב') מענין עצם מעצמי ובשר מבשרי ועוד מזה ברע"מ ס"פ תצא (רפ"א א') ובוהר ב' אחר (ע"ח א'). ובמ"א בזה בראשית (כ"ז א') פי' דעצם מעצמי ובשר מבשרי זהו שכינתא עילאה ושכינתא תתאה ועמ"ש מזה בד"ה שיר השירים). וענין זה הוא מבואר בק"ש שמע ישראל לשון הבנה איך שה' אלקינו הוא אחד ממש ואין עוד מלבדו בשמים ממעל כו' שהחיות הנמשך בשמים ובארץ הוא רק כי ה' אלקינו הוא אלקים בחי' צמצום כו' (וכמ"ש בד"ה אלה תולדות יצחק). וכמפה מים אוקינוס כו'. והמפה חיות ההוא היא כלולה ומיוחדת במאצילה ממש בבחי' סוכ"ע שלמעלה מן ההשתלשלות שרוחניות וגשמיות שוין לפניו כחשיכה כאורה שמוזה ברוך ונמשך בהשתלשלות המדרגות בבחי' ממכ"ע בחינת שם כבוד מלכותו להיות

הרוחניות לא נתהווה הגשמיות (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה יביאו לבוש מלכות ובאנה"ק ד"ה איהו וחיוהי) ולזאת ישמח לבב אנוש אף גילת ורנן בעשותו א' ממצות ה' המלוכשות בגשמיות דוקא שהוא אור א"ס ב"ה הסוב"ע ממש. ובודאי כדאי הוא הדבר הזה לרוות צמאוננו ותשוקתו שבואהבת:

ד. אך זאת עוד אחת היא הדרך המביאה לחיות גילוי נה"א המשכלת ומתבוננת בגדולת אור א"ס ב"ה שיהא פועל ישועות בקרב איש ולב עמוק לאהבה את ה' ככל לבבך ממש ושיהא גם כח המתאווה שבנה"ב מתהפך וישוב ג"כ לאהבת ה' היא בחינת רחמנות לעורר רחמים רבים על ניצוץ אלקות שבנפשו שירד מאיגרא רמה כו' להתלבש בגוף ונה"ב לזון ולפרנס בצרכי הגוף אכילה ושתיה כו'. וע"ז תקנו בפסוד"ז לומר והוא רחום ב"פ. וגם בברכת יוצר אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו. ופי' ברחמיך לפי שכל דרך איש ישר בעיניו ודומה לו שכך היא המדה הנכונה. וכך היא חובתו להשתמש בצרכי הגוף איש לפי ערכו במדה שאדם מודד לעצמו כך צריך לו ולא סגי בלא"ה. אכן זאת הוא רוח אנוש בשגם הוא בשר אבל לגבי קוב"ה הנה ירידה גדולה היא מאד לא"ס ותכלית. ורחמי ה' מרובים מאד. על ירידה הגדולה הזאת. ולזאת אנו מבקשים רחמי שמים המרובים ואומרים הגם שלפי שכלנו הדל אין אנו מרגישים הרחמנות. מ"מ ברחמיך הרבים רחם עלינו וגדול כח רחמנות זו לעורר את האהבה שכלב ונפש הבהמית ע"י בינה ודעת דנה"א המשכלת בגדולת ה'. וכמאמר אבינו אב הרחמן המרחם רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה כו' (ועמ"ש בשח"ש בד"ה קול דודי הנזכר לעיל בענין מצה ומרור כו' ובפ' במדבר סד"ה וידבר בענין למשפחותם לבית אבותם. ועמ"ש ע"פ כנשר יעיר כו' וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים שהוא בחי' מדת הרחמים שע"ז דייקא ואביא אתכם אלי ממש) וזהו ענין קרבן התמיד שבא מן הכבשים כי הכבשים יש בהם בחי' רחמנות וקולן קול רחמים. והרחמנות הוא כמ"ש כרחל לפני גוזיזה נאלמה וענין גוזיזה הוא כי הנה הכבש יש לו צמר בעורו והעור הוא המפסיק בין הבשר והצמר. כי מן הבשר עצמו א"א לצמוח שעירות הצמר כ"א ע"י הפסק

קדשנו במצותיו. ובהם נמשך ומתלבש עונג העליון ב"ה הגם שהמצות מלוכשים ג"כ בגשמיות זרעים מועד כו' תרומות ומעשרות כו'. הנה ע"ז נאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב פי' ישרים שאינם בדרך השתלשלות עו"ע בבחי' הסתר פנים וירידת המדרגות שמתעבה ומתגשם והולך בדרך וסדר התלכשות שמחכמה ושכל אלקות נעשה שכל אנושי אבל פקודי ה' הם ישרים שנמשך בהם אור א"ס ב"ה כמו למעלה ממש (וכמ"ש במ"א בפ' לעשות הישר בעיני ה' אלקיך ועי' בזהר בפ' ויקרא דמ"ו סע"א). כי הן הם חכמתו ורצונו ית' ממש ולכן הם משמחי לב האדם למטה בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה. וכמ"ש ולישרי לב שמחה והיא השמחה הבאה אחר הצמאון שבואהבת לדבקה באור א"ס ב"ה ממש. כשישים אל לבו שזאת התורה והמצות הגשמיים אשר לפנינו יסודתם בחררי קדש עליון והן בחינת ישרים שאור א"ס ב"ה ממש נגלה בהם למטה כמו למעלה שאין שם הסתר פנים על אור ה' וקדושתו. ובוה ימלא נפשו כי ירעב וישלים חפצו ורצונו בעסק וקיום המצות ות"ת כנגד כולם כי הם אשר אנכי ממש מצוץ והיינו היום דוקא בחי' היום לעשותם כי בבחי' היום לעשותם נמשך דוקא מאור א"ס ב"ה הסוב"ע שלמעלה מגדר ההשתלשלות כי עשייה היא לעילא (כמ"ש בזהר פ' בהר דק"ח ע"ב ובפ' וירא דקט"ו ע"א). ופי' הענין כי הנה דרך השתלשלות עילה ועלול בלבד לא היה נשתלשל עד עולם העשייה גשמי כי התהוות גשמיות העולם וחומריותו לא נתהווה מרוחניות ואין הרוחניות פועל הגשמיות. אלא כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה שמכה בו ואומר לו גדל שהגידול של צמח האדמה מכח הצומח אשר בארץ הוא ע"י המזל. אבל התהוות צמח האדמה ועשב הגשמי ממש אינו ע"י המזל כלל רק הוא כח האלקי אור א"ס ב"ה ממש הסוב"ע שלפניו רוחניות וגשמיות שוין וכשם שהוא פעל ועשה רוחניות מאין ליש כך פעל ועשה את הגשמיות מאין ממש ליש לכן בע"מ כתיב והיו למארת וכתיב ויעש אלקים את הרקיע. תוצא הארץ נפש חיה. ויעש אלקים את חית הארץ. שעל הרוחניות נאמר יהי. ועל הגשמיות ויעש. שהיתה עשיה בפ"ע לגשמיות. שבמאמר שנבראו

שהוא היה עושה וממשיך הדעת בנש"י לעשות ולעודד את הרחמנות בבחי' שיבא לואהבת ה' בבל לבבך בכלות הנפש ממש וזהו עולה בבחי' ריח ואח"כ ניהוח לשון נחות דרגא שהן המשכת אור א"ס ב"ה בצרופי אותיות התפלה רופא חולים כו' ומכרך השנים כו' שהן בחי' שערות הצמר הנמשכין מן העור לבלתי היות בבחי' נפרד. וע"ז אמר שסנד"ל קושר כתרים לקונו מצרופי אותיות התפלה שנעשה בחי' תענוג וכתר ממש וד"ל. (ועמ"ש מזה בד"ה נר חנוכה כו' ומוזוה מימין ובר"ה מה יפו פעמך בנעלים ועמ"ש עוד מענין כבש כפ' אמור בביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים):

ועוד יש לומר בענין שהתמיד בא מהכבשים דוקא דהנה יש ב' בחי' צדיקים ובעלי תשובה ואע"ג שארז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד והיינו משום דבחילא יתיר מ"מ לפעמים מצינו ג"כ שבחי' צדיקים גבוה יותר כמאמר במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים ועיין בגמרא ספ"ה דברכות וגם כי הצדיק אינו מתיירא מיניקת החיצונים. ועד"ז י"ל בחי' כבש לגבי פר כי הפר יש לו כח וגבורה יותר וזהו כמו העלאה דתשובה בחילא יתיר ולכן נסכו ג"כ מרובים יותר ועמ"ש מזה כפ' שלח סד"ה ענין הנסכים. אבל עכ"ז מעלת הכבש שיש לו צמר בעורו שמהם הלבושים רומז למצות שנק' לבושים וגם התורה נמשכה מבחי' ושער רישיה כעמר נקא לכן רומז לבחי' צדיק. וזהו ורעו כבשים (ישעי' ה' י"ז) כבשים ללבושך (משלי כ"ז כ"ו). ולכן לגבי קרבן התמיד צ"ל כבש דוקא כי תשובה אינו אלא לפי שעה. אבל בתמידית צ"ל בחי' צדיק וכמ"ש סד"ה שובה ישראל גבי קחו עמכם דברים וגבי כי עמך הסליחה למען תורא. גם כבש י"ל מלשון ומלאו את הארץ וכבשוה. ונכבשה הארץ. וכך הצדיק כובש את היצה"ר. וגם להפך שהוא נכבש לפני הקב"ה ומכיל רצונו אליו ית' ונכבשה הארץ לפני ה' (במדבר ל"ב כ"ב). ואני כבש אלוף (ירמיה י"א). ועיין בתו"א בד"ה ותוסף אסתר ובר"ה אם לא תדעי לך בענין ורחל היתה יפת תואר. גם הוא מן הנעלבים ואינן עולבים בחי' כרחל לפני גוויזה נאלמה. ובגמ' (פ"ב דחגיגה ד"ג ע"א) ע"פ כבשים ללבושך אמרו דברים שהם כבשונם של

העור. ויובן זה למעלה כי ענין שערות הם הן צרופי אותיות המתלבשות בבני"ע להיות מאין יש ודבר נפרד והתהוות בחי' צרופי אותיות להיות עולמות הנפרדים הוא ע"י מסך מבדיל בחי' רקיע (ועמ"ש מזה כפ' לך לך בד"ה והבדילה הפרוכת ובר"ה פתח אליהו כפ' וירא) וגוויזם השערות הן המפרידים בחי' צרופי אותיות הנ"ל משרשם שהם דבוקים ומיוחדים באלקות ממש להיות בבחי' נפרדים ממש ללכת אחר חיות הגוף ונה"כ בלבד ותמו ונכרתו משרשם עד שנראה העוה"ז הגשמי ליש ודבר נפרד ממש כו' (ועמ"ש מזה בד"ה והיה אור הלכנה כפ' צו) וע"י כן נאמר ורחל עקרה שאינה מולדת בחי' אוי"ר כו'. שהן בחי' הבנים כו'. לפי שרחל לפני גוויזה נאלמה לכך היא בחי' עקרה שאינה מולדת ולזה תיקנו בתקון חצות תקון רחל לעורר בכיה ורחמנות. וכמ"ש רחל מבכה וכו' ואח"כ תקון לאה היא אם הבנים שמחה שהיא השמחה הבאה אחר לידת האהבה כשנעשית אם הבנים. שאז תתענג כו'. והנה בחי' כבש ורחמנות היא בחי' יעקב שהיה רועה צאן לבן. גם מרע"ה היה רועה צאן יתרו. אך איתא בזהר משה מלגיו שהוא רע"מ ויעקב מלבר. והענין כי הנה התעוררות רחמנות זו היא מצד הדעת שהיא השנה בגדולת אור א"ס ב"ב שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' ואין ערוך אליו וכו' אשר לזאת כשישים אל לבו ששם היתה נשמתו כלולה במאצילה ב"ה מרם ירידתה וירדה פלאים מטה מטה יעורר רחמים רבים בלבו מאד מאד על גודל עוצם הירידה. משא"כ כשאין בו דעת כל דרך איש ישר בעיניו. וכמאמר ברחמך הרבים כו' ובנ"ל. והנה המשכת הדעת בנש"י הוא ע"י משה רע"מ כי משה הוא שושבינא דמלכא ועי"ז נמשך להיות בחי' יעקב בחי' הרחמנות. וזהו משה מלגיו ויעקב מלבר (ועמ"ש ע"פ ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם כו' ע"ש. וע"פ שניך בעדר הרחלים וע' עוד מענין משה ויעקב בזהר פ' בלק דקפ"ז ע"ב ובפ' ויצא דקנ"ב ע"ב). וזהו ענין שנאמר זה האשה אשר תקריבו לשון רבים כי הקרבת הכבש הוא בחי' הרחמנות הוא מצוה לכל ישראל רק שנקרב ע"י הכהן אחרן שושבינא דמטרוניתא. משא"כ לעשות את הכבש שהוא התעוררות והתהוות בחי' הרחמנות לעשות בנפשו כתיב תעשה לשון יחיד וקאי על מרע"ה עצמו

כו' כמ"ש כמ"א בענין שנוכר ב' פעמים הברלה בענין יהי רקיע כו'):

קיצור (א) שני פעמים ואמרת מיד ולדורות. תקריבו תעשה. קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבר, שהיה האור כלול במאור עצמו. ואחר שנברא העולם נעשה התפשטות האור. והוא ירידה גדולה לגבי האור כמ"ש בד"ה תקעו בחורש. והוא כשכיל עליה שיהיה היש בטל לאין. לויתן זה יצרת לשחק בו. ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי. ובד"ה אני דפ' ציצית וזהו ענין השיר של המלאכים. ועיקר ביטול היש לאין הוא במעשה הקרבנות, ולכן היה השיר על הקרבן. וכך הוא ענין התפלה. ואפ"ל דלכן כתפלה אומרים תחלה פסוד"ז ושירת חים וכמ"ש בד"ה אז ישיר משה ובנ"י. פי' לחמי לאשי. לבחינת השרפים:

(ב) ומה שהתמיד בא מכבשים דוקא. אף שפני שור הוא ראש לכל הקרבנות בפרשת שור או כשב או עז כמ"ש ברכות שם פכ"ז. היינו מפני שכבש יש לו קול רחמים עמ"ש בד"ה והניף הכהן אותם. וגם יש לו צמר בעורו אשר נמשל בהם בחינת ושער רישיה כעמר נקא. (וכתיב אם יאדימו כתולע כצמר יהיו עמ"ש בד"ה האזינו השמים. והנה עולת תמיד פי' האריו"ל עולת אותיות תולע עמ"ש בד"ה חקת התורה בענין תולעת יעקב). והנה הבשר גידין ועצמות של התמיד היה עולה כולה. עצמות נמשכים מהמוח והוא בחי' חכ"ד ועמ"ש בביאור ע"פ וידבר דעשרת הדברות שהעצמות מתקשרים עם עצם הגלגלת דחפא על מוחא. אך בתוכם יש מוח ג"כ. והבשר נמשך מהדם שכלב והוא משכן המדות. והגידים הם המחברים החכמה עם המדות דהיינו העצמות עם הבשר. וב"ז היה עולה כליל:

(ג) וכן בתפלה ההתבוננות והדעת איך דכולא קמיה בלא חשיב זהו בחי' עצמות. (ועיין ברכות פ' אמור ספ"ל ע"פ כל עצמותי תאמרנה השדרה כו' ובזח"ג (פנחס רנ"ו א') חוט השדרה דביה ח"י חולין כו' לקבל ח"י ברכאן דצלותא כו' ועמ"ש בד"ה לא הביט און ביעקב מענין זה. גם בירושלמי ספ"ק דברכות שצריך

עולם יהיו תחת לבושך ופרש"י סתרו של עולם. כמו רישא בכבשא (חולין דצ"ג ב'). בהרי כבשי דרחמנא למה לך (ברכות ד"י) ממני יצאו כבושין (מכות כ"ג ב'). ופי' סתרו של עולם היינו כי אורייתא סתים וגליא וקוב"ה סתים וגליא והנה בחינת ז"א נק' גליא לגבי ע"י ולכן נק' חסד דו"א חסד דלבר וחסד דע"י נק' חסד דלגאו (באד"ר דקל"ג ב'). וההמשכה מבחי' ע"י נק' כבשי דרחמנא כמו שתוק כך עלה במחשבה כמ"ש כמ"א. והנה בחי' התמיד הוא להמשיך רחמים רבים מבחי' עתיקא לפני הוי' למעלה משם הוי' וכו' וזהו ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך כמ"ש בזח"א בפ' תולדות דקמ"א (ועמ"ש בד"ה לכבתני) וע"כ היה בא מן הכבשים דוקא שהוא לשון סתר להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא. והוא בחינת תמיד בחינת לא שניתי כו'. וגם כבש שבמזבח ולא תעלה במעלות והוא בחי' הצנע לכת וזהו עלה כבש ופנה לסובב בחי' סובב כולא עלמין. גם כמאדו"ל מ"ט עיזי מסגין ברישא וחדר אימרי כברייתו של עולם ברישא חשוכא וחדר נהורא הרי אימרי נק' נהורא. והנה יחו"ת נק' חשוכא לגבי יחו"ע ועד"ז אפילו ז"א דאצילות נק' כן לגבי ע"ק כי שערות דו"א הן שחורות כעורב ושל ע"ק כעמר נקא. גם י"ל אימרי ע"ד את ה' האמרת היום ופרש"י (פ"ק דברכות ד"ו סע"א) לשון חשיבות ושבת. ועמ"ש ע"פ מי כמוך באלים הוי' דשבת זה קאי על ע"ק (באד"ר דקב"ח א'). (והנה הרקיע הוא הפרסא המפסיק בין אצילות לבריאה. ואמנם יש כמה בחינות פרסא כמ"ש כמ"א ע"פ והבדילה הפרוכת כו'. ובחי' עור של הכבש כיון שגם לאחר הפסק הרקיע נמשכים ממנו שערות שהן בחי' צמר שהוא בחי' גבוה א"כ מורה שהרקיע המפסיק הוא ע"ד הפרוכת המפסיק בין קדש לקדש. משא"כ בעזים שמשערות העזים נמשך יניקה לחיצונים א"כ מורה שהעור המפסיק הוא למטה במדרגה שמבדיל בין קדש לחול ולכן נאמר שערך בעדר העזים שגלשו כו'. וכ"ש בשאר בהמות שאין שערות שלהן ראויים ללבושי' כצמר. וא"כ דוקא בעור הכבש מרומז תיקון הפרסא והאותיות הנמשכי' דרך הפרסא לבלי יהיו בבחינת נפרד כו' וע"כ בא התמיד מהכבשים דוקא. ושרש עור ורקיע זה הוא בחינת קרומא דאורא

בשמחה ובטוב לבב מדוב כל דהיינו כי לבנה היא כנס"י
 כמ"ש בר"ה בחדש השלישי לצאת בני". יומשך בה אור
 השמש הוא שמש הוי' שיהי' נקלט ונתפס הביטול
 דיחו"ע מה דכולא קמיה כלל חשיב כביטול זיו השמש
 בשמש. עמ"ש ע"פ ששופתני השמש. ומ"ש בר"ה ושמתי
 בדבר שמשותיך ובר"ה ויהי מדי חדש בענין שמש
 צדקה ומרפא בו'. ועיין בגמרא פ"ד דתמיד (רל"א
 סע"ב) ע"פ שנים ליום כנגד היום. ופי' המפרש נגד
 השמש וכ"כ הרעב"ט שם בפ' המשנה ובהרמב"ם (פ"א
 מהלכות תמידין דין י"א). והיינו (ע"ד הנ"ל להמשיך
 גילוי שמש הוי'. וכ"ז הוא ע"י הכבש בחי' רחמים)
 והרחמנות הוא כמ"ש כרחל לפני גווייה נאלמה
 (בישעיה נ"ג ז') וע' מזה בזה"ב וארא (כ"ט ב'), ועי"ב
 ורחל עקרה. ולכן צריך לעורר רחמים. שהוא מבחי'
 יעקב. וזהו נעשה ונמשך מבחינת משה שהוא הדעת.
 שממנו התהוות הרחמים וזהו את הכבש אחד תעשה,
 תעשה ממש. (ובענין מ"ש או יחזק במעווי יעשה שלום
 לי שלום יעשה לי. שעושה ממש בחי' השלום עליון
 ושלום תחתון כמ"ש הרמ"ז פ' במדבר (דקי"ח ע"א)
 ועמ"ש בפ' בחר (דקי" ע"ב) ע"פ ועשה טוב. ועשה ממש
 ע"ש בהרמ"ז. ומ"ש כמ"א ע"פ ועשיתם אתם כאילו
 עשאוני. ועיין במא"א אות כ"ף ס"ד מענין כבש וכבשים.
 וע' זח"א ויצא קנ"ז סע"ב) וכן את הכבש השני תעשה.
 ותקריבו היא מצוה לכל ישראל (ועוזח"א חיי קל"ג א'
 ודו"ק ובפ' ויחי רב"ט ב') וזהו רית ניחוח דקרבנות:

עוי"ל בענין כבש. כי אע"ג דשור יש לו כח יותר רומז
 לבחינת בחילא יתיר. מ"מ כבש שיש לו צמר בעורו רומז
 לבחינת צדיק ובחינת צדיק צ"ל תמיד. גם כבש לשון
 כבשוננו של עולם. להמשיך מבחי' סתים לבחי' גליא.
 אימרי ע"ד את ה' האמרת. וענין העור והרקיע בו':

לברוע בשמו"ע עד שיתפקקו כל חוליותיו ע"ש כל
 עצמותי תאמרנה. מכ"ז יובן ענין בחי' עצמות. כתפלה
 שכנגד קרבן התמיד) ומזה נמשך גידים לבחינת בשר
 להפך מדות נה"ב. (ולפמ"ש בזה"ב) עצם מעצמי
 ובשר מבשרי ובפרדס בערך עצם י"ל כי עצמות זהו
 בחי' יחו"ע למס"נ באחד. ובחי' בשר זהו יחו"ת בחינת
 בכל נפשך ועמ"ש בר"ה וארשתוך לי בענין לבי ובשרי
 ירננו. וצ"ל התחברות ב' הבחינות ע"ד כעיר שחוכרה
 לה יחדו שנתבאר בר"ה אלה פקודי המשכן והיינו ע"י
 הגידים המחברים עמ"ש בר"ה וישלח יהושע בו' מרגלים
 ועיין בפרדס ערך גר גימל שהוא בינה משקה לדלת
 שהיא מלכות. והשקאה זו הוא ע"י צדיק בחי' יו"ד שבין
 גימ"ל לרל"ת (עוזח"א ויחי רל"ד ב') דהיינו כי גימ"ל הוא
 כללות כח"ב שמהם נמשך השפעת הביטול דיחו"ע
 שהוא היור להיות מזה ביטול היש לאין בו' ולהיות מציל
 עני מחזק ממנו עיין רבות וירא (ר"פ נ"ד) וזח"ג ואתחנן
 (דרס"ז ב') דקאי על יצה"ר) וזריקת הדם הוא בחינת
 אהבה עזה. ואח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך
 היום. זהו ענין הקטר החלב בחינת תענוג כי פקודי ה'
 ישרים משמחי לב. והיינו היום לעשותם עשייה היא
 לעילא ועמ"ש בפ' היום בר"ה ביום השמע"צ בפ' זה
 היום עשה הוי':

(ד) אך הדרך המביאה לגילוי נה"א להיות ואהבת בכל
 לבבך עמ"ש בר"ה ה' לי בעוזרי. בפ' בכל לבבך שיהיה
 נקלט בו' היא בחי' רחמנות (וזהו שמזכירין ברחמין
 הרבים רחם עלינו בברכת יוצר המאורות. כדי להיות
 יחוד שמשא וסיהרא. ולא יהיה מארת חסד וע'
 בירושלמי פ"ג דתענית ה"ג זח"א בראשית (י"ט ב' מ"ו
 ב') תולדות (קמ"ו א') ר"פ וישלח (קס"ו א') ובפ'
 הרמ"ז שם אלא בחי' אשר לא תחסר כל בה ובענין

מנדבים חודשיים – 25

לזכות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ולזכות הרבנית הצדקנית, הרבנית חי' מושקא *** לזכות הרה"ת ר' אברהם דוד ומרת רחל לאה טיברג *** לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה לאה ובניהם חי' מושקא, מנחם מענדל, ובתיה מינא געלב *** לזכות הרה"ת ר' שרגא פייעל בראוד *** לזכות הרה"ת ר' יוסף רסקין וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה ***	לזכות הבחור התמים אליה סילפין שיתברך בכל טוב סלה *** לזכות הרה"ת ר' נפתלי מיכאלאווסקי וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה *** לזכות הרה"ת ר' אברהם אברמסון וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה *** לזכות הבחור התמים מיכאל זהבי שיתברך בכל טוב סלה *** לזכות הרה"ת ר' ישראל מאיר אברמסון וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה ***	לעילוי נשמת הרה"ת אברהם ישעי' בהרה"ת עובדי' ע"ה שטראקס *** לזכות בת שבע שתחי' בת הרה"ת יוחנן מרזוב וכל משפחתו *** לזכות דינה בת שבע בת מאירה אסתר שתתברך בכל טוב סלה *** לזכות פערל רייזל בת אהובה ברכה שתתברך בכל טוב סלה *** לזכות הרה"ת ר' יהושע בירקאוויץ וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה ***	לעילוי נשמת רבקה אלטא בת חנה לאה עליה השלום *** לעילוי נשמת הילדה היקרה עדאל שיינא ע"ה בת הרה"ת מרדכי אליה יבדל לחיים טובים וארוכים האנאווער *** לזכות הרה"ת ר' אביגדור סימאנדס וכל משפחתו שיתברכו בכל טוב סלה *** לזכות הרה"ת ר' חיים משה וזוגתו מנוחה רחל ובניהם מנחם מענדל ופעסיא שיתברכו בכל טוב סלה *** לעילוי נשמת ראובן אברהם בן אלתר שלמה זלמן תנצב"ה ***
---	--	--	--

שיתברכו בכל טוב סלה

לזכות

הת' מנחם מענדל בן
שיינא באשא

ליום הולדתו כ"ט תמוז

לברכה והצלחה בכל
המצטרך לו

לאריכות ימים ושנים
טובות

לזכות

אסתר בת

רחל

שתתברך בכל טוב סלה

לזכות

הילד חייל בצבאות ה'

אברהם זאב בן שיינא
באשא

ליום הולדתו כ"ב אלול

לשנת הצלחה רבה
ומופלגה בגו"ר

לזכות

ר' לוי יצחק הלוי

וזוגתו מרת חנה

קוריןסקי

וכל יוצאי חלציהם

ולזכות

'חדר מנחם' מלבורן
אוסטרליה

לעילוי נשמת

יחזקאל בן יוסף חיים

ולעילוי נשמת

רבקה בת יחזקאל

לעילוי נשמת

ר' ראובן בן ר' יוסף
רובינשטיין ע"ה נדבת

חתנו ר' מיכל קארצאג

לזכות

בת מצוה

יהודית

כ"ח תמוז תשע"ג

ולזכות אחיותיה חי'
מושקא, זעלדא, ואחיה
שרגא פיוויש, מנחם
מענדל

נדבת הוריו

מרדכי אברהם ישעיהו
וזוגתו מרת אסתר שפרה

טלזגר

לזכות הרב ומשפיע
שמואל לו, שימשיך
בעבודתו הקודש

מאת תלמידו

שאול גנוגלי

לזכות

World Trade
Copiers

ואברהם הולצברג

לזכות

לרפו"ש לשאול אליהו
שיחי' בן חנה רבקה
שתחי'

לזכות

מרת חנה מינא בת

שושנה אביבה

שתתברך בכל טוב סלה

לעילוי נשמת

הרחמים רבים כתריאל
שלום בן

הרחמים רבים חיים
יצחק ע"ה

נלב"ע ביום הש"ק ח'
תשרי תשס"ז

תנצב"ה

לזכות

הרה"ת ר' יונתן מיכאל
הכהן

בן ריסא, וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

לזכות

הרה"ת ר' נחמן דוב
שיחי'

בן מאלע, וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר'
שמואל אייזיק הלוי ע"ה

פאפאק

נפטר ליל ש"ק פ'
במדבר, ה' סיון ערב חג
השבועות, התשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס על ידי ולזכות
משפחתו שיחי' לאורך
ימים ושנים טובות

לעילוי נשמת

בתייה בת שלמה הלוי
ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

לזכות

ולרפואה שלימה וקרובה
עבור

חי' אלה שתחי' בת ריסא
ולזכות

עמנואל בן חי' סאשה

לזכות

רפו"ש ליוסף יצחק בן
אירים

ודורי בן אורה

לזכות אשר בן רינה
לזיווג משורש נשמתו

ולגאולה שלימה של עם
ישראל בקרוב ממש

מנדבים חודשיים - 50

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

משפחת באבי'ג

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

הרה"ת ר' שלום דובער

וזוגתו מרת חי' מושקא

גורביץ

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

לזכות

הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה

וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא

בת שיינא מלכה

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי מזוני ובכולם

רווחי

Refuah Sheleima for

Daniel Reuvein ben Dina

Donated

Anonymously

לזכות

משפחת אהרן

מנדבים חודשיים - 150

לזכות

ר' יעקב בן חנה שי'

גרסון

וכל משפחתו

שיתברכו בכל טוב סלה

לזכות

הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו

שיחיו

ניומאן

וכל משפחתם

שיתברכו בכל טוב סלה בבני חיי

מזוני ובכולם רווחי

לעילוי נשמת

הרה"ת הר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות

מרת סופי' בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים

ולזכות

ר' חיים שמעון בן רחל, ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת

אוריאל בן סופי'

וזוגתו מרת חנה טויבע בת חי' לאה

ומשפחתם שיחיו

להצלחה רבה בגו"ר

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו

מינץ

לזכות

הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו

מינץ

שיהיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירווי מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיהיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירווי מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לימוד התורה יומם ולילה

מוקם ב574 א.מפייר בולברד.
פתוח 20 שעות ביממה
בשעות 6:00 בבוקר עד 2:00 בלילה
(בכל יום בשבת ובחול)

היכל הלימוד
תפארת יצחק
שע"י יגדיל תורה

www.ChassidusOnline.org